

Täysistunto

Torstai 27.5.2021 klo 16.01—21.51

Täysistunto alkoi klo 16.01. Täysistunto päättyi klo 21.51.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov (16.01—18.00 ja 19.59—21.51) ja puhemies Anu Vehviläinen (18.00—19.59).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Muut ilmoitukset

Pöytäkirjan liite Tasavallan presidentin avoin kirje 27.5.2021 Liite 2.1A

Tasavallan presidentin avoin kirje valtioneuvostossa toimeenpannusta muutoksesta 27.5.2021 on jaettu edustajille ja otetaan pöytäkirjaan.

3. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
valtiovarainministeri Annika Saarikko
oikeusministeri Anna-Maja Henriksson
perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru
elinkeinoministeri Mika Lintilä
sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen
liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka
ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen
sisäministeri Maria Ohisalo
opetusministeri Jussi Saramo
tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Päiväjärjestyksen 3. asiana on suullinen kyselytunti.

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla oleville ministereille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

3.1. Suullinen kysymys Suomen ilmastotoimista (Kaisa Juuso ps)

Suullinen kysymys SKT 112/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Juuso.

Keskustelu

16.02 **Kaisa Juuso ps:** Arvoisa puhemies! Viime vuonna tämä hallitus rankaisi suomalaisia liikenne- ja lämmityspolttoaineiden ennätysmäisillä veronkorotuksilla, mikä nosti asuminen ja liikkumisen kustannuksia pitkien etäisyyksien maassamme. Mukana päätöstä tekemässä oli keskusta, joka haluaa sanojensa mukaan pitää maaseudulla asumisen mahdollisena. Puheet ja teot eivät valitettavasti täsmää.

Suuret kaupungit valmistelevat jo hallituksen mahdollistamia ruuhkamaksuja, jotka nostaisivat työssäkäynnin hintaa jopa tuhansia euroja vuodessa. [Eduskunnasta: Ohhoh! Sakkovero!] Liikennetyöryhmä esitti juuri uusia veronkorotuksia polttoaineille, jotta hallituksen ilmastotavoitteet voidaan toteuttaa.

Arvoisa ministeri Saarikko, hallitus on korottanut juuri polttoaineveroja. Nyt olette välyttänyt jo kilometrimaksua ja polttoaineiden päästökauppaa keinoina veronkeräykseen. Milloin ja miten aiotte toteuttaa ne, ja oletteko valmis perumaan haitalliset veronkorotukset?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Saarikko.

16.03 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä, kyseessä on aika visainen ongelma, jonka ratkaisemiseen tarvitaan kaikkia suomalaisia päättäjiä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Maksajia!] Me olemme tässä hallituksessa sitoutuneet siihen, että ilmastonmuutos on totta ja sitä torjutaan ja sitä torjutaan myös liikenteen päästöjä vähentämällä. Mutta yhtä totta on se, että hyvinvointimme rahoittamisessa liikenteellä ja siitä kerättävillä maksuilla on merkittävä osuus, noin 8 miljardia euroa vuosittain. Näiden kahden asian yhteensovittamisesta on kysymys päätöksenteossa nyt ja myös tulevaisuudessa.

Mitä tulee esiin nostamaanne huoleen polttoaineeveron korotuksista, olen sitoutunut siihen, että tämän hallituksen piiristä ei polttoaineeveron korotuksia tällä vaalikaudella enää tehdä. Siitä huolimatta paljon ongelmia jää ratkottavaksi, ja mainitsemanne esimerkit päästökauppaan tai kilometripohjaiseen malliin siirtymisestä ovat ehdotuksia, ikään kuin vaihtoehtoja nykytavalle, joka on monissa tilanteissa hyvin kohtuuton erityisesti niille autoilijoille, joille auton käyttö on pitkien välimatkojen vuoksi välttämätöntä. Näistä ihmisistä tämä hallitus välittää.

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Juuso.

16.05 **Kaisa Juuso ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! EU on puuttamassa myös itsenäisen Suomen metsien hakkuumäärään. Suomessa puusto kasvaa hyvin, mikä kertoo pitkään jatkuneesta vastuullisesta metsänhoidosta. Nyt EU haluaa sosialisoida Suomen metsien hiilinielut. EU:ssa halutaan, että Suomen metsien valtavat hiilinielut lasketaan EU:n yhteiseen pottiin — siis myös heidän hyväkseen. Tämä tarkoittaisi käytännössä sitä, että omat metsänsä hakanneet EU-maat voisivat rauhassa jatkaa sähköntuotantoa fossiililla energianlähteillä ja Suomi joutuisi sen vuoksi rajoittamaan metsänhakkuutaan. [Eduskunnasta: Reilua touhua!] Siis annettaisiin päästöoikeuksia esimerkiksi Saksaan ja Puolaan suomalaisen metsäteollisuuden kustannuksella.

Arvoisa hallitus, voitteko luvata, että ette suostu rajoittamaan metsänhakkuuta Suomessa, jotta muut EU-maat voisivat tuprutella rauhassa?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ympäristöministeri Mikkonen.

16.06 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos kysymyksestä. Tässä oikeastaan molemmat nämä teemat käsittelevät ilmastopolitiikkaa ja myös EU:n yhteistä ilmastopolitiikkaa. Tiedämme, että kesällä komissio on antamassa paketin, jolla lainsäädäntöä ohjataan niin, että EU pystyy vähentämään vähintään 55 prosenttia ilmastopäästöistään, eli tämä Fit for 55 -paketti. Siellä mahdollisesti liikennettä tarkastellaan, ja siksi me omassa fossiilittoman liikenteen tiekarassamme myös olemme sopineet, että jääme odottamaan, onko EU-tasolta tulossa jokin liikennettä säätelevää ohjausta. Toisaalta ilmastopäästöjä tulee vähentää, mutta Suomen ensisijainen tavoite on ollut se, että se pitää tehdä nimenomaan päästöjä vähentämällä. Samanaikaisesti totta kai meidän täytyy yhdessä huolehtia hiilinieluista samoin kuin biodiversiteetistä eli luonnon monimuotoisuudesta myös metsissä.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Slunga-Poutsalo.

16.07 **Riikka Slunga-Poutsalo ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kuvio on nyt kyllä ihan päälallaan. Mattimeikäläistä syyllistetään globaalista ilmastokriisistä, kun hän lämmittää torppansa öljyllä tai käyttää vanhaa polttomoottorista autonrotiskoa päästäkseen ruokakauppaan. Se, mistä ei paljon puhuta, on se, että mattimeikäläisen päästöiksi laskettavista tuotoksista syntyy miltei puolet muualla kuin Suomessa. Eli kun haukkaa vehnystä, roiskuttaa rypsiöljyä pannulle, saati tilaa paikallisen sanomalehden, voi olla, että päästömittari paukahtaa tietämättä punaiselle vain siksi, että tuote tai sen osa onkin valmistettu ulkomailla.

Arvoisa hallitus, mitä aiotte tehdä? Nyt vastaukseksi ei enää riitä, että teollisuuden sähköveroa lasketaan EU:n minimiin. Voisitteko peilata jokaisen tulevan päätöksenne siitä lähtökohdasta, edistääkö se vai estääkö se kotimaista tuotantoa ja sitä kautta työpaikkojen syntymistä edes päästöjen vähentämisen puolesta?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Saarikko

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

16.08 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä perussuomalaisten selvästi kyselytunnin teemaksi valitsema ikään kuin arkitodellisuutemme ja ilmastonmuutoksen tosiasioiden yhteensovittaminen on mielestäni varmasti meidän politiikan yksi vaativimpia kysymyksiä. Ja tämä hallitus on sitoutunut siihen, että Suomi on näissä kysymyksissä edelläkävijä, ja on sitoutunut myös siihen, että, toisin kuin monesti teidän puheenvuoroistanne voisi ymmärtää, tämä on esimerkiksi suomalaiselle teollisuudelle myös suuri mahdollisuus kaiken sen uuden luomisen ympärillä, mitä siellä jo nyt tehdään ja millaisia vientivaltteja ne voivat parhaimmillaan olla, kunhan huolehdimme muutoin siitä, että toimintaympäristö on yritysten näkökulmasta kilpailukykyinen.

Mutta nostitte, edustaja Slunga-Poutsalo, esiin — aivan aloititte kysymyksen sillä — öljylämmityksen. Kyllä, se on monen suomalaisen omakotiasujan tosiasia, ja siksi on iloista kertoa, että hallituksen taloudellinen tuki vapaaehtoiselle öljykattiloiden poistolle ja muutostöille ympäristön kannalta kestävämpään lämmitysmuotoon on saavuttanut suuren suosion. [Puhemies: Minuutti!] Suomalaiset haluavat toimia ilmaston kannalta kestävästi, ja tämä hallitus haluaa sitä tukea.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Halla-aho.

16.09 **Jussi Halla-aho ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten edustaja Juuso aloituskysymyksessään totesi, Suomi on pitkien etäisyyksien maa. Harvassa EU-maassa auto on samalla tavoin välttämätön kuin Suomessa. Huomautan, että useimpien puolueiden mielestä koko maa täytyy pitää asumiskelpoisena, ja liikkumisen kustannukset ovat keskeinen osa tätä yhtälöä.

Tuoreimman tilaston mukaan bensiinin litrahinta on Suomessa EU:n toiseksi korkein Alankomaiden jälkeen. Polttoainevero on keskeinen syy tähän tilanteeseen, se on Suomessa EU:n kolmanneksi korkein. [Vasemmalta: Jota tekin olette nostaneet!]

Eikö ole nurinkurista ja epäoikeudenmukaista, että rahastus on kaikkein ankarinta siellä, missä autoilulle on kaikkein vähiten vaihtoehtoja? Tukeeko tämä maakuntien elinvoimaa? Edistääkö tämä esimerkiksi sitä tavoitetta, että ihmiset olisivat valmiita ottamaan työtä vastaan myös pidempien matkojen päästä?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Harakka.

16.11 **Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kävin Pihlajiston ABC:llä tankkaamassa, niin huomasin, että litra ysivitos-ta maksoi saman kuin tämän hallituskauden alussa, ja se tulee maksamaan saman tämän hallituskauden lopussa. [Leena Meri: No eikö maksa!] Litra bensiiniä maksoi saman kymmenen vuotta sitten, ja se tulee maksamaan saman kymmenen vuoden kuluttuakin. [Perussuomalaisten ryhmästä: Entä öljyn raakahinta?]

Ainakaan tämän hallituksen fossiilittoman liikenteen tiekartan kaikki tukitoimet eivät tule vaikuttamaan sen hintaan niin paljon kuin edellisen hallituksen tekemä ratkaisu siitä, että lisätään biopolttoaineiden osuutta. Se itsessään on hyvä asia ja vastaa edustaja Slunga-Poutsalon kysymykseen: mitä enemmän meillä on uusiutuvaa biologista polttoainetta bensiinissä, sitä enemmän ne rahat tulevat Suomeen, lisäävät työllisyyttä ja talouskasvua ja hyvinvointia. [Jussi Halla-aho: Entä vastaus?]

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tavio.

16.12 **Ville Tavio ps** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Erittäin hyvä, että liikenneministeri nosti esiin edellisen hallituksen toimet sikäli kuin tuo bio-osuuden korotus ja nosto noihin polttoainehintoihin oli keskustajohtoisen hallituksen tekemä päätös. Siinähan perussuomalaiset eivät olleet enää hallituksessa pariin vuoteen olleetkaan. [Välihuutoja] — Hei, täytyy muistaa, että dieselpolttoaineiden hintavertailussa Suomi on maailman neljänneksi kallein, koko maailman, ja Euroopan toiseksi kallein maa. Bensiinin keskimääräinen hinta maailmassa on alle 1 euron per litra. Nyt tämän hallituksen tekemällä veronkorotuksella — 250 miljoonaa vuodessa keräätte lisää autoilijoilta — yhden vaalikauden aikana te keräätte autoilijoilta miljardi euroa lisää. Se on neljässä vuodessa miljardi.

Perussuomalaiset ovat vaatineet, että jos biopolttoaineita lisätään seostusvelvoitteessa, niin sitten täytyy tehdä vastaavat veronkevennykset polttoaineveroon. Nyt haluaisin kysyä valtiovarainministeriltä, kun täsmennätte kantaanne tässä, kun entinen valtiovarainministeri Vanhanen linjasi, että fossiilisten polttoaineiden hinnan kuuluukin nousta: [Puhemies: Minuutti!] oletteko te, valtiovarainministeri Saarikko, samalla linjalla, eli oletteko te nostamassa näillä uusilla seostusvelvoitteilla tai liikenteen päästökaupalla polttoaineen hintaa?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Saarikko.

16.13 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin minä toistan viestini siitä, että tämä hallitus ei ole tekemässä korotuksia bensiinin tai muutoin polttoaineiden verotukseen. Tämä tulkoon nyt selväksi. Sitä kiitettävään usein tiedustelette, ja siihen näin vastaan. Niin vastasi myös edellinen valtiovarainministeri, ja tämä on kantamme.

Mutta tosiasia on se, niin monimutkaista ja vaikeaa kuin se onkin, että meidän on varmaankin tehtävä isompia muutoksia koko tavalle, jolla rahoitamme paljon hyvinvoinnissamme, eli sille osuudelle, miten keräämme liikenteestä maksuja autoilijoilta, juuri siksi, siitä samasta syystä, mistä, edustaja Tavio, te tunnutte olevan huolissanne: oikeudenmukaisuuden näkökulmasta, että maksumiehiksi ilmastomuutoksesta eivät joudu pienituloisimmat tai pitkien välimatkojen päässä toisistaan asuvat suomalaiset. [Leena Meri: Miten niin?] Siksi me etsimme tapoja, ja käynnissä on useita selvityksiä siitä, miten voisimme varmistaa, että jatkossakin valtio saa tuottoja, miten voisimme varmistaa, että tämä on kaikki ympäristön kannalta järkevää. Silloin vaihtoehtoja on useita — yksi näistä tämä kilometriperustainen malli, joka on selvityksessä. Mutta jaan saman huolen: me tarvitsemme [Puhemies: Minuutti!] alueellisesti ja sosiaalisesti kestävämpää liikenteen maksujärjestelmää.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eestilä.

16.14 **Markku Eestilä kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on halunnut pitää metsäpoliittisen päätöksenteon omissa käsissään jo vuosikymmeniä. Kyllä tämä hieman nurinkurista on, sillä Euroopan unionin komissio yrittää kaikella tavalla tulla sivusta ja vaikuttaa Suomen päätöksentekoon. Milloin se yrittää tehdä sen ilmastopolitiikan kautta, milloin se yrittää tehdä sen energiapolitiikan, kuten esimerkiksi uusiutuvan energi-

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

an direktiivin, kautta, milloin se yrittää tehdä sen kestävä rahoituksen kriteeristön eli taksonomian kautta. Kyllä nyt täytyy hallitukselta kysyä, mitä te meinaatte tehdä, koska komissiollahan pitäisi olla valmius kuunnella Suomea siitä, miten metsiä hoidetaan. Me osataan se. Nyt tämä on nurinkurista, koska komissio yrittää koko ajan painostaa meitä tekemään toimenpiteitä, joilla ei ole mitään tekemistä loppujen lopuksi ilmaston suojeleminen kanssa, jopa päinvastoin. Mitä aiotte tehdä komissiolle, että komissio ei enää puutu Suomen päätöksentekoon metsäpolitiikassa?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Lintilä.

16.16 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin edustaja hyvin tietää, niin asiasta vastaava ministeri Leppä on tällä hetkellä Brysselissä edunvalvonnassa. Hän on tekemässä sitä työtä, jota me tarvitaan.

Minulla on käsitys, että tässä salissa on hyvin yksi mieli siitä, että Suomen pitää jatkosakin saada itse määrittellä omien metsiensä käyttöä, ja tämä on taksonomian osalta täysin selkeätä. Ja voin kiittää jo tässä vaiheessa pääministeriä, joka on erittäin hyvin pitänyt esillä Suomen kantaa tähän. Tämän vaikuttamisen tulee jatkua meillä hyvin laajalla rintamalla, koska kotimaisten metsien hyödyntäminen tulee olemaan tärkeämmässä roolissa, kun puhutaan metsäteollisuuden tulevaisuudesta, kun puhutaan bioenergian jatkosta, kun puhutaan sellaisten suomalaisten tuotteiden kehittämisestä, jotka ovat puuperäisiä. Me tulemme tarvitsemaan kotimaista metsää, joka tällä hetkellä hoidetaan maailman parhaiten.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitanen.

16.17 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä alkuperäinen kysymys lähti liikkeelle bensankorotuspuheista. Muistan, että viime kaudella, puhemies, kyllä oli kovin hämmäntävää, kun tietenkin ensi töikseen perussuomalaiset hallitukseen tullessaan nostivat bensaveroa. Se ei ollut ehkä yhtenäistä niihin puheisiin nähden, mitä ennen vaaleja sieltä päin kuultiin. [Eduskunnasta: No ei!] Mutta, puhemies, oli hyvin tärkeää, että te, ministeri Saarikko, nyt tässä selkeästi totesitte aika monennen kerran, että tämä hallitus ei tule nostamaan bensa veroa — se on mielestäni tärkeä asia.

On välttämätöntä torjua ilmastonmuutosta — maapallo on lainassa lapsiltamme — mutta on myös tärkeää tässä kokonaisuudessa huomioida sosiaaliset tekijät. Ei kaikilla suomalaisilla ole varaa tuosta vain vaihtaa vähäpäästöisempään autoon. Ja siksi kysynkin teiltä, ministeri Saarikko, vielä alleviivaten: [Puhemies: Minuutti!] kun teette tulevia kokonaisuutta koskevia harkintoja, niin alleviivaattehan pieni- ja keskituloisten eläkkeensaajien, palkansaajien tilannetta, [Puhemies: Minuutti on kulunut!] ihan niiden ihmisten tilannetta, joilla tällä hetkellä monesti vaikeaa on?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Saarikko.

16.18 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Viitanen, näin lupaan tehdä, koska kyllä, tämän hallituksen itse asiassa keskeisimmät arvot liittyvät kestävyys. Joskus päätöksenteon viheliäinen puoli on yrittää yhteensovittaa erilaista kestävyttä: ympäristön kestävyttä, luonnon kestävyttä, sosiaalista kestävyttä eli hyvinvointiyhteiskunnan ylläpitämistä ja sitä, että kaikki pysyvät siinä

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

mukana. Mutta kyllä, tämän kaiken pitää olla myös taloudellisesti kestävä. Ja silloin, kun nämä kaikki kolme asiaa sovitetaan yhteen, silloin syntyy hyvää politiikkaa sen arvomaailman mukaisesti, jota tästä edustan. Silloin pidetään huolta myös siitä, että ilmastonmuutoksen maksumiehiksi ei laiteta yhteiskunnan heikoimpia, ei myöskään liikkumiseen liittyen. [Pia Viitanen: Oikea periaate!]

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Purra.

16.19 **Riikka Purra ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Siirrytään sitten eteenpäin näissä kuritusmaksuissa eli ruuhkamaksuihin. Tämähän on sellainen teema, että tämä yhdistää keskustaa ja vihreitä siellä hallituksessa. Keskusta haluaa kurittaa Uuttamaata ja kaupunkilaisia, olipa sillä sitten hyötyä syrjäseutujen asukkaiden tilanteeseen tai ei, ja vihreiden mielestä kenenkään ei pitäisi asua siellä, mistä ei pääse jollakin muulla kuin autolla pois.

Kyseessä siis ruuhkamaksuissa olisi tämmöinen työn tekemisen sakkovero, joka koskisi kaikkia pääkaupunkiseudulla asuvia ja työtä tekeviä, ja tämä nimenomaan kohdistuisi sinne työn tekemisen kannustimiin. Te sanotte, että työn tekemisen pitää olla kannattavaa, mutta näinhän ei olisi. Tässä on kyseessä selvä sakkovero, ja se paitsi vaikeuttaa yritysten toimintaedellytyksiä myös heikentää kansalaisten ostovoimaa.

Haluaisin kysyä: miksi haluatte edistää tällaista hanketta, ja milloin uusimaalaiset saavat odottaa sen olevan voimassa?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Saarikko.

16.20 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ole erityisen innostunut tästä ruuhkamaksuasiasta, jos vain voisin siihen itse vaikuttaa, ja siksi vastaan tosiasioiden kautta. Hallitus on ohjelmassaan yhteistyössä viiden puolueen näkemyksenä todennut, että tällaisen lainsäädännön valmistelu aloitetaan. Sellaista ei vielä ole laitettu liikkeelle, ja nyt kun olen saanut uuden tehtävän aloittaa, niin tutustun tietenkin niihin reunaehtoihin, miten tätä asiaa sitten laitettaisiin aikanaan liikkeelle.

Kokonaan toinen asia, joka onkin sitten isompi ja periaatteellisempi asia, on se, että jos tällaiseen tilanteeseen päädyttäisiin, sen käyttönotostahan vastaisivat halutessaan kyseisen alueen päättäjät, ei maan hallitus. Eli jos sellaiseen mentäisiin, se olisi mahdollistavaa lainsäädäntöä, ja kyllä, oletan, että tässä salissa aika moni ajattelee, että kunnallinen itsehallinto on hyvä asia ja tällaisen lainsäädännön päättäminen, käyttönoton päättäminen, kuuluisi sitten kuntapäättäjille.

Mutta siitä olen edustajan kanssa aivan samaa mieltä, että meidän ei kannata tehdä toimia, jotka estävät työn vastaanottamista, eikä kannata tehdä toimia, jotka tiivistävät yhteiskuntarakennetta ja yhdyskuntarakennetta tavalla, joka on haitallinen laajassa kuvassa. [Riikka Purra: Älkää sitten tehkö!]

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Meri.

16.22 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! No, kunnissa joudutaan tekemään päätöksiä myöskin sen mukaan, mitä valtionosuuksia tulee. Jos rahat vie-

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

dään, niin senhän tietää, mitä siellä joku joutuu ehkä tekemään. [Paavo Arhinmäen välihuuto]

Olisin kysynyt siitä — jos edustaja Arhinmäki rauhoittuisi taas siellä — että lappasitte juuri 4 miljardia suomalaisten verovaroja [Hälinää — Puhemies koputtaa] EU:hun ja Etelä-Euroopan lyhennettyyn työviikkoon ja muuta. Jos peruuttaisitte tämän bensaveron korotuksen, se olisi 250 miljoonaa. Voisitteko harkita tätä? Ihan aidosti ihmisillä on arjessa nyt tiukkaa.

Ministeri Harakka kertoi, että hän on käynyt bensa-asemalla, missä on yhtä halpaa bensa kuin 2019. Mielestäni se on useammalla kymmenellä sentillä noussut. Elikkä millä huoltoasemalla te käytte? Kun se ysivitonon hujakoi tuolla 1,70 eurossa litralta, niin kerto-kaa nyt ihmeessä, miten niin se ei ole yhtään noussut. Nyt olisi kyllä mielenkiintoista tietää.

Mutta ministeri, peruuttakaa tämä bensaveron korotus.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Harakka.

16.23 Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka (vastauspuheenvuoro): Kiitos kysymästä, kerrotaan vähän yksityiskohtia edustaja Merelle ja ehkä tankkausvinkkiä. Viimeksi kun kävin ABC Pihlajistossa, ysivitonon maksoi 1,66. Kesäkuun 6. päivä, kun otin ensimmäisen valtioneuvoston jäsenyyteni vastaan, se maksoi 1,66. Bensiinin hinta ei ole noussut kymmeneen vuoteen, ja kuten sanoin, tämän hallituksen fossiilittoman liikenteen tiekartan toimin se ei tule nousemaan.

Mutta nyt on oikea tilaisuus jälleen kerran oikaista edustaja Taviota siitä, että kyllä, se oli perussuomalaiset, jotka olivat edelliskauden hallituksessa nostamassa bensiiniveroa ja myöskin sitoutumassa tähän liikennepäästöjen puolitukseen. Te itse olette äänestänyt sen puolesta tässä eduskunnassa 31.5.2017, samoin edustajat Elomaa, Savio, Vähämäki ja useat muut perussuomalaiset. Tämä tahtoo teiltä helposti unohtua. [Puhemies: Minuutti on kulunut!] Me panemme teidän EU:lle lupaamanne täytäntöön.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.2. Suullinen kysymys sote-uudistuksesta (Sari Sarkomaa kok)

Suullinen kysymys SKT 113/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ja seuraavaksi edustaja Sarkomaa.

Keskustelu

16.24 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa rouva puhemies! Kokoomus haluaa turvata hyvät palvelut jokaiselle. Me emme hyväksy koko maalle ja jonossa palveluita odottaville ihmisille vahingollisen maakuntamallin runnomista, silmien sulkemista asiantuntijoiden murskakriitikiltä.

Esimerkiksi Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriin rahoitus on romuttumassa. Tämä vaarantaa maamme vaativimmasta erikoissairanhoidosta vastaavan sairaalan toi-

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

minnan ja tutkimuksen. Tämä tarkoittaa tulevaisuudessa sitä, että suomalaiset syöpäpotilaat eivät saa parasta mahdollista hoitoa. HUSin arvion mukaan Uudenmaan rahoitusleikkaus on kokonaisuudessaan 400 miljoonaa euroa, ja tämä tarkoittaa esimerkiksi hoitajina laskettuna 6 000:ta hoitajaa.

Miten te, ministeri Kiuru, perustelette alati venymään joutuneelle hoitohenkilöstölle työtaakkaa ja hoitajapulaa lisäävät leikkaukset? Mitä te vastaatte jonossa hoitoa odottaville potilaille? Mitä te sanotte ihmisille? Ja arvoisat hallituspuolueiden edustajat, aiotteko te korjata tämän maakuntamallin valuviat vai onko teille tärkeämpää ideologinen, eriarvoisuutta kasvattava maakuntamalli kuin ihmisten hyvä hoito ja palvelut? [Paavo Arhinmäen välihuuto — Puhemies: Minuutti on kulunut!] Teettekö te korjauksia? Mitä te vastaatte, ministeri Kiuru?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Kiuru.

16.25 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymys on hyvinvointialueista, ja tältä osin [Ville Tavio: Vai siltä osin!] kyllä kansanedustaja Sarkomaa on itsekin niiden tosiasioiden äärellä, että Suomessa on ollut vaikeaa vuosikymmenen verran — ja reilunkin — saada aikaan sote-uudistusta.

Valinta oli loppuviimeksi näiden nykyisten kuntien sijasta itsehallintoalueet. Tätä uudistusta tehtiin kokoomuksen johdolla viime hallituskaudella, ja me tunnemme sen markkinamallina — rakkaalla lapsella on monenlaisia nimiä. Mutta nyt olemme siinä tilanteessa, että perustuslakivaliokunnassa on todettu, että hallituksen esitys on perustuslainmukainen, siinä ei ole ongelmia, ja tämä uudistus viedään nyt eteenpäin.

Eli mitä vastaan ihmisille, jotka tarvitsevat hoitoa, ja niille ihmisille, jotka ovat etulinjassa töissä: viimeinkin Suomessa saatiin perustuslainmukainen esitys valmisteltua, ja se viedään tällä hallituskaudella eteenpäin.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Pyydän heitä, jotka haluavat esittää lisäky symyksiä, painamaan V-painiketta ja nousemaan seisomaan. — Edustaja Sarkomaa.

16.27 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kiuru, tämä on aivan eri malli kuin se, mitä viime hallituskaudella käsiteltiin, [Välihuutoja] ja jos katsotte, mitä asiantuntijat sanovat maakuntamallista, ne ovat todella murskaavia. Esitys on vahingollinen koko maalle, se on katastrofi Helsingille, suurille kaupungeille ja ennen kaikkea jonossa palveluita odottaville ihmisille. Maakuntamalli ryöstää kaupunkien kassat, uhkaa jopa lasten varhaiskasvatusta ja koulutusta ja vie kaupunkien elinvoiman, ja kaikeksi karmeudeksi hallitus kaavailee maakuntaveroa, joka laittaisi palkansaajat, eläkeläiset ja yrittäjät maksamaan entistä kireämpää verotusta. Kokoomus ei hyväksy hallituksen veronkiristysaikeita. Pääministerin kalsea esitys työntekijää rankaisevasta kuntaveron progression kiristämisestä pitää kuopata samaan kuoppaan, mihin te laitatte myöskin maakuntaveron.

Arvoisa pääministerin sijainen Saarikko, veronkiristykseen näyttää hallituksessa kuitenkin olevan valtava tahto. Opetusministeri Saramo on todennut, että koko sote kuopataan, jos maakuntaveroa ei tule. [Puhemies: Minuutti!] No, keskusta on vähän ottanut eroa tähän maakuntaveroon, mutta kysyn pääministerin sijaiselta Saarikolta, milloin maakuntaveron otetaan käyttöön vai kuopataanko maakuntamalli. Mikä on hallituksen yhteinen kanta

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

maakuntaveroon? Mikä on teidän verolinjanne? [Puhemies: Minuutti on kulunut!] Voitteko sen tässä kertoa? Suomalaiset odottavat.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Saarikko.

16.28 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä on synkkiä pilviä edustaja Sarkomaan taivaan yllä, ei voi muuta sanoa. Ei aivan riitä minuutti kaikkien näiden väitteiden kumoamiseen, mutta minä otan nyt kiinni kaksi teidän väitteistä. Sinänsä tulee myöskin hiukan hassu tunne, koska viime kaudella, edustaja Sarkomaa, me molemmat rinta rinnan puolustimme maakuntauudistusta. Nyt näin ei ole. [Eduskunnasta: Voi voi!]

Ensinnäkin kun puhutte verotuksesta, miten kokoomus ei hyväksy sitä, että verotus kiristyi: siksi onkin ollut hyvin hämmäntävää, että te suhtaudutte niin kriittisesti tämän sote-uudistuksen rahoitusratkaisuihin, koska nyt kun kuntavero muuttuu tämän myötä, kuntaverosta leikattava osa siirretään valtion ansiotuloverotukseen. Tässä samassa yhteydessä ansiotulojen verotusta valtion kassan näkökulmasta kevennetään reilulla 200 miljoonalla eurolla. Vastustatteko te tätä, siis veronkevennystä, joka liittyy järjestelmässä tähän kokonaisuutokseen? Se olisi mielenkiintoista kuulla. Vai oletteko jättäneet huomiotta, että tässähän on veronkevennyselementti sisässä? Se on oikein.

Sitten toinen ulottuvuus tästä rahoitusmallista, ja tämä on iso asia: On oikeudenmukaisista, että sinne, [Puhemies: Minuutti!] missä on enemmän sairastavuutta, missä on pidemmät välimatkat palvelujen toteuttamiseen, rahoitusta kohdennetaan enemmän. Sitä on tasarvo, sitä on oikeudenmukaisuus, ja sellaista Suomea tämä hallitus haluaa rakentaa. [Ville Tavio: Pitkiä minuitteja!]

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Häkkänen.

16.30 **Antti Häkkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän uudistuksen tärkein tavoite on luoda kannusteet järkevään toimintaan aluetasolle, ja nyt kun eduskuntakäsittely on käyty valiokunnissa, kaksi keskeistä asiaa nousee ylös sieltä: Asiantuntijat ovat sitä mieltä, että tällä mallilla ei soten kustannuskehitystä saada hillittyä. Tämä on siis aika yksimielinenkin toteamus. Siis sosiaali- ja terveystieteen asiantuntijat mutta myös taloustieteen asiantuntijat. Eli kustannukset suhteessa nykymalliin kasvavat. Eli hyvinvointiyhteiskunnan ongelmat pahenevat tällä mallilla. Samoin palvelutuotannon monipuoliset toimintamallit kapenevat nykyisestä, siis palvelujen tehokkaat tuottamismallit ja palvelujen saatavuus heikkenevät. Nyt on kyse siitä, mitä tuore valtiovarainministeri aikoo näille talouden asiantuntijoille vastata, kun he sanovat, että tämä pahentaa hyvinvointiyhteiskunnan rahoitusongelmia. Ei tämä ole kokoomuksen keksimä ongelma, vaan tämä on näiden asiantuntijoiden sanoma ongelma. Mitä tuore valtiovarainministeri vastaa?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Saarikko.

16.31 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Häkkänen minusta hyvin viisaasti aloitti siitä, että joka tapauksessa tämän uudistuksen ydin tulee olemaan siellä alueilla, miten tämä uudistus toimeenpannaan. Kukaan ei ole väittänyt, että itsessään täällä meidän edistämämme lakipykälät toisivat muu-

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

tosta, vaan se toiminta, mitä uusissa raameissa toteutetaan. Tulee olemaan erittäin paljon vaikutusta sillä, miten hallinto järjestetään, miten palvelut toteutetaan, miten myöskin digitaaliset palvelut otetaan käyttöön ja parempaa johtamista toteutetaan. Siitä on sotessa kysymys mallista riippumatta.

Mitä tulee esimerkiksi mainitsemiinne muutoskustannuksiin tai kustannuksiin sotesta, niin kyllä, hallitus ei ole väittänytään, etteikö muutos tuottaisi kustannuksia. Mutta niin tuottaa myös se muutos, jota te esitätte vapaaehtoisin voimin toteutettavaksi, ilman demokratiaa eli sitä, että ihmiset pääsisivät vaikuttamaan, ketkä sote-asioista Suomessa alueilla päättävät. Muutoskustannukset, ict, siis tietojärjestelmien yhteensovittaminen, tai palkkojen yhtenäistäminen maksaa joka tapauksessa, oli malli mikä hyvänsä. Ja kyllä, ei myöskään viime kaudella tavoiteltu säästöjä vaan kustannusten hillintää. 2030-luvulle tultaessa tämä malli tulee myös sen tekemään.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laiho.

16.32 **Mia Laiho kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tilanteessa, jossa nuorten syrjäytyminen, mielenterveys- ja päihdeongelmat ja lisääntynyt väkivaltainen käyttäytyminen ovat kasvussa, sote-uudistuksen rahoitusmalli, raju leikkaus Uuteenmaahan kohdistuen ja isoihin kaupunkeihin kohdistuen, on järkyttävää.

Sote-uudistuksessa ollaan rankalla kädellä leikkaamassa rahoitusta juuri isoilta kaupungeilta, erityisesti pääkaupunkiseudulta. Rahoitusmallissa sosiaalisten tarpeiden huomiointi on täysin riittämätöntä. Siinä ei huomioida moninaista tehtäväkenttää. On totta, että terveysongelmat vaativat rahoitusta mutta niin vaativat sosiaaliset ongelmatkin. Näissä diagnooseissa ja rahoituksessa ei näy syrjäytyminen, maahanmuuttajatausta, väkivalta eivätkä monet mielenterveys- ja päihdeongelmat — sosiaalinen puoli jää varjoon, ja rahoituslaskelmat perustuvat väärälle pohjalle.

Arvoisa hallitus, miten voitte sallia nämä massiiviset sote-rahoituksen leikkaukset isoihin kaupunkeihin, jotka kohdistuvat heikoimpiin, lapsiin ja nuoriin [Puhemies: Minuutti!] ja horjuttavat myös turvallisuutta? [Eveliina Heinäluoma: Kokoomus olisi hyväksynyt!]

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Kiuru.

16.33 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varmasti kansalaisten on vaikeata olla varmoja siitä, kenen väitteet pitävät paikkansa. Tässäkin äsken kuullussa puheenvuorossa oli lipsuntaa kyllä siinä suhteessa. Jos otamme huomioon viime hallituskauden soten, niin täällä annettiin siis ymmärtää, että se olisi jollakin tavalla ollut parempi näin kustannusten näkökulmasta — 3 miljardia silloin oli tarkoitus leikata, ja tuo uudistus ei perustuslaillisesti [Sari Sarkomaan välihuuto] mennyt rahoituksen riittävyden näkökulmasta läpi. Ja nyt me olemme tilanteessa, että tämän uudistuksen perustuslaillisuus on nimenomaan tarkastettu, ja rahoituksen osalta ne muutokset eivät olleet tuota kokoluokkaa, joten kustannuksen hallinnan ja hillinnän näkökulmasta me tarvitsemme sitä, että me teemme asioita tehokkaammin ja paremmin. Ja tehdään mikä tahansa yhteenliittyminen näiden nykyisten järjestäjien kanssa, niin palkat on harmonisoitava, ja kyllä myös digitalisaatiosta on haettava uusia kasvun elementtejä. Ei se kokoomuksen viisastenkivi sen kummempi ole. Kyllä tässä on nimenomaan opittu viime hallituskaudelta, ja nyt tehdään paremmin.

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ikonen.

16.35 **Anna-Kaisa Ikonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edellisen kauden uudistuksessa oli sellainen ero, että siinä pyrittiin parantamaan hoitopääsyä ja palveluiden saatavuutta ja hillitsemään kustannuksia. Nyt valitettavasti tämä uudistus on hallinnon uudistus, joka ei vie kumpaakaan tavoitetta eteenpäin. Se huoli, mikä ainakin itselläni on, on muutenkin se, että tässä ei katsota pitkälle tulevaisuuteen.

Nostan tässä esiin jatkoksi tälle HUS-keskustelulle sen, että yliopistosairaalat ovat maamme suurimpia erikoissairaanhoidon yksiköitä ja niillä on avainasema vaativan hoidon tuottajina ja uusien hoitomuotojen kehittäjänä. Kuitenkin tästä hallituksen sote-uudistuksesta puuttuvat kokonaan säädökset ja ratkaisut siitä, miten yliopistotasoinen sosiaali- ja terveydenhuollon tutkimus rahoitetaan. Esitys johtaisi todennäköisesti merkittäviin tutkimusmäärärahojen leikkauksiin.

Arvoisa hallitus! Kyse on suomalaisen erikoissairaanhoidon tulevaisuudesta. Kansainvälisestikin arvioituna hyvin toimivaa erikoissairaanhoidoa ja sen keskeistä osaa, yliopistosairaaloiden toimintaa, ei saa vaarantaa. Kysynkin hallitukselta: miten on mahdollista, että olette sivuuttaneet nämä viisi yliopistosairaala? Ymmärrätekö, [Puhemies: Minuutti!] että tämän päivän tutkimus on huomisen hyvää hoitoa — vaativia syöpähoitoja, sydänkirurgiaa tai psykiatria?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Kiuru.

16.36 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ennen kuin annetaan väärää todistusta lähimmäisistä, niin on hyvä muistaa, edustaja Ikonen, että eivät tainneet olla tähänkään mennessä nämä asiat kirjoissa ja kansissa nimenomaan sen takia, että katsotaan, että substanssilakitasolla sitten säädetään näistä erikseen. Niin kuin olen monta kertaa kokoomukselle todennut tässä salissa ja muuallakin, me tulemme sen kyllä tekemään, että me puutummme myös yliopistosairaaloiden asemaan, mutta tänne eduskuntaan tuotiin joulukuun alussa sellainen tiiliskivi, jolla on tarkoitus nyt rapata tämän sosiaali- ja terveydenhuollon vakaa perusta, jotta me pystymme lopulta viemään tämän uudistuksen läpi. Nyt täällä tarvitaan niitä muurareita, jotka laittavat tämän uudistuksen myös kansanvallallisesti ja sillä silmällä katsoen läpi. Aika pienestä on enää kiinni, että tämä iso uudistus saadaan kuntoon. Sitten me siirrymme, edustaja Ikonen, tähän seuraavaan vaiheeseen, jossa tulee tarkempaa lainsäädäntöä myös näille. [Jukka Gustafsson: Ei ole kokoomuksessa muurareita!]

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohi.

16.37 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä laaja sote-uudistuspaketti on parhaillaan sosiaali- ja terveysvaliokunnan käsittelyssä, ja hiemme siellä yksityiskohtia.

Tässä pääkysymyksessä esitettiin, että tänne Uudenmaan alueelle kohdistuisi satojen miljoonien eurojen rahoituksen leikkaus. Olemme kuitenkin saaneet lausuntoja lausuntovaliokunnista, ja myös valtiovarainministeriön viimeisimmät painelaskelmat osoittavat, että Länsi-Uudenmaan rahoitus tulevan kahdeksan vuoden aikana kasvaisi 35 prosenttia, Helsingin 34 prosenttia ja Vantaan ja Keravan 53 prosenttia.

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

Tekisi mieli kysyä siitä, että kun aikoinaan Suomeen tehtiin valtavan suuri tasa-arvoa lisäävä uudistus eli peruskoulu-uudistus, kokoomus vastusti sitäkin. Se lisäsi ihmisten tasa-arvoa. Tehtiin vuonna 72 kansanterveysuudistus, joka oli edellinen valtava uudistus, ja kokoomus vastusti sitäkin. Vastustaako se todella kaikkia niitä uudistuksia, jotka lisäävät suomalaisten tasa-arvoa [Puhemies: Minuutti!] ja panevat ihmiset yhdenvertaiseen asemaan riippumatta postinumerosta? Tämä on ihmeellistä.

Haluan kysyä, arvoisa ministeri: [Puhemies: Minuutti on kulunut!] voimmehan me luottaa valtiovarainministeriön painelaskelmiin, jotka kertovat aivan toista kuin täällä?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Saarikko.

16.38 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitos koko hallituksen puolesta jo tähän mennessä sosiaali- ja terveysvaliokunnalle lausuntovaliokuntineen siitä utterasta työstä. Kuten ministeri Kiuru totesi, useamman kuukauden ajan on käsittelyssä ollut tämä valtava, iso uudistus, ja olette tehneet sen kanssa kaiken tietoni mukaan ripeää ja hyvää työtä perehtyen sen yksityiskohtiin, mukaan lukien tämä rahoitusmalli.

On selvää, että Suomessa tullaan käyttämään tulevana vuosina entistä enemmän rahaa sosiaali- ja terveyspalveluihin, ja siksi tämä uudistus tehdään, että riippumatta kunnan koosta tai ihmisen asuinpaikasta sosiaali- ja terveyspalveluiden kasvava tarve ei vie meiltä edellytyksiä vaikkapa pienten lasten arjen palveluihin tai elinvoiman kehittämiseen kotikunnissa. Siitä on kysymys ikään kuin yhteiskunnan kokonaisuutena.

Mitä tulee tähän rahoitusmalliin, minuakin häiritsee, että täällä useassa puheenvuorossa korostetaan, miten suuret kaupungit tulevat kärsimään tästä uudistuksesta. Suurimmissa kaupungeissa, erityisesti pääkaupunkiseudulla, on Suomen parhaiten toimeentuleva väestö, jolla on eniten mahdollisuuksia työterveyshuoltoon, [Puhemies: Minuutti!] ja kyllä, täällä on myös eniten väestöä, jolla on varallisuutta. Minusta on oikein, että me rakennamme rahoitusmallin, joka tasaa näitä eroja Suomessa [Puhemies: Minuutti on kulunut!] alueiden ja ihmisten välillä.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinonen.

16.40 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Saarikko, ei tässä teidän maakunta-sotessanne kenenkään verotus tule kevenemään, toki kaikkien suomalaisten palvelut tulevat heikkenemään. Ideologinen maakunta-sote vie ensin maalaiskunnilta päätösvallan ja sitten palvelut. Lähes puolet kunnista, arvon keskustalaiset, ovat jäämässä ilman yhden yhtä sote-päätäjää tämän uudistuksen jälkeen. Kahdeksassa maakunnassa yksi keskuskaupunki päättää jatkossa kaikista sote-asioista.

Teitte kuitenkin poliittisen päätöksen, että Coxa ja Sydänsairaala ajetaan alas. Nyt teitä näyttää tämä kaduttavan, ja perustuslakivaliokunta on todennut, että pitää tehdä uusi hallituksen esitys, jotta Coxa ja Sydänsairaala voidaan pelastaa. Tuleeko tällainen esitys eduskuntaan ennen kuin te runnotte tämän paksun ministeri Kiurun esittelemän paketin läpi? [Puhemies: Minuutti!] Tuleeko uusi esitys Coxan ja Sydänsairaalan pelastamiseksi eduskuntaan ennen kuin te tämän runnotte läpi?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Minuutti on kulunut. — Ministeri Kiuru.

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

16.41 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos todella ymmärsin oikein, niin edustaja Heinonen täällä suuressa salissa väitti, että Coxa ja Sydänsairaala eivät voi jatkaa toimintaansa tämän sosiaali- ja terveydenhuollon esityksen johdosta. [Timo Heinosen välihuuto] Minusta nyt kyllä aletaan eduskunnan salissa olemaan jo sillä rajalla... Pidän kyllä tärkeänä sitä, että täällä jokainen edustaja tietää, että Coxa ja Sydänsairaala tulevat jatkamaan toimintaansa. Olen viimeksi eilen käynyt [Hälinää] — viimeksi eilen käynyt — keskustelua näiden toimijoiden kanssa, ja minun mielestäni on tärkeätä, että täällä edustajat, jotka ovat huolellisesti käsitelleet tätä kokonaisuutta, tietävät, mistä on kyse.

Haluan vielä sanoa, että niin pirkanmaalaisten kuin muiden toimijoiden kannalta, jotka näitä palveluita ovat tähänkin asti käyttäneet, Coxan ja Sydänsairaalan osalta jatko on nyt varmistunut hallituksen esityksellä, [Timo Heinonen: Ei pidä paikkaansa!] jonka syvää sisältöä ei ole välttämättä välitetty ymmärtää oikein, ja nyt kun perustuslakivaliokunnan kanta tuli, asia on aivan selvä: nämä molemmat tulevat jatkamaan toimintaansa. [Paavo Arhinmäki: Puhuiko edustaja Heinonen vastoin parempaa tietoa?]

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministerin sijainen Saarikko.

16.42 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä sote vaalikaudesta toiseen näyttää kuumentavan tunteita, ja onhan se ehkä jonkinmoinen koko suomalaisen yhteiskunnan ja päätöksenteon epäonnistuminen, että kyseessä on kahdeksas hallitus, joka valmistelee tätä uudistusta. Ja siitä haluan muistuttaa ihan vain reiluuden nimissä, että erittäin monessa niistä hallituksista nimenomaan kokoomus on tätä uudistusta yrittänyt tehdä.

Mitä tulee mainitsemiinne asioihin, edustaja Heinonen, kun te viittasitte nyt tähän verotukseen, niin haluan nyt tarkentaa kaksi asiaa: Koska tämä uudistus muuttaa kuntien roolia sosiaali- ja terveystaloudessa, se vaikuttaa sitä kautta myös kuntaverotukseen. Ja jotta voimme varmistaa, että verotus ei kiristy kansalaisilla tämän muutoksen myötä, me teemme tämän uudistuksen yhteydessä 200 miljoonan euron veronkevennysratkaisun. Tämä ei ole kiristämässä vaan keventämässä verotusta. Ja toinen asia, edustaja Heinonen: meillä on tutkittua tietoa siitä, että mikäli tätä uudistusta ei vielä tehdä, se päinvastoin kasvattaa kuntien painetta korottaa kunnallisverotusta. Eli se näistä väitteistänne siitä, miten tämä verotuksellisesti kohtelee suomalaisia veronmaksajia kotikunnissaan. [Timo Heinonen: Kokonaisveroaste!]

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Juvonen.

16.44 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä sote-uudistus vie suurilta kunnilta, kuten esimerkiksi Espoolta ja HUSin alueelta, rahat. Sen sijaan pieniltä kunnilta se vie päätösvallan, sillä pienet kunnat eivät saa edustusta maakuntavaltuustoihin. Miten korjaatte tämän asian, kun puhutaan täällä yhdenvertaisuudesta?

Suomalaisille ovat äärettömän tärkeitä terveydenhuollon ja vanhustenhoidon hyvät ja toimivat palvelut. Yksi keskeinen asia sote-uudistuksessa on hoitoonpääsyn nopeuttaminen. En ole kuitenkaan löytänyt siitä tiiliskivistä yhtä ainoatakaan keinoa, millä tavalla hallitus tuo lisää lääkäreitä, millä tavalla hallitus tuo lisää hoitajia ja tukee sote-henkilöstön jaksamista. Erityisesti korona-aikaan henkilöstö on aivan loppuunpalamisen äärirajoil-

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

la. Sen sijaan olette antaneet EU:n elpymispakettiin rahaa, joka kierrätetään nyt sieltä EU:n kautta takaisin tänne Suomeen, ja sillä rahalla, joka on kierrätetty EU:n kautta, on tarkoitus parantaa suomalaisten sosiaali- ja terveystalvveluja. Kysyn teiltä: Pääseekö tulevaisuudessa suomalainen ihminen lääkäriille ja hyvään vanhustenhoitoon? Miten teette tämän?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Kiuru.

16.45 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on tekeillä nyt historiallinen uudistus sen vuoksi, että ensimmäistä kertaa teemme myös sisältöuudistusta, ja siinä mielessä edustaja Juvonen on aivan oikeassa, että on aikakin jo tehdä sisältöuudistusta, jotta ihmiset pääsisivät palveluihin — ja sisältöuudistus siis tulee.

Nyt tänään me olemme käsitelleet tässä keskustelussa pelkästään rakenneuudistusta, ja siinä keskustelussa yksi kantava voima on ollut se, että olette antaneet ymmärtää, että ikään kuin kansanvaltaisuus ja demokraattisuus vähentyisi. Haluan kuitenkin kysyä vastakysymyksen näihin erilaisiin väitteisiin, jotka äsken tuossa on annettu aika suoraselkäisesti tähän ääneen todettuna esimerkiksi siitä, että tämä olisi hyvin epädemokraattinen uudistus, jota me valmistelemme: On muistettava, että tällä hetkellä kunnista palvelut itse järjestää enää 74 kuntaa — 74 kuntaa 294:stä itse järjestää nämä palvelut. Loput järjestävät niitä yhteistoiminnassa, joko kuntayhtymänä tai vastuukuntamallilla tai luovuttaneena joitakin näistä tehtävistä muille, [Puhemies: Minuutti!] joten se tarkoittaa sitä, että aika paljon on luovutettu, edustaja Juvonen, jo sitä valtaa pois.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

16.46 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Me tarvitsemme nyt tämän uudistuksen. Hyvät elementit jatkuvat, kuten Coxasta ja Sydänsairaalaista täällä tuli todettua, mutta epäkohtiin puututaan. Meillä esimerkiksi lääkäriin pääseminen on erittäin vaikeata monessa kohti Suomea, ja tähän hallituksen sote-uudistus haluaa puuttua.

Erityisesti meille sosiaalidemokraateille tärkeätä on vielä seitsemän päivän hoitotakuun toteuttaminen ja omalääkärijärjestelmän kehittäminen. Myös lääkärikunta on vahvasti ilmaissut tukensa tavoitteelle vahvistaa perusterveydenhuoltoa ja nopeampaa hoitopääsyä, ja myös Lääkärilehdessä olleen artikkelin mukaan yleislääketiede kiinnostaa taas ihan eri tavalla lääkäriopiskelijoita.

Ensinnäkin lämpimät onnittelut uudelle tiede- ja kulttuuriministerille Antti Kurviselle, ja nyt haluankin kysyä teiltä: millaista yhteistyötä lääkärikoulutuksesta vastaavien tiedekuntien kanssa tarvitaan, jotta voimme vastata näihin sote-uudistuksen tarpeisiin?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Kurvinen.

16.47 Tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten tässä laajassa keskustelussa on tullut ilmi, sote-uudistuksen yksi tavoite on viedä perusterveydenhuolto laajemmille hartioille, näille uusille hyvinvointialueille, ja iso ongelma lääkäreiden saamisessa erityisesti pienempiin kuntiin ja maaseudulle on ollut, että nuoret lääkärit ovat kokeneet vaikeaksi työskennellä yksin tai kaksin siellä pienillä

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

terveysasemilla. Ei ole ollut sitä kollegiaalista tukea, ja ei ole voinut konsultoida muita erikoisalvoja. Olen aivan varma, että tämä sote-uudistus tulee mahdollistamaan sen, että me saadaan perusterveydenhuollosta vetovoimaisempi työpaikka niin lääketieteen opiskelijoille kuin nuorille lääkäreille.

Olen myös käynnistämässä yhdessä ministeri Kiurun kanssa tällaisen sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen uudistamishankkeen, jossa selvitetään, minkälaisia korkeakoulutuskintoja terveydenhuoltoalalla tarvitaan.

Puhemies! Loppuun totean vielä, että myös lääketieteen koulutuksen aloituspaikkoja lisätään seuraavalle lukuvuodelle 44 kappaletta ja hammaslääketieteen koulutuspaikkoja lisätään kuusi kappaletta. [Oikealta: Kuusi?]

Puhemies! Toivon hyvää yhteistyötä koko eduskunnan kanssa uutena ministerinä yli kaikkien eduskuntapuoluerajojen. [Paavo Arhinmäki: Viisi kuusi tuntia ollut ministerinä ja näin paljon saanut aikaan! — Eduskunnasta: Heti pantu tuulemaan! — Ahkera mies!]

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkomaa.

16.49 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pysytään nyt faktoissa. Koko Suomi, koko oppositio, varmasti moni hallituspuolueen edustaja on huolissaan siitä, että tätä koko Suomelle ihmisten palvelujen vahingollista maakunta-sotea runnetaan sellaisella vauhdilla, että ei edes sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtaja tiedä, miten tämä vaikuttaa rahoitukseen. Jos te luette paperit, te näette, että asukaskohtainen sote-rahoitus pienenee esimerkiksi Helsingissä, Länsi- ja Keski-Uudellamaalla. Tehkää kotiläksynne.

Toivon nyt, että [Välihuutoja vasemmalta] te hallituspuolueet vähintään teette ne korjaukset, joita on noussut talousvaliokunnan, valtiovarainvaliokunnan, hallintovaliokunnan lausunnoissa. Tämä esitys ei paranna palveluita, tämä kiihdyttää kasvua, tämä ajaa päin seinää suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa ja johtaa hyvin eriarvoiseen markkinamalliin, [Jukka Gustafsson: Oijoijojoi!] jossa ihmiset joutuvat kaivamaan rahapussiaan, jos he haluavat palveluita. [Paavo Arhinmäki: Onko tämä nyt sosialismia vai Amerikan mallia?] Vetoan hallituspuolueisiin: tehkää vähintään korjaukset. Parasta, mitä voisimme, olisi se, että pistetään tämä malli hyllylle ja laitetaan rahat [Puhemies koputtaa] siihen terapiatakuuseen, ministeri Kiuru. Sitä ei näy eikä kuulu. Hoitotakuuta ei näy eikä kuulu. [Puhemies: Minuutti!] Missä ne ovat? Kertokaa nyt Suomen kansalle.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Kiuru.

16.50 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä eduskunnassa on käsitelty hyvin huolellisesti tätä uudistusta jo joulukuun alusta, ja siitä sitten valiokunnan työ on kiihtynyt helmikuussa. Myös monet muut valiokunnat ovat osallistuneet tähän keskusteluun, ja minusta on tärkeää pitäytyä tosiasioissa myös sote-uudistuksessa, vaikka se kuinka herättäisi tunteita, ja tämä koskee myös kokoomusta.

Tältä osin on hienoa todeta, että me pystymme tekemään Suomessa rakenteellisia uudistuksia, kun toteamme, että kansanvaltaisuus on alkanut vähentyä. Vain 74 kuntaa enää itse hoitaa kaikki sote-palvelut. Se ei ole enää maailma, jossa kunnilla on kantokykyä näin tärkeitä tehtäviä hoitaa. Yhdessä yhteistoiminta-alueina on kuitenkin päädytty sitten hoita-

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

maan näitä tehtäviä, mikä kertoo siitä, että kunta on paikoitellen liian pieni toimija näitä tärkeitä tehtäviä hoitamaan. Siksi palvelutarpeen kasvaessa tarvitaan sekä sisältö- että rakenneuudistusta, ja myös sisältöuudistusta me tulemme tekemään. Eli vastaus on ”kyllä”, siitäkin pidetään kiinni. [Sari Sarkomaa: Minä vuonna, mikä hallitus?]

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Tämän asian käsittely on tällä erää päättynyt mutta varmasti jatkuu vielä useamman kerran.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.3. Suullinen kysymys vaihtoehtojen tarjoamisesta kriisiraskauksissa (Päivi Räsänen kd) Suullinen kysymys SKT 114/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ja seuraava kysymys, edustaja Räsänen.

Keskustelu

16.51 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa rouva puhemies! Tänään myöhemmin eduskunta käsittelee kansalaisaloitetta aborttilainsäädännön muuttamisesta, joka toteutuessaan veisi pohjan pois naisen elämäntilanteen ja sosiaalisten ongelmien selvittelyltä ja muiden vaihtoehtojen harkinnalta. Lapselta vietäisiin oikeus elämään ilman perusteluja ja ilman keskustelua lääkärin kanssa. Tätä muutosta on perusteltu muun muassa terveydenhuollon resurssien säästämiseksi. Tässä vaiheessa tulisi kyllä kellojen soida: siis syntymättömän lapsen elämän keskeyttämisprosessin helpottamista perustellaan myös rahalla.

Tämän aloitteen sijaan tarvittaisiin moniammatillista tukea, kriisiraskausaideille tuki- verkostoja vauvan hoitoon, jotta äiti voisi tehdä myönteisen ratkaisun, ja myös adoptioon antamista tulisi tarjota systemaattisesti. Kysynkin: miten hallitus aikoo toimia, että syntymättömän lapsen oikeudet turvattaisiin [Puhemies: Minuutti!] nykyistä paremmin, ja aikooko hallitus edistää hyviä käytäntöjä vaihtoehtojen tarjoamisesta, sosiaalisesta tuesta ja myös mahdollisuudesta [Puhemies: Minuutti on kulunut!] antaa lapsi adoptoitavaksi?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Kiuru.

16.53 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä Oma tahto -kansalaisaloite on tänään tämän kyselytunnin jälkeen eduskunnassa käsittelyssä. Käytännössä varmasti eettisenä kysymyksenä tähän liittyy monenlaisia tunteita ja näkökulmia, ja kansanedustajilla on varmasti toisistaan hyvinkin poikkeavia näkökulmia, ja edustaja Räsänen esitti jo yhden näkökulman.

Me emme ole hallitusohjelmassa erikseen ottaneet kantaa raskauden keskeyttämisin, ja siten hallituksella ei suoraan ole kantaa siitä, että raskauden keskeyttämisen voimassa olevaa lainsäädäntöä muutettaisiin suuntaan tai toiseen, mutta nyt on saatu tänne eduskuntaan käsittelyyn Oma tahto -kansalaisaloite, ja kansalaisaloitteet käsitellään, ja sen jälkeen kun valiokuntakin asiaa on tarkemmin käsitelty, niin sitten katsotaan, onko tarvetta valtioneuvostona lähteä tekemään muutoksia nykyisen lain sisältöön. Se, avataanko lakia, tehdään

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

kö muutoksia, [Puhemies: Minuutti!] tehdäänkö lisää tarkastelua, jää sitten nähtäväksi, mutta suhtaudun kyllä positiivisesti siihen, että asioista voi aina keskustella.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen.

16.54 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämän lisäksi olisi kyllä mahdollista... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja, mikrofoni.

Kannustaisin kyllä ministeriä edistämään niitä terveydenhuollon käytäntöjä, joissa näihin kriisiraskaustilanteisiin ihan todellisesti tuotaisiin naiselle myös vaihtoehtoja ja tukea sosiaaliseen elämäntilanteeseen, jotta sosiaalisia ongelmia ei ikään kuin ratkottaisi aborttikäytännön kautta.

Mutta toinen ongelma, mikä meillä on, on se, että vastoin kuin useissa Euroopan maissa Suomessa terveydenhoitohenkilökunnalla ei ole oikeutta vakaumuksen perusteella kieltäytyä aborttiin liittyvistä toimista. Useimmissa Euroopan maissa tämäntapainen lainsäädäntö on, ja kysyn: onko hallituksella valmiutta edistää tätä omantunnon vapautta niin lääkärin kuin hoitohenkilökunnan kohdalla, siis oikeutta kieltäytyä vastoin omaa vakaumustaan raskaudenkeskeytysten suorittamisesta tai näiden lausuntojen kirjoittamisesta?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Kiuru.

16.55 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin totesin, raskauden keskeyttämistä koskevan lainsäädännön osalta hallitusohjelmassa ei ole tehty linjauksia, ei tästä asiasta eikä edeltävästäkään, ja tämä asia ei ole ollut erityisesti esillä hallituksen sisällä.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Keskustelu tästä aiheesta jatkuu hetken kulluttua mutta päättyy nyt kyselytunnilla.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.4. Suullinen kysymys koronarajoituksista ravintoloissa (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 116/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Seuraava kysymys, edustaja Harkimo.

Keskustelu

16.56 **Harry Harkimo liik:** Arvoisa puhemies! Tartunnat ovat pääkaupunkiseudulla hiihtolomien jälkeen pudonneet neljäsosaan eli todella selvästi, ja kehitys jatkuu hyvänä. Ihmiset käyvät hyvin testeissä ja rokotukset etenevät.

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

Mutta ravintoloita pidetään täysin epätietoisina. Työntekijät ovat työttöminä, ja yrittäjiä menee konkurssiin. On ollut vuosi aikaa tehdä suunnitelma tartuntatilanteen mukaan, ja suunnitelmia voi aina muuttaa. Muualla terveys ja talous osataan pitää tasapainossa. Helsingissä on kahden viime päivän aikana ollut noin parikymmentä tartuntaa, mutta tällainen yrittäjien mielivaltainen kohtelu on täyttä simputusta. Ministeri Kiuru, haluatteko hinnalla millä hyvänsä olla maailman paras terveysministeri, tippaakaan yrittäjien ja työntekijöiden hädästä piittaamatta? Ja tässä ei ole väärää todistusta lähimmäisestä.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Kiuru.

16.57 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En nyt käy väittelemään, annoitteko juuri väärän todistuksen lähimmäisestä, mutta itse ainakin ajattelen, että terveys- ja talouskytki kyllä kulkevat käsi kädessä. Se on osoitettu. Nimenomaan hyvä koronatilanne ja epidemian hallinta ovat johtaneet siihen, että myös taloudelliset vaikutukset ovat jääneet monia muita maita pienemmiksi, ja minä toivoisin, että tällaisissa perustasioissa kuitenkin pystyttäisiin pysymään.

Olisin totta kai halunnut, edustaja Harkimo, että me olisimme voineet tehdä jo tässä valtioneuvostossa myös ravintoloita koskien erilaisia höllennyksiä, mutta me emme voineet, koska saimme eilen illalla päivitettyä hybridistrategian. Tulin sillä heti julkisuuteen, jotta ihmiset tiesivät tapahtuma-alalla, mitä on luvassa. Toivoisin eduskunnalta malttia tässä tartuntatautilanteessa, jossa olimme viikkoja suurin piirtein paikallamme ja nyt ollaan saatu pieni liike oikeaan suuntaan, etanan kokoinen liike jälleen laskuun. Eli eiköhän nyt olisi syytä katsoa näitä levinneisyysalueiden tilanteita hyvin suurella suurennuslasilla, että saisimme niistä ainakin Varsinais-Suomen ja Uudenmaan aidosti kiihtymisvaiheeseen [Puhemies: Minuutti!] ja näillä kolmella kriisialueella tilanteen hallintaan.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.5. Suullinen kysymys vaalirauhan turvaamisesta (Matti Semi vas)

Suullinen kysymys SKT 115/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ja vielä yksi kysymys ehditään. Edustaja Semi.

Keskustelu

16.58 Matti Semi vas: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Olemme saaneet huolestuttavia uutisia ympäri Suomen: eri puolueiden vaalijulisteita on revitty alas, eilen Keravalla vasemistoliiton ehdokkaan kimppuun käytiin tönimällä ja uhkailemalla, kun hän teki vaalityötä. Monet ehdokkaat joutuvat myös aggressiivisen ja epäasiallisen palautteen kohteeksi nettissä. Varsinkin naiset, vähemmistöt ja vähemmistöjen puolustajat saavat uhkailuja ja törkyä osakseen sosiaalisessa mediassa.

Tämä kehitys on vakava uhka demokratialle. Henkilöt, jotka pyrkivät hoitamaan yhteisiä asioita, tarvitsevat yhteiskunnalta suojaa. Ei ole oikein, että kukaan joutuu pelkäämään

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

turvallisuutensa puolesta oman näkemyksensä vuoksi. Kysyn oikeusministeriltä: miten tähän huolestuttavaan kehitykseen aiotaan puuttua, ja miten vaalirauha voidaan turvata?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Henriksson.

16.59 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Semille erittäin hyvästä ja ajankohtaisesta keskustelusta. Haluan ensin todeta, että on todella järkyttävää, että tämän päivän Suomessa ei anneta ihmisten tehdä vaalityötä rauhassa. Se vaalityö on demokratian sydäntä. Ihmisten pitää saada tehdä vaalityötä rauhassa ilman, että joku käy kimppuun.

Eli se on erittäin huolestuttava ilmiö, ja sitä ei tule hyväksyä, ei mitenkään. Tässä tarvitaan nyt meidän kaikkien panosta — tässä tarvitaan toimia meiltä kaikilta. Varsinkin puoluejohtajilla on erityinen asema, ja meidän pitäisi omalla esimerkillämme myös toimia niin, että sanomme jyrkän ”ein” tällaiseen toimintaan.

No, oikeusministeriö on käynnistänyt Vaalipooli-hankkeen, jonka tarkoituksena on parantaa viranomaisyhteistyötä vaalihäirinnän torjumisessa, ja ministeriö on myös kouluttanut puolueita vaalihäirintään varautumisessa. Sitten on muistettava myös se, että meillä on rikoslaissa [Puhemies: Minuutti!] pykälä, joka myös on sellainen, että voi saada tuomion, jos käyttäytyy niin, että se on vaalihäirintää rikoslain mukaisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Tämä kysymys on tällä erää loppuun käsitelty, ja tähän ministerin vaalirauhan toiveeseen on hyvä päättää tämä kyselytunti.

Kyselytunti päättyi.

4. Jouni Ovaskan vapautuspyyntö sivistysvaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 15/2021 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan perjantaina 28.5.2021 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 28.5.2021 kello 10.

5. Tuomas Kettusen vapautuspyyntö sivistysvaliokunnan varajäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 16/2021 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan perjantaina 28.5.2021 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 28.5.2021 kello 10.

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

6. OmaTahto2020 – Päivitetään Suomen aborttilaki 2020-luvulle!

Kansalaisaloite KAA 8/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään tunti. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 10. asiasta. — Keskustelu alkaa. Edustaja Tanus.

Keskustelu

17.03 **Sari Tanus kd:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on Oma tahto 2020 -kansalaisaloite, jolla pyritään muuttamaan lakia raskauden keskeytyksestä hyvin merkittävällä tavalla. Alle 12 raskausviikkoa kestäneissä raskauksissa ei tarvitsisi enää mitään perusteluja abortin saamiseksi. Pienen ihmiselämän lopettamiseksi riittäisi pelkästään naisen ilmoittama oma tahto. Nykyisestä kahden lääkärin lausunnon vaatimuksesta luovuttaisiin. Raskaudenkeskeytyksen toteuttamiseen velvoitettaisiin se lääkäri, jolle pyyntö esitetään ja jonka aloitteen mukaan tulisi välittömästi tutkimusten jälkeen viedä aborttia eteenpäin ja antaa tiedot ja tarvittavat lääkemääräykset raskauden keskeytyksen suorittamiseksi.

Jokainen voi kuvitella, mitä tämä merkitsisi erilaisissa kiireisissä terveydenhuollon yksiköissä. Sairaalaan jätettäisiin edelleen raskauden kirurginen keskeytys, mutta hämmästyttää, että suorittajana voisi toimia jokainen sairaalan palveluksessa oleva laillistettu lääkäri. Raskauden myötä pehmenneen kohdun tyhjentäminen vaatii osaamista ja varovaisuutta. Pelkkä lääkärinlaillistamiskirjaus ei tätä osaamista tuo.

Aloitteen mukaan ennen raskauden keskeyttämistä on annettava selvitys raskauden keskeyttämisen merkityksestä ja vaikutuksista. Potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 5 § kuitenkin linjaa: ”Potilaalle on annettava selvitys hänen terveydentilastaan, hoidon merkityksestä, eri hoitovaihtoehtoista ja niiden vaikutuksista sekä muista hänen hoitoonsa liittyvistä seikoista, joilla on merkitystä päätettäessä hänen hoitamisestaan.” Ei siis riitä pelkkä selvitys abortista, vaan potilaalle on lain mukaan selvitettävä eri vaihtoehdot, toisin sanoen tässä tapauksessa myös raskauden jatkamiseen ja eri tukimuotoihin liittyvät asiat sekä adoption ja avoimen adoption mahdollisuuteen liittyvät seikat.

Monet aborttia hakevat kertovat, etteivät millään haluaisi tehdä aborttia mutta kokevat, etteivät voisi ottaa lastakaan vastaan. Monille heistä tarjolla olevien tukimuotojen ja adoption ja avoimen adoption mahdollisuuden esiin nostaminen tuo suurta helpotusta — elämää säilyttävän vaihtoehdon. Meillä on myös paljon lapsettomuudesta kärsiviä pariskuntia, jotka odottavat ja hartaasti toivovat lasta perheeseen.

Arvoisa puhemies! Tarvitaan kiireetön, levollinen vastaanotto, jossa käydään asioita läpi ja jossa nainen selvittää omaa tahtoaan. Välittömän etenemisen sijaan tarvitaan pareminkin 5—7 päivän harkinta-aika, niin kuin monessa Euroopan maassa jo nykyisin on. Tämä on tärkeää naiselle itselleen ei vain perusteltujen päätösten tekemiseksi vaan myös naisen oman hyvinvoinnin edistämiseksi ja ikävien pitkäaikaisvaikutusten minimoimiseksi.

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

Abortti tutkitusti altistaa merkittävästi mielenterveysongelmille. Itsemurhariskinkin on suomalaistutkijoiden mukaan arvioitu olevan abortin jälkeen kolminkertainen synnyttäneisiin nähden, ja muutaman vuoden takaisen ruotsalaistutkimuksen mukaan yli puolet raskaudenkeskeytyksen läpikäyneistä oli masentuneita vielä vuoden kuluttua ja kaksi prosenttia sairastui syvään masennukseen. Erityisen ahdistava tilanne on ja entistä suurempi riski mielenterveysongelmiin on, jos aborttiin on menty vastoin omaa tahtoa. Vastaavasti harjattu, perusteltu päätös vähentää riskiä mielenterveysongelmiin.

Naisen oma tahto ei välttämättä toteudu, jos ei saa mahdollisuutta käsitellä yllätysraskautta, jos ei saa tietoa vaihtoehtoista tai jos päätökseen vaikuttaa raskauden keskeytystä toivova ja siihen painostava kumppani, vanhempi tai viranomainen. Aivan liian vähän Suomessa puhutaan siitä, kuinka monia naisia painostetaan aborttiin vastoin heidän todellista tahtoaan. Haasteellinen elämäntilanne, alkuraskauden huonovointisuus tai laidasta laitaan ailahtelevat tunteet, samoin kuin alkuraskauden mahdollisesti pintaan nostamat elämän muut traumat ja laiminlyönnit vaikeuttavat usein naisen omien ajatusten ja oman todellisen tahdon selvittämistä. Monet jäävät pohdintansa, eettisen ja tunnetason ristiriidan ja ahdistuksensa kanssa todella yksin. Oman tahdon sijaan huoli ja pelko voivat määritellä naisen päätöstä. Pelätään, jääkö yksin, pärjääkö taloudellisesti, pärjääkö lapsen kanssa, miten opiskelun ja työllistymisen kanssa menee.

Arvoisa puhemies! Naisilla on oikeus saada hyvää hoitoa ja tulla kuulluksi, ja erityisen tärkeää tämä on, kun on kyse syvälle ja pitkälle elämään vaikuttavista isoista päätöksistä, elämän ja kuoleman kysymyksistä. Tämä aloite ei valitettavasti paranna nykytilannetta vaan vie sitä myös naisten ja naisten hyvinvoinnin kannalta huonompaan suuntaan. Isän tahdosta, isän kuulemisesta, aloitteessa ei puhuta mitään. On isiä, jotka olisivat halunneet pitää lapsen ja huolehtia ja kasvattaa lasta mutta joilta on tämä mahdollisuus viety, kun nainen on yksioikoisesti oman tahtonsa mukaisesti tehnyt abortin. Lapsen oikeudesta elämään aloitteessa ei puhuta mitään, vaikka ihmisoikeuksista suurin ja merkittävin on juuri oikeus elämään.

Adoptio ja avoin adoptio ovat elämää säilyttäviä vaihtoehtoja abortille. Niistä pitäisi puhua ja niitä edistää. Vastuullinen raskauden ehkäisyn käyttäminen ja tarvittaessa myös jälkiehkäisy on Suomessa mahdollista. Tällöin vältettäisiin pitkälti aborttipohdintaan joutuminen. Ehkäisyneuvonta mainitaan aloitteessa vain ohimennen, vaikka juuri ehkäisyyn ja seksuaalikasvatukseen tulisi voimakkaasti panostaa.

Terveystieteiden henkilökunnan oikeuksista ja velvollisuuksista, lääkärin vastuusta potilaalle määrättyihin hoitoihin liittyen, aloitteessa ei juuri puhuta. Kuitenkin lääkäri on vastuussa potilaalle antamastaan hoidosta ja sen vaikutuksista — myös pitkäaikaisvaikutuksista. On tärkeää, että henkilökunnalla on korkea ammattitaito ja suuri sydän, mutta yhtä tärkeää on, että lääkärit, hoitajat ja kättilöt voivat hoitaa potilaitaan korkean etiikan mukaisesti ja että meille saadaan elämän ja kuoleman kysymyksissä omantunnonvapaus, mahdollisuus olla osallistumatta elämää lopettaviin toimenpiteisiin. [Puhemies: 7 minuuttia!] Olen tehnyt tästä lakialoitteen, ja se on allekirjoitettavissa.

Arvoisa puhemies! Aivan viimeiseksi: Suomalaistytöt ja -naiset ansaitsevat myös yllätysraskaustilanteissa parempaa terveydenhuoltoa kuin mitä tämä aloite tarjoaa, ja sen vuoksi en voi tätä kannattaa. On kuitenkin tärkeää aloittaa keskustelu siitä, mikä oikeasti on hyvää hoitoa yllättäen raskaaksi tulleelle naiselle, pariskunnalle ja lapselle.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen.

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

17.11 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa rouva puhemies! Toivon, että tämä gynekologi, kansanedustaja Tanuksen puheenvuoro kuunneltiin huolella, koska ajattelen, että hän on tässä salissa todellinen asiantuntija myös tässä kysymyksessä.

Tämän kansalaisaloitteen tavoite on nykyistä vapaampi abortti sinne 12. raskausviikkoon saakka, jolloin ei enää edellytettäisi perusteiden selvittämistä lääkärin kanssa. Ajattelen, että tämä lakimuutos kyllä murentaisi pohjaa pois naisen elämäntilanteen ja sosiaalisten ongelmien selvittelyltä ja vaihtoehtojen harkinnalta. Mielestäni tässä ei ole huomioitu sitäkään, että raskauden ensimmäisten viikkojen aikana aika usein kärsitään pahoinvoinnista, väsymyksestä ja matalasta mielialasta, jolloin abortti voi tuntua houkuttevalta vaihtoehdolta, vaikka sitten jos päästään muutama viikko eteenpäin, niin mieliala jo huomattavastikin muuttuu. Samalla tässä, mikäli nämä lääkkeelliset abortit siirtyisivät terveyskeskuksiin, terveyskeskuslääkäreistä tulisi abortin suorittajia ilman mahdollisuutta omaan harkintaan, ja se myös heikentäisi entisestään terveyskeskuslääkärien omantunnonvapauden liittyviä kysymyksiä.

On mahdollista, että Suomessa aborttien määrä myös lisääntyisi ihan sinne muiden Pohjoismaiden tasolle, mikäli tämä laki tulisi voimaan. Aloitteessahan verrataan Suomen tilannetta muihin Pohjoismaihin, joissa raskaudenkeskeytyksen saa pyynnöstä ilman perustelua. Pohjoismaista vähiten keskeytyksiä suhteessa väestöön tehdään Suomessa ja eniten Ruotsissa, itse asiassa kaksinkertainen määrä Suomeen verrattuna. Olisiko lainsäädännöllä tässä kuitenkin joku positiivinen merkitys Suomessa?

Abortissa ei ole kysymys vain naisen oikeudesta omaan kehoonsa, vaan myös oikeudesta kajota kuolettavasti lapsen kehoon. Mielestäni aloitteen kannattajien velvollisuutena olisi kertoa, mistä te katsotte ihmisen elämän alkavan. Biologisesti ihmisyyksilön elämä alkaa hedelmöitymisestä. Aloitteen tavoitteena on vapaa abortti ilman perusteita 12. raskausviikkoon asti. Tämän ikäisen sikiön sydän sykkii, vauva imee sormiaan ja varpaitaan ja tekee siellä kohdussa kuperkeikkoja. Ei ole kysymys mistään solumöykystä tai naisen kehon osasta, vaan ihmisestä, jollaisia me kaikki olemme joskus olleet. On aika epä-älyllistä ajatella, että ihmisyyks alkaisi siinä vaiheessa, kun vauva työntyy synnytyskanavasta ulos.

Sen sijaan tulisi vahvasti kehittää tukitoimia naisille, jotka ovat tulleet raskaaksi vaikeassa elämäntilanteessa, ja onhan aivan kestävämpää, että hyvinvointi-Suomessa vuosittain tehdään lähes 9 000 raskaudenkeskeytystä sosiaalisin perustein. Kyllä sosiaalisia ongelmia tulisi ratkoa sosiaalipoliittisin keinoin, ei elämää lopettamalla, ja me todellakin tarvitsisimme moniammatillista tukea kriisiraskaustilanteessa, ja myös adoptioon antamista tulisi tarjota. Aborttiahan perustellaan usein sellaisella ajatuksella, että jokaisella lapsella on oikeus syntyä toivottuna. Jos omilla vanhemmillä ei ole voimavaroja ottaa lasta vastaan, niin kyllä avoimia sylejä ja sydämiä löytyy jokaiselle syntyvälle lapselle. Eli jokainen syntyvä vauva on arvokas ja on toivottu johonkin kotiin.

Aborttilakia tulisi uudistaa, mutta mielestäni aivan toiseen suuntaan kuin tässä aloitteessa: tukemaan lapsen oikeutta elämään ja turvaamaan hoitohenkilöstölle omantunnonvapaus. Ja kyllä meillä on aikamoinen ongelma, että esimerkiksi gynekologiksi ei Suomessa voi erikoistua, jos omantunnonystä ei halua raskaudenkeskeytyksiin osallistua, ja tämä aloite vaikeuttaisi entisestään niiden terveyskeskuslääkäreiden tilannetta, joille kohdussa kasvavan ihmisen surmaaminen olisi omantunnonvastaista.

Mielestäni kaikkein kiireellisintä olisi korjata näiden myöhäisten aborttien epäkohta. Nimittäin raskauden voi — niin tämän aloitteen mukaan kuin nyky-lainsäädännön mukaan — sikiön vammaisuutta epäiltäessä keskeyttää 24. raskausviikkoon asti, vaikka sikiön

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

elinkelpoisuusraja on laskenut 22. raskausviikkoon. Eli meillä jo pienet keskoset voivat 22 ikäviikon jälkeen jäädä henkiin. Ja silloin kun aborttilakia aikanaan säädettiin, pidettiin ehdottomana takarajana tätä elinkelpoisuusrajaa. Kuitenkin meillä Suomessa tehdään tämän 22 raskausviikon jälkeen kymmeniä keskeytyksiä joka vuosi — lapsia, jotka voisivat keskosheidon turvin jäädä elämään. He saattavat elää aborttisynnytyksen jälkeen jopa tunteja, mutta heitä ei hoideta, koska heidän elämänsä on määrätty lopetettavaksi. Lapsi saattaa liikkua ja itkeä, mutta häntä ei oteta hoitoon vaan jätetään kuolemaan. Kun pientä keskoslasta tehohoidetaan, niin viereisestä huoneesta saatetaan viedä hävitettäväksi samanikäistä aborttoitua Down-vauvaa, jonka sydän vielä lyö. Mielestäni tämä on sellainen vakava asia, joka tulisi rohjeta täälläkin käsitellä, koska tässä nyt ei ole kysymys pelkästä abortista vaan kaikkien mittapuiden mukaan lapsensurmasta.

Myöhäiset raskaudenkeskeytykset loukkaavat syvästi lasten ihmisoikeuksia. Lääkäriiliton vuonna 2016 päivitetystä Syntymättömän oikeudet -ohjeistuksessa sanotaan, että syntynyt lapsi katsotaan raskauden kestosta riippumatta ihmiseksi ja häneen ulottuu sekä lainsäädännön että eettisten normien suoja. Tämä ei tällä hetkellä tämän pienen ryhmän kohdalla toteudu, ja ajattelenkin ja vetoan teihin, että olittepa abortin etiikasta mitä mieltä tahansa, niin elinkelpoisuusiän saavuttaneiden lasten elämä tulisi aivan yksimielisesti tässä salissa turvata.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Kiuru.

17.18 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Abortista varmasti tässä salissa ollaan niin suuntaan kuin toiseenkin monenlaista mieltä. Tämä Oma tahto -kansalaisaloite on kuitenkin minusta arvokas keskustelunavaus siinä, millä tavalla Suomessa lainsäädäntöä voitaisiin kehittää raskauden keskeyttämisen voimassa olevan lainsäädännön yksityiskohtien osalta.

Suomessa raskauden keskeytyksiä sääntelee laki raskauden keskeytyksistä 239/1970 ja sen nojalla annettu asetus 359/1970. Tottuneille lainvalmistelijoille ja laista päättävillä edustajille tulee kyllä tässä se tunne, että nämä lainsäädännön tekemät määräykset, jotka on aikanaan tehty, on varmasti syytä ainakin koeponnistaa. Siitä ollaan varmasti eri mieltä, mikä on sitten nykyisyyttä tänä päivänä. On kuitenkin hyvä todeta, että maailmalla on hyvin erilaisia käytänteitä, ja sitäkin kautta minusta keskustelua on hyvä käydä nimenomaan tämän Oma tahto 2020 -aloitteen pohjalta nyt, kun tämä mahdollisuus kansalaisaloitteen pohjalta eduskunnassa on. Kysymys on viime kädessä tietysti siitä, mikä on nykyisyyttä.

Aloitteen takana on Naisasialiitto Unioni, ja käsittääkseni kampanjassa on mukana laaja joukko niin Väestöliiton, Gynekologiyhdistyksen, Kätilöliiton, Sexpon, Amnesty Finlandin, Ihmisoikeusliiton ja muiden edustajia, puolueidenkin nuoriso- ja naisjärjestöjä. Eli aika laajasti tässä on kuitenkin ollut toimijoita mukana, joten siltä osin minusta on järkevää, että käydään keskustelua näistä asioista ja myöskin täällä eduskunnassa, kun tätä asiaa sitten sosiaali- ja terveystieteiden eduskunnassa katsotaan.

Niin kuin tuossa kyselytunnilla totesin, meillä hallitusohjelmassa erillisesti ei oteta kantaa siihen, että kehitettäisiin, muutettaisiin, parannettaisiin tai jollakin tavalla korjattaisiin raskauden keskeyttämisen voimassa olevaa lainsäädäntöä. Tämä asia ei ole ollut hallituskaudella erityisesti esillä. Tosin on sanottava, että kyllä meidän hallituskausikin on ollut hyvin poikkeuksellinen eli tämä ei ole millään tavalla sillä normaalilla tavalla edennyt hallituskausi.

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

Haluan myöskin sanoa, että me emme ole ottaneet sosiaali- ja terveysministeriössä mitään kantaa tähän aloitteeseen, enkä haluaisi tämmöistä tehdä, vaan kyllä eduskunnassa valiokunnassa sitten käsitellään tätä asiaa eri näkökulmista. On tietenkin myöskin katsottava, että jos lähdetään tekemään muutoksia, niin minkälaisia, ja korjataanko tiettyjä nyky-lainsäädännön säännöksiä, avataanko koko laki vai tehdäänkö ylipäätään [Puhemies koputtaa] mitään korjauksia, ja sekin, missä tehdään, on iso kysymys.

Vielä lopuksi totean, että hallitus on sote-keskuspilotissaan varannut rahaa alle 25-vuotiaiden maksuttoman ehkäisyn pilotointiin, ja on tärkeätä saada siitä myös kokemuksia, ja haluan nostaa sen esiin. Nämä rahat eivät ole vielä haussa, mutta me olemme varanneet siihen rahan, ja sitä kautta on tärkeätä myös tukea maksutonta ehkäisyä.

Tässä minun antini tänään, ja toivon teille hyvää keskustelua. Joudun nyt poistumaan paikalta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kivelä.

17.22 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Otammeko me ihmisen oikeuden omaan kehoonsa vakavasti? Otammeko me itsemääräämisoikeuden vakavasti? Minusta vastaus on selvä: otamme. Ja siksi me haluamme nyt päivittää Suomen 50 vuotta vanhan aborttilain.

Jokaisella ihmisellä tulee olla itsemääräämisoikeus omaan kehoonsa, ja jokaisella ihmisellä tulee olla oikeus päättää itse omasta lisääntymisestään. Kysymys on erityisesti naisten oikeuksien puolustamisesta, mutta asia koskettaa myös monia sukupuolivähemmistöön kuuluvia ihmisiä. Itsemääräämisoikeus on ihmisoikeus, ja siksi vapaa ja turvallinen abortti on nimenomaan ihmisoikeuskysymys.

No, nyt onkin historiallinen päivä aloittaa täällä eduskunnassa keskustelu aborttilain päivittämisestä 2020-luvulle. Oma tahto -kansalaisaloite on mielestäni osoitus upeasta kansalaistoiminnasta ihmisoikeuksien edistämiseksi Suomessa. Suuri kiitos kaikille aloitteen takana oleville järjestöille ja jokaiselle allekirjoittajalle. Kampanjasta vastaavan Naisasialiitto Unionin lisäksi mukana on laajalti järjestöjä. On puolueiden naisjärjestöjä ja nuorisjärjestöjä ja esimerkiksi Amnesty, Suomen Kättilöliitto, Suomen Gynekologiyhdistys ja Väestöliitto. Tämä osaltaan puhuu puolestaan.

Jätin myös itse aborttilain muuttamisesta ensimmäisen lakialoitteeni viime vuoden alussa, ja saman vuoden syksyllä julkaistiin tämä Oma tahto -kansalaisaloite. Lakialoitteeni ja Oma tahto -kansalaisaloitteen sisältö on pitkälti sama, ja siksi ne tosiaan käsitellään nyt tässä samassa istunnossa ja niistä keskustellaan nyt samaan aikaan tässä lähetekeskustelussa.

Kansalaisaloitteen ja lakialoitteen tavoitteena on päivittää Suomen nykyinen laki raskauden keskeyttämisestä nykyaikaiseksi, eurooppalaista lainsäädäntöä vastaavaksi ja raskaana olevan itsemääräämisoikeutta kunnioittavaksi. Keskeisin uudistus aloitteessa on, ettei abortti vaatisi jatkossa erityisiä perusteluja vaan siihen riittäisi raskaana olevan oma tahto, sekä kahden lääkärin lausunnon vaatimuksesta luovuttaisiin. Nykyinen laki on vuodelta 1970 ja yksi Euroopan tiukimmista. Abortin sallivista maista ainoastaan Britanniassa vaaditaan Suomen lisäksi erityisten perusteiden esittämistä abortin saamiseksi.

Tarve nykyisen lain päivittämiselle on selvä. Nykyinen laki on vanhentunut, ja se on yksinkertaisesti jäänyt ajastaan jälkeen monella tapaa. Lain mukaan abortin tarve tulee perustella esimerkiksi terveydellisillä, ikään perustuvilla tai tietyillä sosiaalisilla perusteluilla. Laki, joka kunnioittaa ihmisen itsemääräämisoikeutta, lähtee siitä, että raskaana olevan oma ilmoitus riittää. Kukaan muu ei voi arvioida päätöstä raskauden jatkumisesta raskaana

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

olevaa itseään paremmin. Kukaan muu ei voi tehdä päätöstä raskaana olevan puolesta. Siksi laki tulee uudistaa niin, että päätöksen abortista tekee raskaana oleva eikä hänen perusteluitaan aseteta kenenkään toisen arvioitavaksi. Käytännössä näin Suomessa onkin jo nyt, ja siksi on ainoastaan asiallista, että tämä laki päivitetään vastaamaan nykyistä käytäntöä.

No, käytännöstä lähtevä päivitystarve on myös se, että nykyinen laki vaatii kahden eri lääkärin lausunnon. Ei ole kenenkään etu, että turhaan pitkitetään tai hankaloitetaan abortin saantia, joka tehdään joka tapauksessa. [Mika Niikko: Entä syntymättömän lapsen etu?] Tässä yhteydessä abortin viikkorajoja tai muita oleellisia rajoituksia ei esitetä muutettavaksi. Jos raskaus ei ole toivottu, niin ei ole raskaana olevan muttei myöskään terveydenhuollon näkökulmasta millään tavalla järkevää pitkitää tätä prosessia yhtään enempää. Nykyinen laki on turhaan kuormittava paitsi raskaana olevalle myös terveydenhuoltojärjestelmälle sekä hoitohenkilökunnalle.

Myös monet lääkärit ovat toivoneet lain uudistamista. Lääkärit haluavat hoitaa, eivät arvioida ihmisten ratkaisuja. Kahden lääkärin lausuntovaatimuksen poistoa kannattaakin myös esimerkiksi Suomen Lääkäriliitto.

Esimerkiksi Ruotsissa tutkimuksen ja lähetteen tekee keskeytyksiin erikoistunut kättilö ja myös psyykkinen tuki taataan, jos siihen on tarvetta. Aborttiin tulee siis riittävä raskaana olevan oma tahto ja yhden lääkärin tekemä lääketieteellinen tutkimus, ja lisäksi tietenkin tulee taata tarvittaessa tämä psyykkinen tuki. Tukea ei välttämättä tarvita, mutta jos tarvitaan, niin sen pitää olla hyvin saatavilla. Näillä muutoksilla me saamme Suomeen vapaan ja turvallisen abortin ja kunnioitamme itsemääräämisoikeutta.

Samalla kun laki päivitetään vastaamaan itsemääräämisoikeutta, on hyvä, että myös vanhentunutta lainsäädäntötekstiä päivitetään. Tässä nykyisessä laissa käytetty kieli on todella vanhentunutta, kun puhutaan esimerkiksi vanhemman häiriytyneestä sielun toiminnasta, joka mainitaan hyväksyttävänä syynä abortille.

Arvoisa puhemies! Haluan painottaa, että vapaa ja turvallinen abortti ei ole ristiriidassa sen tavoitteen kanssa, että epätoivottujen raskauksien määrä vähenee. Abortteja ei vähennetä aborttioikeutta rajaamalla vaan toimivalla terveydenhuollolla, ehkäisyn saatavuutta parantamalla ja seksuaalioikeuksia edistämällä. Näitä me voidaan edistää samanaikaisesti, kuten ainakin me joka tapauksessa teemme.

Viimeisenä haluan sanoa, että viemällä lakimme linjaan pohjoismaisen lainsäädännön kanssa me lähetämme myös viestin niille maille, joissa naisten oikeuksia ja aborttioikeutta pyritään rajoittamaan. [Puhemies: 7 minuuttia!] Nyt Oma tahto -aloite on saanut taakseen suomalaisten laajan tuen, mistä olen ollut todella ilahtunut, ja uskon, että myös eduskunnan enemmistö voi nähdä tämän lain päivityksen tarpeellisena ja asianmukaisena. Nyt se on vain meistä kiinni.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hyrkkö.

17.29 **Saara Hyrkkö vihr:** Arvoisa puhemies! Oikeus vapaaseen ja turvalliseen raskaudenkeskeytykseen on tärkeä osa kehollista itsemääräämisoikeutta. Suomen aborttilainsäädäntö vaatii ripeää korjaamista: tämä nykyinen 70-luvulla säädetty laki ei kunnioita raskaana olevan kehollista itsemääräämisoikeutta. Käsittelyssä olevan Oma tahto -kansalaisaloitteen tavoitteena on korjata asia ja päivittää lainsäädäntömme nykypäivään. Kun lainsäädäntö vanhentuu ja yhteiskunta muuttuu, on tämän talon tehtävä toimia. Haluan kiittää kansalaisaloitteen tekijöitä ja tukijoita, että vauhditatte asiaa tällä asiantuntevasti laaditulla

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

aloitteella. Aloitteen takana on, kuten täällä on mainittu, lukuisten asiantuntijoiden lisäksi myös valtaosa puolueiden naisjärjestöistä.

Arvoisa puhemies! Aborttilainsäädäntömme on tosiaan puoli vuosisataa vanha. Se on sekä sisällöltään että kieleltään vanhentunut. Nykyinen laki edellyttää raskaana olevaa esittämään terveydenhuollon henkilökunnalle perusteluita saadakseen luvan raskaudenkeskeytykseen. Vaikka perusteluiden vaatiminen ei lopulta muodostaisi estettä raskaudenkeskeytykselle, se antaa mahdollisuuden kyseenalaistaa ja arvostella raskaana olevan henkilön motiiveja. Tämä voi olla inhimillisesti erittäin kuormittavaa. Valtaosa terveydenhuollon henkilökunnasta osaa tietenkin toimia hienotunteisesti, mutta rakenne itsessään on ongelmallinen ja heijastelee yhteiskunnassa vanhentuneita asenteita.

Syiden lisäksi keskeytykseen tarvitaan nykyisin mukaan kahden lääkärin lausunto. Tälle vaatimukselle ei ole lääketieteellisiä perusteita. Vaatimus kahden lääkärin lausunnosta pitkittää ja monimutkaistaa raskaudenkeskeytysprosessia sekä kuluttaa turhaan terveydenhuollon resursseja. Tämä säädös on peräisin ajalta, jolloin raskaudenkeskeytykset tehtiin kirurgisina operaatioina. Nykyisin valtaosa keskeytyksistä tehdään lääkkeillä, joten kahden lääkärin lausunnon edellyttäminen on jo pitkään ollut pelkkä muodollisuus. Se voi kuitenkin pahimmassa tapauksessa hidastaa keskeytykseen pääsyä ja aiheuttaa ei-toivotun raskauden pitkittymisen myötä inhimillistä kärsimystä. Nämä selkeät epäkohdat kansalaisaloite haluaa korjata.

Tämä kansalaisaloite ei puutu esimerkiksi raskauden keskeyttämisen määräaikaan. Abortin saisi vastaisuudessaakin 12. raskausviikkoon asti ja sen jälkeen vain erityisestä syystä, esimerkiksi raskaana olevan hengen vaarantumisen takia. Aloite ei myöskään poista terveydenhuollon velvollisuutta antaa ammattitaitoista neuvontaa, tukea ja tietoa raskaudenkeskeytystä harkitsevalle päätöksen tekemisen tueksi. Samoin seksuaaliterveyden edistäminen muutoin, esimerkiksi ehkäisyneuvontaa tarjoamalla, säilyy.

Arvoisa puhemies! Tämä aloite on tärkeä. Toteutuessaan se lisää raskaana olevan ihmisen määräysvaltaa omasta kehostaan. Meillä Suomessa raskaudenkeskeytystä harkitsevat joutuvat moniin muihin Euroopan maihin verrattuna erittäin kireään ja aivan tarpeettoman monimutkaiseen prosessiin. Vihreiden periaate on se, että jokaisella ihmisellä on oikeus omaan kehoonsa ja sitä koskeviin päätöksiin. Näihin lukeutuu myös oikeus aborttiin omalla ilmoituksella.

Kehollisen itsemääräämisoikeuden tulisi olla kaiken lainsäädännön perusta. Tässä meillä on edelleen tehtävää myös muun lainsäädännön saralla. Abortin saannin vaikeuttaminen ei ole inhimillinen, oikeudenmukainen saati toimiva keino vähentää ei-toivottuja raskauksia ja abortteja — tätä tukevat lukemattomat esimerkit maailmalta ja Suomesta. Raskaudenkeskeytysten määrään vaikuttavia tekijöitä ovat sen sijaan sosioekonominen asema, koulutustausta, päihteiden käyttö ja alueelliset erot terveydenhuollossa. Tehokkaita keinoja pitää raskaudenkeskeytysten lukumäärä jatkossakin alhaisena ovat esimerkiksi vaikuttava sosiaalipolitiikka, toimiva terveydenhuolto, laaja ehkäisyn saatavuus ja laadukas seksuaalikasvatus. Esimerkiksi maksuttoman ehkäisyn tarjoaminen nuorille on todistetusti kustannusneutraali ja tehokas keino vähentää abortteja ja seksitauteja. Tämä on todettu muun muassa Raumalla, Vantaalla ja kotikaupungissani Espoossa. Hallitusohjelmassa on sovittu nuorten maksuttoman ehkäisyn valtakunnallisesta kokeilusta, ja sen myötä maksuton ehkäisy on vakiinnutettava kaikkialle Suomeen, jotta seksuaaliterveyden edistäminen ei jää kiinni asuinpaikasta tai tulotasosta.

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

Arvoisa puhemies! Oikeus turvalliseen aborttiin on ihmisoikeuskysymys. On helppo tuudittautua ajatukseen, että tasa-arvo ja ihmisoikeudet menevät eteenpäin, kun tieto lisääntyy ja maat vaurastuvat. Tämä ei kuitenkaan ole itsestään selvää. Minä seuraan tiiviisti seksuaali- ja lisääntymisoikeuksien kehitystä maailmalla, ja ikävä kyllä kansainvälinen kehitys näyttää huolestuttavalta. Naisten ja tyttöjen oikeuksia polkevat liikkeet ovat saaneet entistä vahvemman jalansijan nyt koronan aikana. Tämä pandemia on tarjonnut tekosyyntä vähentää kiireettömien terveydenhuollon palveluiden saatavuutta tai pääsyä seksuaaliterveyden kannalta merkityksellisiin palveluihin, kuten ehkäisyyn, pariin. Tämän kehityksen kanssa meidän on hyvä tässäkin salissa olla valppaina. Seksuaalioikeuksia vastustavat liikkeet eivät ole hajanaisia: ne ovat vakaasti rahoitettuja, hyvin järjestäytyneitä ryhmittymiä, jotka tekevät määrätietoista myyräntyötään tasa-arvon ja ihmisoikeuksien parissa, ja liittolaisia tälle toiminnalle löytyy myös Suomesta. Siksi on äärimmäisen tärkeää, että seksuaalioikeuksia vahvistetaan monella rintamalla.

Arvoisa puhemies! On ymmärrettävää, että keskustelu raskaudenkeskeytyksistä herättää monenlaisia tunteita. Tämä aihe voi olla ihmisille henkilökohtainen, joskus kipeäkin monista eri syistä, mutta tämä oikeastaan vain alleviivaa sitä, että nämä päätökset eivät kuulu kenellekään muulle kuin henkilölle itselleen. Toivon, että tämä kansalaisaloitteen eduskuntakäsittely ja aiheen ympärillä käytävä keskustelu on kunnioittavaa ja sensitiivistä. Yksikään raskaudenkeskeytyksen läpikäynyt tai sitä harkitseva ei kaipaa syyllistämistä tai leimaamista. Sellaiseen ei ole mitään aihetta, eikä kenelläkään ole oikeutta sellaista näiden ihmisten niskaan kaataa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

17.36 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Tämä on historiallinen hetki ihmisoikeuksien ja raskaana olevien itsemääräämisoikeuksien näkökulmasta. Suomen vuodelta 1970 oleva aborttilaki on eittämättä liian vanha, ja se on syytä päivittää nykyaikaan. Toivotan Oma tahto 2020 -kansalaisaloitteen lämpimästi tervetulleeksi eduskuntaan, ja toivon sille kirkasta läpimenoa. Tätä hienoa aloitetta ei ole kenelläkään syytä vastustaa.

Arvoisa puhemies! Seksuaalioikeudet ovat ihmisoikeuksia, ja juuri tästä on tässä kansalaisaloitteessa kyse. Oikeus saada raskaudenkeskeytys on seksuaali- ja ihmisoikeus, samoin kuin se, että on oikeus saada raskauden ehkäisyä ja seksuaalikasvatusta.

Meidän pitää puhua aborttioikeudesta. Miksi? Koska se ei tällä hetkellä toteudu yhdenvertaisesti. Sitä ei voi myöskään ikinä pitää itsestäänselvyytenä. Aborttilain tiukennuksista on valitettavasti esimerkkejä ihan lähivuosilta esimerkiksi Puolasta. Siellä demokratian rapauttaminen ja äärioikeiston nousu kulkee käsi kädessä naisten ja vähemmistöjen oikeuksien polkemisen kanssa. Tämä kytkös on ikivanha, ja nyt se nostaa kammottavasti päätään.

Abortista pitää puhua, koska raskauden ehkäisy ei ole samanlaista eri sukupuolille, koska nykykäytäntö ei kunnioita keskeytystä hakevan itsemääräämisoikeutta. Ketään ei saa pakottaa synnyttämään. Siksi jokaisella raskaana olevalla tulee olla täysimääräinen oikeus päättää abortista.

Arvoisa puhemies! Moni ei tiedä sitä, että myös Suomen nykyinen aborttilainsäädäntö on Euroopan tiukimpia. Se myös kuormittaa terveydenhuollon resursseja ihan turhaan. Kun lakia uudistettiin 1970-luvulla, vedottiin siihen, että liian liberaaliksi tulkittu laki saat-

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

taisi johtaa ihmisten seksuaalimoraalin rappeutumiseen. Tällainen ihmisten seksuaalinen hallinta ei kuulu 2020-luvulle.

Nyt käsiteltävän kansalaisaloitteen keskeiset tavoitteet ovat, että raskaudenkeskeytystä hakevan itsemääräämisoikeus on saatava lakiin ja kahden lääkärin lausunnon vaatimukselta on päästävä eroon. Keskeistä on myös se, että lainmuutoksen jälkeen keskeytystä voisi hakea muualla kuin synnytyssairaaloissa. Tämä on ainoastaan järkevää.

Arvoisa puhemies! Aborttilainsäädännön päivittäminen nykypäivään on aivan välttämättömyyttä, mutta on hyvä muistaa, että rinnalle tarvitaan työtä sen eteen, että oikeus raskauden ehkäisyyn ja seksuaalikasvatukseen toteutuvat kaikilla taustaan katsomatta. Mutta aina ehkäisymahdollisuuksienkaan lisääminen ei auta. Keskeytyksiä tullaan tekemään jatkossakin, ja siihen pitää olla mahdollisuus. Mikään ehkäisy ei ole satavarma, ja elämään voi tulla muutoksia. Raskaaksi saattaa tulla tahtomattaan. Oli siis raskaana olevan päätös mikä tahansa, terveydenhuollosta pitää saada halutessaan tukea ja keskusteluapua, mutta se ei saa tarkoittaa sitä, että kaikki pakotetaan samaan jäykkään, ihmisarvoa polkevaan ja pahimmassa tapauksessa traumatisoivaan kontrolliin. Meidän tehtävämme ei ole arvioida ihmisen puolesta hänen keskeytyspäätöstään vaan tukea häntä päätöksenteossa. Raskaana olevien itsemääräämisoikeuden tulee olla kaiken pohjana.

Vaikka abortti on tärkeä naisten itsemääräämisoikeudelle, kyse ei ole pelkästään naisista. Kaikki raskaana olevat eivät ole naisia. Onkin tärkeää, että lainsäädännössä ei puhuta naisista vaan raskaana olevista. Tämäkin on itsessään tärkeä itsemääräämis- ja ihmisoikeuskysymys. [Sari Tanuksen välihuuto]

Lopuksi haluan korostaa, että kansalaisaloite on yhdenmukainen sisällöltään vasemmistoliiiton tavoiteohjelman linjausten kanssa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinonen.

17.42 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Haluan ensin jälleen todeta ja sanoa kiitoksen tämän Oma tahto 2020 -kansalaisaloitteen vireillepanijoille ja tekijöille. On hyvä, että meillä tämä kansalaisaloitejärjestelmä toimii ja että nyt pienen koronatauon jälkeen pystymme näitä myös täällä eduskuntasalissa käsittelemään.

Kokoomuksen puheenjohtaja Petteri Orpo totesi viime vuoden syyskuussa, että kokoomus tukee Oma tahto 2020 -kansalaisaloitetta, ja kokoomuksen tasa-arvo-ohjelmassa ”Sellaisena kuin olet” todetaan, että vahvistetaan naisten itsemääräämisoikeutta muuttamalla aborttilainsäädäntöä yleisen pohjoismaisen mallin mukaiseksi eli lopettamalla muodollisen perusteen ja lähetteen vaatiminen. Näin todetaan kokoomuksen Sellaisena kuin olet -tasa-arvo-ohjelmassa. Se on hyvä asiakirja, ja se kannattaa muutenkin ottaa luettavaksi.

Olikin jollain tavalla aika miellyttävää kuunnella tätä keskustelua. Aika harvoin olemme niin samaa mieltä täällä salissa. Toki täällä on erilaisiakin mielipiteitä kristillisdemokraattien ja ehkä perussuomalaisten keskuudesta tullut, mutta salin oikealta ja vasemmalta laidalta löytyy tälle aloitteelle tukea ja hyvin samanlaisia perusteita.

Tästä Oma tahto 2020 -aloitteesta on hyvä todeta, että tämä ei siis sisällä muutosesityksiä lääketieteellisistä syistä tai sikiödiagnostiikan perusteella tehtäviin keskeytyksiin eikä tässä esitetä muutoksia raskauden keskeytyksen viikkorajoihin. Lakiin esitetään kuitenkin kirjattavaksi selkeästi, että keskeytys on mahdollinen myös sosiaalisista syistä aina 20. raskausviikolle saakka ja että tällöin luvan myöntäisi Valvira. Tätä kansalaisaloitetta tukee

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

varsin laajasti järjestökenttä, yli 20 eri järjestöä, mukana Suomen Gynekologiyhdistys, Suomen Kättilöliitto, Väestöliitto ja itse asiassa monet poliittiset nais- ja nuorisjärjestöt.

Meidän nykyisen raskaudenkeskeytyksen saamista koskevan lainsäädäntömme mukaan siis ei riitä raskaana olevan oma tahto. Meidän maamme lainsäädäntö on tältä osin jo hyvin vanha, 50 vuotta sitten tehty, vuonna 1970, ja laki edellyttää keskeytykselle yksilöidyt perustelut ja kahden lääkärin erilliset lausunnot. Ensimmäinen lausunto tulee perus- ja avoterveydenhuollosta, ja toinen vaaditaan vielä erikoissairaanhoidosta, eli käytännössä tämä tarkoittaa terveyskeskusta tai yksityisen gynekologin vastaanottoa sekä synnytysairaala. Lausunnon saamiseksi raskaudenkeskeytystä hakevan on selvitettävä syyt, taloudelliset syyt tai sosiaalinen elämäntilanne, joiden perusteella lupaa aborttiin siis meidän lainsäädännössä haetaan. Monissa Euroopan maissa ja kaikissa Pohjoismaissa raskaudenkeskeytyksen saa pyynnöstä ilman erillisiä perusteluja.

Meidän maamme järjestelmä on minun mielestäni kyllä näiltä osin tarpeettoman monimutkainen, ja olen saanut myös nuorilta naisilta palautetta, että se on myös nöyryyttävä eikä kunnioita raskaana olevan itsemääräämisoikeutta. Lääkäri arvioi ja mahdollisesti arvostelee raskaudenkeskeytystä hakevan elämäntilannetta ja ratkaisuja. Nykyisellään kahden lääkärin lausunnot pitkittävät prosessia tarpeettomasti ja kuormittavat niin raskaudenkeskeytystä hakevaa kuin terveydenhuollon resurssjakin.

Tässä edellä vihreiden ja vasemmistoliiton kansanedustajista useat pitivät hyviä puheenvuoroja ja toivat esille sitä, että tässä on kyse itsemääräämisoikeudesta ja lain päivittämisestä. 50 vuotta vanha laki varmasti sitä vaatii, ja niin kuin aloitin, meidän kokoomuksen puheenjohtaja Petteri Orpo on todennut, että kokoomus tukee tätä kansalaisaloitetta, ja tämä on myös kirjattu meidän tasa-arvo-ohjelmaamme. [Veronika Honkasalo: Hyvä puhe! — Mai Kivelä: Hieno puhe!]

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Holopainen.

17.47 Mari Holopainen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Kansalaisaloitteet ovat tuoneet epäkohtia esiin siitä lähtien, kun tämä mahdollisuus on ollut. Valitettavan harvoin aloitteet ovat menneet läpi, mutta tällä aloitteella on nyt hyvät mahdollisuudet vaikuttaa meidän yhteiskuntaamme, kun tämä jää edustajien harkittavaksi ja monet ryhmät ovat tukeneet aloitetta. Kiitos aloitteen tekijöille ja sen allekirjoittajille.

Itsemääräämisoikeuden omaan kehoon on oltava lähtökohtana, ja olemme nähneet ja näemme joka päivä, mitä seurauksia sen rajoittamisesta ja naisten itsemääräämisoikeuden estämisestä on eri puolilla Eurooppaa, muualla maailmassa toki vielä vakavammin. Tämä ei ole ollut mikään itsestäänselvyys Suomessakaan, vaan on tultu pitkä polku siihen, että raskauden keskeyttäminen ja itsemääräämisoikeus on edennyt.

Kahden lääkärin lupa muodollisuutena ei tarjoa sitä tukea, jota raskaana oleva ihminen tarvitsee. Sen sijaan on tutkimustietoa siitä, miten voimme tukea ihmisiä juuri sillä tavoin kuin he tarvitsevat ja mitä apua he kaipaavat sillä hetkellä. Maksuton ehkäisy on otettu käyttöön myös Helsingissä. Alle 25-vuotiaille sitä tarjotaan. Ja kun tiedämme, että tutkitusti abortit keskittyvät tähän ryhmään, niin on myöskin hyvin perusteltua, että sitä apua tarjotaan sinne, missä sitä tarvitaan, ja näin vältetään myöskin raskaudenkeskeytyksiä. [Päivi Räsänen pyytää vastauspuheenvuoroa]

On tärkeää, että aloite on edennyt saliin, ja sitä varmasti käsitellään huolella. Toivon, että tämä aloite on yksi niistä harvoista aloitteista, jotka menevät läpi.

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Vastauspuheenvuoro, edustaja Räsänen.

17.49 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, rouva puhemies! Olen huolellisesti kuunnellut täällä tätä aloitetta puoltavia puheenvuoroja, mutta teistä kukaan ei ole kertonut sitä, mistä hetkestä te katsotte näiden ihmisoikeuksien alkavan. Ja huomautan, että tämä itsemääräämisoikeus koskee tässä niitä naisia, joiden raskaus on kestänyt enintään 12 raskausviikkoa, eli perustelut ovat sinänsä epäjohdonmukaisia. Miksi itsemääräämisoikeus päättyy tähän 12. raskausviikkoon saakka? Väitän, että täällä ei yksinkertaisesti uskalleta katsoa silmiin sitä tosiasiaa, että kun aborttia hakeva nainen tulee lääkärin vastaanotolle, niin siinä on kaksi ihmistä lääkärin lisäksi. Siinä on tämä nainen, jolla on toki oikeus omaan kehoonsa, mutta siinä on myös lapsi, joka tulisi myös huomioida ja jolla on myös omat oikeutensa. Ja tosiasia on se, että ihmisen elämä alkaa hedelmöitymisestä. Ei tämä 12 raskausviikkoa ole mikään sellainen raja, josta voitaisiin sanoa, että nyt sitten naisen itsemääräämisoikeus muuttuu sen takia, että lapsen ihmisoikeudet siitä hetkestä alkaisivat. [Puhemies: Minuutti on kulunut! — Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Tässä näyttää olevan tarve pienelle vuoropuhelulle, joten otetaan nyt vastauspuheenvuorot käyttöön, ja pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron debatin merkeissä, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta. — Edustaja Tanus.

17.51 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Itsemääräämisoikeus, oikeus omaan kehoon — mitenkä te ajattelette, mikä on sen pienen lapsen oikeus omaan kehoon ja siihen itsemääräämiseen, joka on siellä äidin sisällä? Minä kunnioitan naisten itsemääräämisoikeutta kehoonsa. Nainen ei tule raskaaksi yksin — jos joku väkisin sen tekee, niin se on raiskaus ja siitä on tehtävä ilmoitus — eli siinä menee tietyllä tavalla oikeus siihen omaan kehoon. Mutta jos raskaaksi on tullut, niin siinä on kaksi potilasta.

Sitten oikeus vapaaseen ja turvalliseen aborttiin: Miten voi olla turvallinen abortti, jos se lisää merkittävästi mielenterveysongelmien riskiä? Itsemurhariski abortin jälkeen on suomalaisen tutkijoiden mukaan arvioitu noin kolme kertaa suuremmaksi kuin synnytyksen jälkeen. Ruotsista tutkimus muutaman vuoden takaa: vuoden jälkeen abortista yli puolet oli masentuneita, kaksi prosenttia vakavasti, syvässä masennuksessa, ja niin edelleen. Miten abortti voi olla vapaa, koska ei raskaudesta kerro vielä kohdun sisällä olevasta tilanteesta? Siihen tarvitaan kuitenkin terveydenhuollon henkilökuntaa, [Puhemies: Minuutti!] lääkäriä katsomaan, onko tilanne sellainen, että voidaan yleensä miettiä aborttia tai onko siellä... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Minuutti on nyt kulunut. — Meillä ei ole aikaa tähän muuta kuin viisi yli kuuteen asti, joten toivon, että pysytte minuutissa, jotta nämä pyydetty puheenvuorot nyt voidaan käyttää. — Seuraavaksi edustaja Sirén.

17.52 **Saara-Sofia Sirén kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän aloitteen vastustajien puheenvuorot edustavat sitä keskustelua, joka on käyty jo 50 vuotta sitten silloin 70-luvulla. [Sari Tanuksen välihuuto] Ja kun tässä aloitteessa on kysymys nykyisen kansainvälisesti vertailtuna tiukan aborttilainsäädännön päivittämisestä tähän päivään, niin

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

tämän aloitteen vastustajat kertovat täällä salissa ihan suoraan, että he eivät itse asiassa ai-noastaan vastusta tätä kansalaisaloitetta, vaan he haluaisivat edistää tiukempaa aborttilain-säädäntöä, eli vielä tiukempaa lainsäädäntöä kuin mikä Suomessa on raskaudenkeskeytyk-siä koskien säädetty silloin 70-luvulla eli 50 vuotta sitten. Tällöin me puhumme eri keskus-telusta kuin siitä, mikä tämän lakialoitteen tavoite on: päivittää nykyistä lainsäädäntöä vas-taamaan paremmin naisten itsemääräämisoikeutta.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hyrkkö.

17.54 **Saara Hyrkkö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Sirén käytti minusta hyvän puheenvuoron. Olen kuunnellut tätä keskustelua, ja vaikuttaa tosiaan ilmeiseltä, että tässä salissa on siis laaja tuki tälle aloitteelle, mutta on myös vastustusta ja ei vain vastustusta vaan nimenomaan myös halua kenties kiristää sitä jo nykyisellään erit-täin tiukkaa ja ihmisille hyvin paljon kuormitusta aiheuttavaa aborttilainsäädäntöä.

Yhteisymmärrys vaikuttaa kuitenkin olevan siitä, että ei ole tietenkään tavoiteltavaa, että ei-toivottuja raskauksia tulisi tai että raskaudenkeskeytysten määrä kasvaisi. Mutta meillä on onneksi vaikuttavia keinoja, todennetusti vaikuttavia keinoja, vähentää raskau-denkeskeytyksiä ja ei-toivottuja raskauksia. Täällä on puhuttu jo paljon maksuttomasta eh-käisystä, sen ovat useat maininneet puheenvuoroissaan, mutta laadukas seksuaalikasvatus on toinen keino. Eduskunnan seksuaalioikeudet ja kehitys -ryhmä ja Väestöliitto yhdessä toteuttivat puolueille hiljattain kyselyn seksuaalikasvatuksesta ja seksuaalioikeuksista, ja ilokseni voin todeta, että hyvin laajasti puolueet kannattavat [Puhemies: Minuutti!] laaja-alaista, laadukasta seksuaalikasvatusta kunnissa. Pieniä eroja on kristillisdemokraateilla: siinä oli hiukan eroavaisuuksia muihin nähden.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ollikainen.

17.55 **Mikko Ollikainen r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies, ärade fru tal-man! Här har kommit fram i debatten kring medborgarinitiativet Egen vilja 2020 olika par-tiers ställningstaganden kring den här saken, och det handlar ju om de gravidas självbe-stämmanderätt, att man själv bestämmer. Den här lagen är ju 50 år gammal och kräver allt-så utlåtande av två läkare, och det här är nog dags att uppdatera nu. Det är någonting som vi från SFP har stött. Under partidagen till exempel beslöt SFP att vi arbetar för att kvinnan ska få stöd av medicinsk personal och har rätt till abort efter läkarbesök utan att nämna nå-gon orsak fram till vecka 12.

Abortin tekeminen tosiaan on harvoin helppo päätös, ja oikeus vapaaseen ja turvalliseen aborttiin on keskeinen osa naisen kehollista itsemääräysoikeutta. Jokainen abortti on otet-tava vakavasti hyvinvoinnin ja turvallisuuden turvaamiseksi. Ollaan puhuttu tästä 12. vii-kosta. Meillä on siitä myös puolueemme puolesta yksi päätös, että me tuemme tätä kansa-laisaloitetta. Varmaan valiokunnassa puhutaan tästä aika paljon, ja lähtökohtaisesti [Puhe-mies: Minuutti!] tuen tätä kansalaisaloitetta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pelkonen.

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

17.56 **Jaana Pelkonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin lämmin kiitos kaikille tässä tärkeässä kansalaisaloitehankkeessa mukana olleille. Tämän asian eteen on tehty pitkäjänteisesti työtä.

Ja kuten monissa hyvissä puheenvuoroissa salissa on jo kuultu, Euroopan tiukimpiin kuuluva aborttilainsäädäntömme on auttamattomasti vanhentunut ja aikansa elänyt. Jokaisella on ja on oltava itsemääräämisoikeus omasta kehostaan, ja oman tahdon on oltava riittävä peruste omasta kehosta päätettäessä. Raskauden keskeyttäminen on jokaisen oma henkilökohtainen päätös. Tästä kahden lääkärin lausunтоваatimuksesta on luovuttava, kuten tässä kansalaisaloitteessa esitetään. Aborttilainsäädäntömme on päivitettävä nykypäivään.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Soinikoski.

17.57 **Mirka Soinikoski vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan kansanedustajana ja lääkärinä kiittää kaikkia kansalaisaloitteen tekijöitä, allekirjoittajia, paremman aborttilain eteen töitä tehneitä. Kannatan lämpimästi kansalaisaloitetta ja sen ehdotusta, että abortin saa jatkossa omasta pyynnöstä 12. raskausviikkoon asti.

Muutamassa kohdassa haluaisin oikaista. Edustaja Räsänen mainitsi 22 raskausviikkoa. Se ei takaa syntyvän sikiön selviytymistä. Eloönjäämisen todennäköisyys kasvaa vasta isommilla viikoilla. Vastaanotolle tulee äiti ja alkio. Alkio yksin ei selviä, ei ole elinkel-poinen. [Päivi Räsänen pyytää vastauspuheenvuoroa] Sikiöstä puhutaan syntymään saakka, ja vasta sitten puhutaan vastasyntyneestä lapsesta.

Jos kristillisten kansanedustajat todella ovat huolissaan aborteista, tällöin kannattaisi ottaa sydämenasiaksi laadukas seksuaalivalistus. Ehkäisy ei ole yksin naisen vastuulla. Omasta ja kumppanin seksuaaliterveydestä huolehtiminen kuuluu molemmille. Ja haluaisin vielä huomauttaa, että lääketieteellisen hoidon pitää aina perustua tutkittuun tietoon ja lainsäädäntöön, ei uskontoon eikä hoitohenkilökunnan tunteisiin.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Niikko.

17.58 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Toki kaikilla naisilla on oikeus omaan kehoon, ja näin tulee jatkossakin olla. Kysyn kuitenkin, eikö äidin kohdussa oleva sikiö ole myös elävä olento ja uuden elämän alku. Miksi näin ajattelen? Koska hyvin yksinkertainen asiahan on se, että syntymättömällä lapsellahan on ennen kaikkea oma DNA ja oma tulevaisuus. Syntymättömän lapsen oikeuksia ei tulisi heikentää tämän johdosta, koska vaikka se on vielä äidin kehossa, niin syntymätön lapsi ei kuitenkaan ole osa sitä kehoa, se on sen kehon ulkopuolella. Ja siinä mielessä en pidä kovin sopivana sitä, että me halutaan heikentää näiden syntymättömien lapsien mahdollisuutta tulla elämään tätä samaa elämää, mitä mekin täällä elämme. Sen sijaan meidän tulisi [Puhemies: Minuutti!] parantaa näiden äitien mahdollisuutta synnyttää se lapsi ja parantaa myös adoption mahdollisuuksia siltä osin, että se kannustaisi lapsen synnyttämiseen.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kivelä.

17.59 **Mai Kivelä vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se, miten minä kuulen nämä puheenvuorot, on, että te kyseenalaistatte aborttioikeuden. Te nostitte täällä esimerkiksi esille adoption ja muut kysymykset, jotka eivät liity tähän kysymykseen. Mielestäni

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

on itse asiassa aika järkyttävää, että te olisitte ilmeisesti halukkaita edistämään vastentah-
toisia raskauksia. Ymmärrätkö te, kuinka vakavasta asiasta on kyse pakotetuissa ras-
kauksissa? Jos henkilö pakotetaan jatkamaan ei-toivottua raskautta, niin kyse on Amnes-
tyn mukaan ihmisoikeusloukkauksesta. YK:n naisten oikeuksien sopimusta valvova komi-
tea on useasti todennut, että naisten oikeuksia polkevat, rajoittavat aborttilait ovat naisiin
kohdistuvaa syrjintää.

Minä ajattelen, että Suomi ei ole maa, jossa raskaana olevien syrjintää edistetään, vaan
Suomen tulee olla maa, jossa edistetään raskaana olevien oikeuksia. [Puhemies: Minuut-
ti!] Ja olen erittäin iloinen kaikkien muiden puheenvuoroista, joita täällä on kuultu, siitä,
että todennäköisesti enemmistö tämän päivityksen kannalla on.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tanus ja sen jälkeen edustaja Ko-
ponen, ja sitten vielä ehdimme ehkä yhden puheenvuoron ja sitten siirrymme seuraavaan
asiaan.

18.01 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ilmeisesti täällä
oikea laita tai vasen laita, kummaksiko sitä sitten sanotaan, ei ole oikein kuunnellut esimer-
kiksi minun puheenvuoroani. Oli puhe nimenomaan siitä, että naisen itsensä kannalta ja hän-
nen hyvinvointinsa kannalta on tärkeää, että hänelle on selvillä, minkä takia hän mitäkin
ratkaisuja tekee ja mihinkä suuntaan menee, ja sen takia on painotettu... Itse olen toiminut
niin kauan gynekologina, että minä väitän, että minulla on kokemusta aborteista, niin
aborttiin menijöistä kuin abortin läpikäyneistä, enemmän kuin tällä salilla yhteensä ja lai-
tettuna se vielä kymmenkertaiseksi. On tärkeää, että nainen saa asiansa kanssa olla rauhas-
sa, kertoa sen ja selvittää tilanteen ennen muuta itselleen ja että ne vaihtoehdot ovat hänel-
lä selvillä, jotta hän voi tehdä sen oman päätöksensä, koska hän sen oman päätöksensä
kanssa sitten kuitenkin elää.

Siinä mielessä tuntuvat kyllä todella kurjilta nämä syytökset, mitä sieltä on tullut, koska
uskaisin, että se meillä on yhteinen päämäärä, että terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen
olisi kuitenkin pitkällä tähtäimellä jokaisella tavoitteena. Joskus naiset joutuvat tekemään
ikäviä päätöksiä, [Puhemies: Aika!] mutta sitten meidän jokaisen täytyy elää niiden pää-
tösten kanssa, myös naisen itsensä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja tässä debatissa annan vielä yhden puheenvuoron edustaja
Koposelle, ja sitten siirrymme puhujalistaan. [Juha Mäenpää: Miksei näitä puheenvuoroja
voi antaa?]

18.02 **Noora Koponen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oma minuus ei
ole kenenkään muun kuin minun — ei kenenkään muun, vain minun — ja siihen minuus-
teen kuuluvat niin mieli kuin keho. Se, että ihminen antaa toiselle ihmiselle luvan kosket-
taa, on intiimi ja yksityinen asia, ja samoin mahdollinen raskaus on aina intiimi ja yksityi-
nen asia. Raskaaksi tuleminen voi olla toisille ihmisille paljon toivottu, äärimmäisen suuri
lahja, ja vastaavasti jollekin toive, joka yrityksestä huolimatta ei toteudu koskaan. Toiselle
se voi kuitenkin olla asia, johon mieli ja keho eivät ole valmiita. Ei minuus tai itsemäärää-
misoikeus muutu miksikään, vaikka raskaus alkaisikin.

Suomen aborttilainsäädäntö on yksinkertaisesti vanhentunut, ja se voi pahimmillaan olla
nöyryyttävä tai jopa traumatisoiva. Seksuaalioikeudet ovat osa ihmisoikeuksia ja yhden-

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

vertaisuuden toteutumista. Oikeus omaan kehoon ja oman elämän suunnitteluun on jakamaton, ja on ainoastaan oikein, että ihminen tätä toivoessaan saa siihen myös avun.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja itse asiassa olemme käyttäneet sen tunnin, joka tähän oli tässä vaiheessa varattu, joten keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 18.04.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 20.07.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan aiemmin tässä istunnossa keskeytetyn asiakohdan 6 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Koponen, poissa. Edustaja Niikko.

20.08 **Mika Niikko ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tärkein ihmisoikeus on oikeus elämään. Yleensä olemme tästä asiasta yksimielisiä tässä salissa, mutta jostain syystä tämä perustavanlaatuinen tosiasia halutaan joidenkin toimesta sivuuttaa niissä tapauksissa, kun puhutaan esimerkiksi raskaudenkeskeytyksestä.

Yksi seikka paljastaa välittömästi, mikä ideologia Oma tahto 2020 -kansalaisaloitteen taustalla vaikuttaa. Sana ”nainen” halutaan poistaa raskauden keskeyttämistä koskevasta laista kokonaisuudessaan. Vaikka eletään 2020-lukua, niin fyysisiä tosiasioita ei ole tarvetta poistaa lainsäädännöstä. Tässä aloitteessa myös vältetään käyttämästä sanaa ”mies”, ja se mainitaan ainoastaan tässä lakitekstissä. Tämä mielestäni jo herättää kysymyksen siitä, että tällä aloitteella on hyvin vahva ideologinen tausta.

Arvoisa puhemies! Kun nainen tulee raskaaksi, hänelle ei ala kasvaa uutta ruumiinosaa tai mutaatiota. Sen sijaan hänen sisällään alkaa kehittyä uusi elämä, uusi ainutlaatuinen perimä ja erillinen ihminen. Oma tahto 2020 -aloite puhuu naisen kehosta ja oikeudesta valita. Raskauden keskeytys kuitenkin koskee lapsen kehoa, lasta, jolla on oma DNA ja oma tulevaisuus. Myös Lääkäriliitto toteaa, että vaikka sikiö on äitinsä sisällä, se ei ole äitinsä ruumiinosa. Samassa kannanotossa painotetaan, että lääkärin tulee suhtautua kunnioittavasti kaikkeen elämään, myös ihmisalkioon. Lääkäriliiton kanta siis on, että alkiovaiheessa lapsi on erillinen, elävä olento, jonka oikeuksia tulee edistää ja jonka mahdollisuuksia tasapainoiseen kehittymiseen tulee tukea.

Arvoisa puhemies! Oma tahto 2020 -kansalaisaloite keskittyy nimensä mukaisesti yksistään naisen kehollisen päätösvallan lisäämiseen, aivan kuin vauva olisi jokin haitallinen kasvain. Nykylainsäädännössä 12. raskausviikon jälkeen raskauden keskeyttämiseen vaaditaan syyksi naisen terveyden vaarantuminen tai äidin nuori ikä. Näissä erityistilanteissa abortti on mahdollinen 20. raskausviikolle asti. Sikiön vakavan kehityshäiriön vuoksi abortti voidaan vielä tehdä 24. raskausviikollakin. Kansalaisaloitteessa aborttioikeus pelkkien sosiaalisten syiden nojalla haluttaisiin nostaa 20. raskausviikkoon. Jo 12 viikon ikäisellä vauvalla on kuitenkin esimerkiksi omat verisolut, sykkivä sydän, vatsa, munuaiset ja maksa. Myös aivot toiminta on hyvin rekisteröitävissä. 20 viikon ikäinen sikiö muistuttaa jo

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

rakenteeltaan täysikasvuista vauvaa. Vain kolme viikkoa myöhemmin vauva pystyisi jo selviämään hengissä kohdun ulkopuolella.

Yksi aloitteen perusteista on se, että kaikilla tulisi olla oikeus lailliseen aborttiin ja mahdollisuus perhesuunnitteluun. Suomessa toteutuu jo nykyisen lainsäädännön puitteissa oikeus ihmisjärjestöjen peräänkuuluttamaan turvalliseen ja lailliseen aborttiin. Aloitteen hylkääminen ei tarkoita aborttien kriminalisointia. Suomessa on myös saatavilla monenlaista tukea ja tietyissä tilanteissa myös maksutonta ehkäisyä.

Aloitteessa vedotaan myös siihen, että Suomessa lainsäädäntö on kireämpää kuin muissa Pohjoismaissa ja että lain höllentämisestä huolimatta aborttien määrä on yleisestikin Euroopassa laskussa. Tuoreimman tiedon mukaan Suomessa tehtiin 8 602 aborttia, tämä tuorein tilasto löytyy vuodelta 2018. Ruotsissa abortin saa omasta pyynnöstä 18. raskausviikkoon saakka, ja aborttien määrä oli 36 616 vuonna 2018. Vuosina 2008—2018 ainoastaan Norjassa aborttien lukumäärä on laskenut hieman nopeammin kuin Suomessa. Islannissa aborttien määrä on samalla ajanjaksolla kasvanut 9 prosenttia, joten se perusteleminen, että löyhempi lainsäädäntö ei tarkoittaisi isompia aborttimääriä, ei kaikilta osin pidä paikkaansa.

Sekä kansalaisaloite että vihreän edustajan samasta aiheesta tekemä lakialoite haluavat uudistaa lainsäädäntöä niin, että raskauden keskeyttäminen ilman mitään perusteltua syytä olisi mahdollisimman vaivatonta ja nopeaa. Lakialoitteessa toivotaan, että jopa pelkkä sairaanhoitaja voisi määrätä lääkkeet raskauden keskeytykseen. Keskeytyspyyntöä ei tarvitsisi perustella, eikä siihen tarvitsisi edes kysyä lapsen isän mielipidettä. Tässä mennään ehdottomasti liian pitkälle. Raskaus saa alkunsa miehestä ja naisesta, joten jos mies haluaa lausua mielipiteensä asiaan, niin siihen tulisi säilyttää mahdollisuus jatkossakin.

Arvoisa puhemies! Raskauden keskeyttämisen traumaattisuutta ja myöhemmässä elämänvaiheessa monilla ilmenevää syyllisyyttä vähätellään. Niistä ei oikeastaan saisi edes puhua. Kuitenkin yli puolet raskauden keskeytyksen läpikäyneistä oli masentuneita ja alakuloisia vielä vuosi keskeytyksen jälkeen ja 2 prosenttia sairastui vakavaan masennukseen. [Puhemies: 7 minuuttia!] Suomalaisen tutkimuksen mukaan naisten itsemurhariski raskauden keskeyttämisen jälkeen arvioidaan kolminkertaiseksi synnyttäneisiin naisiin nähden. Abortti ei siis ole ehkäisyyn verrattava eikä helppo ratkaisu, jolla välttyään kaikilta seurauksilta. Joka tapauksessa ensisijaista on tarjota molemmille tuleville vanhemmille tukea ja monipuolista tietoa eri vaihtoehdoista ja niiden seurauksista.

Aivan lopuksi, arvoisa puhemies, on sanottava se tosiasia, että jos sydämen pysähtyessä katsotaan elämän päättyvän, miksei elämän katsota alkavan viimeistään sydämensykkeen alkaessa? Tai itse asiassa, miksi alkioista ei aborttikeskustelussa uskalleta edes puhua syntymättömänä lapsena, ihmisenä, vaikka sen sydämenlyönnit voidaan havaita jo viidennellä tai kuudennella raskausviikolla? Yksikään lapsi ei ole vahinko, eikä abortti ole pikkujuttu. Raskauden keskeyttämiseen tulisi päätyä ainoastaan riittävästi informoituna, tarkkan harkinnan, perusteltujen syiden ja kahden lääkärin lausunnon jälkeen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Virta poissa. — Edustaja Kinnunen.

20.17 **Mikko Kinnunen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Lähestymme tätä herkkää asiaa eri lähtökohdista. Toivon, että puhumme ja keskustelemme edelleen toisia kunnioittaen.

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

Osa meistä painottaa naisen oikeuksia, toisille tärkeitä ovat myös syntymättömän lapsen oikeudet. Uskon, että yhteinen toiveemme on, että aborttien määrä vähenisi.

Jokainen elämä on mittaamattoman arvokas ja ainutlaatuinen. Elämä on Jumalan luomana pyhää. Ihmisen elämä alkaa hedelmöitymisestä ja on jo idullaan. Olemme alusta saakka ihmisiä. Suojellaan oikeutta elämään. Tämä on oma lähtökohtani, kun tarkastelen Oma tahto 2020 -kansalaisaloitetta, joka toimii keskustelunavauksena.

Kansalaisaloite haluaa muuttaa suomalaista aborttilainsäädäntöä, joka on vuodelta 1970. Tämän aloitteen mukaan raskaana oleva nainen saisi pyytäessään keskeytyksen alle 12 viikkoa kestäneestä raskaudesta. Raskaudenkeskeytyksen edellytyksistä poistettaisiin vaatimus erillisistä perusteluista. Nykyisen lain vaatimus kahden lääkärin erillisistä lausunnoista poistettaisiin.

Kansalaisaloite ei esitä muutoksia lääketieteellisistä syistä tai sikiödiagnostiikan perusteella tehtäviin keskeytyksiin eikä raskaudenkeskeytyksen viikkorajoihin. Oma keskustelunsa on vammaisen lapsen oikeus syntyä keskellemme, mutta asia ei koske tätä kansalaisaloitetta. Kysymys on minulle läheinen, kun olen tehnyt vammaisten henkilöiden kanssa työtä vuosien ajan. Heilläkin on oikeus syntyä.

Tämän kansalaisaloitteen mukaan raskaana oleva nainen saisi jatkossa abortin omalla ilmoituksellaan ilman keskustelua lääkärin kanssa viikolle 12 asti ja viikoilla 13–20 Valviran luvalla niin sanotusta muusta erityisestä syystä. Koska ilmaisu ”muusta erityisestä syystä” on epämääräinen, se voi tarkoittaa, että abortin voisi käytännössä saada mistä ilmoitetusta syystä tahansa.

Nykyisen lain mukaan terveen lapsen voi abortoida Valviran luvalla viikolle 20 asti, mutta aloite esittää ”lakiin kirjattavaksi selkeästi, että keskeytys on mahdollinen myös sosiaalisista syistä aina raskausviikolle 20 saakka”. Tämän ikäisen lapsen abortoiminen on siis mahdollista jo nykyisin, mutta aloite haluaa helpottaa abortin saamista.

90 prosenttia raskaudenkeskeytyksistä tehdään nykyisin sosiaalisten syiden perusteella. Käytännössä sosiaaliset syyt ovat hyvin laava käsite. [Mika Niikko: Kuten lomamatka!] Nykyisessä laissa perustelu kuuluu seuraavasti: ”Hänen tai hänen perheensä elämänotot ja muut olosuhteet huomioon ottaen lapsen synnyttäminen ja hoito olisi hänelle huomattava rasitus.” Perheellisinä tiedämme, että lastenhoitoon liittyy välillä huomattavaakin rasitusta mutta myös paljon iloa ja elämänsisältöä.

Suomessa tehdään nykyisin vuosittain vajaat 9 000 aborttia. Keskeytysten määrä on vähentynyt merkittävästi 1990- ja 2000-luvuilta. Vuonna 2018 tehtiin 8 602 raskaudenkeskeytystä. On tarpeen toimia niin, että saamme määrän edelleen laskuun.

Tällä hetkellä abortin saamiseen tarvitaan päätös kahdelta lääkäriltä. Jos vaatimus lääkäreiden päätöksistä poistetaan, nainen menettää samalla mahdollisuuden keskustella lääkärin kanssa ja kuulla muista mahdollisuuksista. Lapsia odotetaan monenlaisissa tilanteissa. Psykkinen tuki... — Pitää vaihtaa konetta, kun loppui akku. [Hussein al-Tae: Haenkö sinulle toisen?] — Minulla on täällä puhelin.

Tällä hetkellä abortin saamiseen tarvitaan päätös kahdelta lääkäriltä. Jos vaatimus lääkäreiden päätöksestä poistetaan, nainen menettää samalla mahdollisuuden keskustella lääkärin kanssa ja kuulla muista mahdollisuuksista. Lapsia odotetaan monenlaisissa tilanteissa. Psykkinen tuki ja tarvittava muu apu on tärkeää turvata yllättäen raskaaksi tulleelle tai keskeytystä harkitsevalle. Lääkäri voi ohjata ja neuvoa tarvittaessa asiakkaan myös sosiaalilyöntekijän puheille.

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

Aina on olemassa mahdollisuus, että naisia myös painostetaan aborttiin. Luottamuksellisessa keskustelussa lääkärin tai muun ammattiauttajan kanssa tämänkin voi kertoa julki. Joku saattaa hakea aborttia pelon vallassa ja ajatella, että muita vaihtoehtoja ei edes ole. Lääkäri voi tarpeen tullen tuoda esiin myös muita vaihtoehtoja. Hän voi esimerkiksi kertoa, millaista tukea ja apua lapsiperheet voivat saada. Hän voi kertoa adoption mahdollisuudesta. Suomessa on paljon lapsettomuudesta kärsiviä perheitä, jotka tahtoisivat adoptoida pienen vauvan. Raskaus on äärimmäisen herkkää aikaa. Monipuolista tukea ja apua on joka tapauksessa hyvä olla selkeästi tarjolla. Ketään ei saisi jättää asian kanssa yksin.

Arvoisa puhemies! Meidän tulee puhua samalla kertaa myös lapsen oikeudesta elää. Tehtävämme on suojella myös syntymättömiä lapsia. Tehdään Suomesta aidosti lapsiystävällinen maa, jossa on hyvä hoitaa ja kasvattaa omia ja toisten lapsia. Huolehditaan siitä, että yhteiskunnan turvaverkot ja hyvä hoito ja tuki ovat kunnossa kaikissa olosuhteissa. Koska haluan olla kaiken elämän puolella, en kannata tätä kansalaisaloitetta. [Mika Niikko: Hyvä puhe!]

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Aittakumpu.

20.24 **Pekka Aittakumpu kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tämän eduskuntatalon istuntosalin keskelle on nostettu lapsi. Viisiosaisen teoksen keskiössä on veistos, jonka nimi on ”Tulevaisuus.” Siinä on äiti ja hänen sylissään lapsi. Lasta ei ole turhaan nostettu tämän salin keskelle. Lapsissa on tulevaisuus. Me päättäjät tiedämme, että usein äänensä saavat helpoiten kuuluviin ne, jotka huutavat kovimmin. Erityinen tehtävämme ja vastuumme on kuunnella heidän ääntään, jotka eivät itse saa sitä lainkaan esille. [Mika Niikko: Juuri näin!] Meidän on kuunneltava heitä, jotka eivät itse pysty puhumaan puolestaan. Kuka puhuu äitinsä kohdussa olevan lapsen puolesta ja puolustaa hänen oikeuksiaan?

Arvoisa puhemies! Kun me puhumme abortista ja sitä koskevasta kansalaisaloitteesta, emme puhu vain naisista, emme puhu vain miehistä. Puhumme myös lapsista. Puhumme heistä, jotka ovat tämän kansakunnan ja koko ihmiskunnan tulevaisuus ja toivo. Puhumme työistä, puhumme pojista. He ovat saaneet elämän lahjan. He ovat äitinsä kohdussa, jonka pitäisi olla ihmiselle kaikkein turvallisin paikka tämän maan päällä. He ovat hiljaisia keskuudessamme, mutta he ovat keskellämme. Onko tämän aloitteen tavoitteena unohtaa heidät, tehdä abortista jotenkin sellainen, ettei tätä tosiasiaa tarvitsisi lainkaan ajatella?

Eräs äiti kertoi minulle ja lupasi, että voin kertoa sen myös tässä: ”Kun odotin yhtä lastani, lääkäri ultran päätyttyä kertoi minulle näin: ’Teille on syntymässä vammaisen lapsi, kirjoitan aborttipaperit valmiiksi. Menet sairaalaan, niin saadaan otettua se pois.’ Vihasuin valtavasti. Revin paperin pieneksi silpuksi ja jätin lääkärin pöydälle ja sanoin, että meillä jokaisella on oikeus elää, niin on myös minun lapsellani. Kun sitten lapseni syntyi, hän oli täysin terve, kaunis, suloinen lapsi. Tänä päivänä hän on erittäin lahjakas, musiikkia harrastava nainen. Jos tämä lapseni oltaisiin abortoitu, olisimme menettäneet valtavan määrän iloa ja rakkautta, joita hän on perheeseemme ja suvullemme sekä kavereilleen ja opettajilleen tuonut.”

Arvoisa puhemies! Kansainväliset ihmisoikeussopimukset eivät puhu oikeudesta aborttiin. Ne eivät puhu oikeudesta raskaudenkeskeytykseen tai sikiön surmaamiseen. Sen sijaan kansainväliset ihmisoikeussopimukset puhuvat vahvasti oikeudesta elämään. Naisen oikeudet ovat ehdottoman tärkeitä, ja elämä on ihmisoikeuksista suurin ja perustavin, sen

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

me kaikki tiedämme. Jos ei ole oikeutta elämään, ei ole täällä maailmassa oikeutta mihinkään muuhunkaan. [Mika Niikko: Totta!]

Ihmiselämä alkaa hedelmöitymisestä. Elämä alkaa pienestä. Silti se on jo silloin kokonainen elämä. YK:n lapsen oikeuksien sopimus sanoo, että lapselle kuuluu lain suoja ennen ja jälkeen syntymän — ennen ja jälkeen syntymän. Tähän Suomi on sitoutunut ja hallitusohjelmassa hallitus on hyvin vahvasti sitoutunut edistämään ihmisoikeuksia. Tästä näkökulmasta meidän tulee katsoa myös tätä kansalaisaloitetta ja myöskin tänään käsiteltyä lakialoitetta.

Arvoisa puhemies! Se on totta, että elämä asettaa meidät usein hyvin hankalien, todella kipeiden kysymysten eteen. Kysymme, miksi. Elämän päättäminen ei ole ratkaisu elämään ja elämän eteen tuomiin hankaliin kysymyksiin. On totta, että sosiaalipolitiikkamme on epäonnistunut siinä, että maassamme tehdään noin 9 000 raskaudenkeskeytystä vuosittain ja niistä suurin osa sosiaalisin perustein. Ruotsissa, jossa aborttilaki on Suomea väljempi, enemmän tämän kansalaisaloitteen suuntainen, tehdään abortteja lähes tuplamäärä Suomeen verrattuna. Ei abortin pidä olla jonkinlainen automaatiotoimenpide, vaan on hyvä ja oikein, että näin ison kysymyksen äärelle pysähdytään. Se on pysähtymistä elämän äärelle. Siksi käytäntöä kahden lääkärin lausunnosta pitäisi vahvistaa, ei helpottaa, kuten aloite esittää. Siksi erilliset perusteet abortille ovat perustellut eikä niistä pidä luopua, kuten aloitteet esittävät.

Arvoisa puhemies! Mielestäni on hyvin erikoista, ristiriitaista ja epäjohdonmukaista, että sosiaalisiin ongelmiin tai vaikeuksiin tarjotaan ratkaisuna ihmiselämän päättämistä. Eihän sen niin pidä olla. Ihmiset tarvitsevat tukea, eivät abortteja. Eikö näille lapsille löytyisi esimerkiksi adoption kautta syyliä maassa, jossa niin moni on lapseton vastoin toivotaan? Iso ristiriita on myös siinä, että vammaiseksi tai sairaaksi epäilty lapsi on eri asemassa kuin muut. Heille abortti voidaan tehdä vielä viikolle 24 asti. Tämä pitäisi pikimmiten korjata, sillä tätä nuorempia keskosia pelastetaan elämään, mutta vammaiseksi tai sairaaksi epäillyn lapsen elämän voi päättää. Emmehän me toki ajattele, että vammainen tai sairas ihminen olisi jotenkin eriarvoisempi tai vähempiarvoisempi kuin terve ihminen, ja vielä tällaisena aikana, jona meillä sairaudenhoito ja vammaisten palvelut ovat paremmassa tilanteessa kuin ikinä.

Arvoisa puhemies! Näen, että abortin helpottamisen sijaan raskaana olevat tarvitsevat enemmän tukea. Lisäksi lapsiperheiden matalan kynnyksen palveluita tulee sujuvoittaa, parantaa ja edelleen kehittää. Maassamme ollaan huolissaan alhaisesta syntyvyydestä ja sen kielteisistä vaikutuksista muun muassa työvoiman saatavuuteen ja hyvinvointipalveluiden rahoitukseen. Abortin helpottamisen sijaan meidän tulee siis keskittyä toimiin, jotka helpottavat lapsen vastaanottamista. Yhteiskuntamme tulisi olla aidosti lapsiystävällinen ja lapsen oikeudet tunnustava. Sen lähtökohta on, että otamme vakavissamme myös lapsen oikeuksien sopimuksen toteamat lapsen oikeudet.

Arvoisa puhemies! Näiden syiden takia katson, että tällä kansalaisaloitteella ei ole etenemisen edellytyksiä. Tänään on puhuttu myös lakialoitteesta, joka on sisällöltään varsin yhtäläinen tämän kansalaisaloitteen kanssa. Siinä allekirjoittajia on erityisesti vasemmistoliiton eduskuntaryhmästä, mutta myös muista ryhmistä. Vasemmistoliiton kuntavääliteemana on ”jokaisella on oikeus hyvään elämään”. Jokaisella on oikeus hyvään elämään, onhan?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Forsgrén.

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

20.32 **Bella Forsgrén vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Puolan tiukentunut aborttilainsäädäntö on puhuttanut viime aikoina Suomessa erittäin laajasti, mutta monelle on tullut yllätyksenä, että myös Suomen aborttilainsäädäntö on varsin tiukkaa ja vanhentunutta. Monissa muissa Euroopan maissa ja kaikissa Pohjoismaissa raskaudenkeskeytyksen saa pyynnöstä ilman perusteluja.

Suomen nykyisen lain mukaan raskaudenkeskeytyksen saamiseen ei riitä raskaana olevan oma tahto. Laki edellyttää tällä hetkellä keskeytykselle yksilöityjä perusteluja ja kahden lääkärin erillistä lausuntoa. Lausunnon saamiseksi raskaudenkeskeytystä hakevan on selvitettävä syyt, esimerkiksi taloudellinen tai sosiaalinen elämäntilanne, joiden perusteella raskaudenkeskeyttämistä haetaan. Nykyinen aborttilainsäädäntö johtaa prosessiin, joka tuntuu monesta sen läpikäyneestä erittäin raskaalta ja nöyryyttävältä.

Oikeus omaan kehoon on ihmisoikeus, jonka toteutumisen ei pitäisi vaatia mitään perusteluja. Laki raskaudenkeskeyttämisestä tuleekin muuttua niin, että raskaana oleva saa aina pyydettäessä keskeytyksen alle 12 viikkoa kestäneessä raskaudessa. Samoin nykyinen vaatimus kahden lääkärin lausunnosta tulee poistaa. Kaikilla on oikeus turvalliseen sekä itse määriteltyyn sukupuoli- ja perhe-elämään. Oikeus omaan kehoon ja turvalliseen aborttiin ovat rikkomattomia ihmisoikeuksia.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä salissa on pidetty useita puheenvuoroja, joissa esitetyt ajatukset toteutuessaan tarkoittaisivat taantumusta ihmisoikeuksien näkökulmasta. Näiden puheenvuorojen pitäjille haluan muistuttaa, että abortin kieltäminen tai rajoittaminen ei vähennä abortteja, vaan itseasiassa päinvastoin. Aborttien kieltäminen tai niiden rajoittaminen pakottaa ihmiset, usein naiset, turvautumaan salassa tehtäviin ja vaarallisiin abortteihin. Äitiyskuolemat ja vammautumiset voitaisiin välttää maailmanlaajuisesti, jos seksuaalikasvatus ja tehokkaat ehkäisymenetelmät sekä mahdollisuus turvalliseen aborttiin taattaisiin kaikille. WHO:n mukaan aborttien määrät ovat alhaisimmillaan silloin kun ihmisillä on tarpeeksi tietoa nykyaikaisista ehkäisymenetelmistä sekä mahdollisuus käyttää niitä.

Meidän tuleekin varmistaa, että Suomessa kaikki alle 25-vuotiaat saavat maksuttoman ehkäisyn. Ehkäisyn maksuttomuus on vähentänyt aborttien ja seksitautien määrää sekä tuonut kunnille tuntuvia kustannussäästöjä.

Arvoisa rouva puhemies! On helppo tuudittautua ajatukseen, että ihmisoikeudet menevät kuin itsestään eteenpäin, kun vuodet vierivät ja tieto lisääntyy. Tämä ei kuitenkaan ole itsestään selvää. Konservatiivinen liikehdintä uhkaa eri puolilla maailmaa perustavanlaatuisia seksuaalioikeuksia ja ihmisten oikeutta omaan kehoonsa. Kiristynyt suhtautuminen aborttioikeuteen on esimerkki siitä, että naisten ja tyttöjen oikeudet voivat ottaa myös takapakkia. Abortin sallimisessa on kyse kaikkien raskaana olevien naisten ja tyttöjen oikeuksien puolustamisesta. YK:n naisten oikeuksien sopimusta valvova komitea on jatkuvasti todennut, että rajoittavat aborttilait ovat naisiin kohdistuvaa syrjintää — naisiin kohdistuvaa syrjintää.

Arvoisa rouva puhemies! Kyse on kuitenkin lähtökohtaisesti siitä, onko meillä ihmisillä itsemääräämisoikeutta vai ei. Vihreissä ajatlemme, että jokaisella ihmisellä on oikeus omaan kehoonsa ja sitä koskeviin päätöksiin. Siksi myös aborttiin tulisi riittää oma ilmoitus. Toistan: jokaisella on oikeus päättää itse omasta kehostaan ja lisääntymisestään. 2020-luvulla Suomessa pitäisi olla itsestään selvää, että jokaisella on oikeus vapaaseen, turvalliseen raskaudenkeskeytykseen. Kyse on olennaisesta osasta itsemääräämisoikeutta.

Haluan kiittää Oma tahto 2020 -kansalaisaloitteen tekijöitä ja aloitteen allekirjoittaneita. Lakiehdotus toteutuessaan päivittäisi Suomen yli 50 vuotta vanhan lainsäädännön vas-

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

taamaan tämän päivän eettisiä ja lääketieteellisiä standardeja. Tämä totta tosiaan olisi tarpeellista. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sirén poissa, edustaja Mäenpää poissa, edustaja Harjanne poissa. — Edustaja Tanus.

20.37 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! On käytetty monia hyviä, syvällisiä puheenvuoroja. Itse käytin puheenvuoron tuossa jo aiemmin, mutta halusin ottaa vielä tämän puheenvuoromahdollisuuden vastatakseni joihinkin kysymyksiin tai paremminkin kollegojen, edustajien, väittämiin.

Ensinnäkin haluaisin sanoa sen, että lääkärin kuuluu toimia eettisesti korkeatasoisesti ja se ei ole millään tavoin riippuvainen siitä, mitä asiakas tai potilas ajattelee tai minkälaisista taustoista hän tulee tai mikä on hänen ideologiansa. Kautta vuosien ja vuosikymmenien oman toimintani kärki on ollut terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, ja se ei myöskään ole riippunut potilaan iästä tai taustasta tai asuinpaikasta tai toimintakyvystä. Samalla lailla on hoidettu kohdussa kasvavia pieniä lapsia — niin, kutsun niitä pieniksi lapsiksi, koska ultraääniruvuudessa ne pienetkin näyttäivät varsin suurilta — ja samalla lailla olen hoitanut niitä ikäihmisiä, jotka tarvitsevat kaiken hoidon ja hoivan eivätkä itse kykene siellä sängyn pohjalla yhtään mihinkään.

Olen kirjoittanut ylioppilaaksi Minna Canthin lukiosta Kuopiosta, josta ovat varmasti lähteneet mukaani tasa-arvoajattelu ja naisten oikeudet, mutta kun mietitään, niin joo, naisilla voi olla kaikki oikeudet, mutta jos naiset jaksavat, voivat huonosti, niin onko tärkeämpää pyrkiä edistämään hyvinvointia ja onnellisuutta vai onko tärkeämpää huolehtia, että kaikki oikeudet tulevat käytetyiksi?

Tänä iltana, kun olen kuunnellut puheenvuoroja, on tullut mieleeni kirje nuorelta naiselta, joka yliopisto-opiskelun alkuvaiheessa oli tullut yllätysraskaaksi. Hän kirjoitti, että kun kaikki toittivat hänelle, että ”sinulla on oikeus omaan kehoon, ja sinulla on oikeus tehdä abortti, ja sinulla on oikeus ja oikeus ja oikeus”, niin hän teki sen abortin. Sitten hän kirjoitti minulle: ”Mutta kukaan ei kertonut minulle, miltä tämä tuntuu. Kukaan ei kertonut, miltä tämä tuntuu, kun tämä prosessi on mennyt ohi.” Tai hän luuli, että se on ohi ja elämä palautuu — kaikki olivat suositelleet hänelle aborttia, kun opiskelu oli alkuvaiheessa — mutta vuoden taukohan siitä tuli ja pitkälinen masennusjakso.

Täällä on puhuttu paljon naisten oikeuksista. On puhuttu siitä, otetaanko itsemääräämisoikeus vakavasti, oikeus omaan kehoon ja niin edelleen. Alleviivaan hyvinkin naisten oikeutta omaan kehoon ja katson niin, että jos kehoon kosketaan, joku sinut raiskaa tai väkisin makaa, mistä voi tulla raskaaksi, niin se on rikos ja siitä tulee tehdä ilmoitus. Mutta kun keskustelemme aborttiasioista Suomessa, niin täällä on mahdollisuus myös jälkiehkäisyyn. Jos ei näistä asioista huolehdi ja tulee raskaaksi, niin sitten siellä onkin se toinen ja se pieni, jonka asuinpaikka on se kohtu tavallisesti noin yhdeksän, kymmenen kuukautta. Ja se voi olla myös pieni nainen. Minkä takia te naisten oikeuksien puolesta puhujat ette puhu niiden pienimpien naisten oikeuksien puolesta, joilla on asuinpaikkana, kasvupaikkana, vielä se äidin kohtu?

Kollega kirjoitti minulle sähköpostissa hiljakkoin: ”Moni suomalainen ei tiedä, että perusoikeudet koskevat myös syntymättömiä lapsia. Heillä on oikeus syntyä ja elää. Myös lapsen oikeuksien sopimus sisältää lapsen oikeuden syntyä, 6 artikla, oikeus elämään ja henkiin jäämiseen ja kehittymiseen.”

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

Kansainvälinen keskustelu, niin kuin keskustelu täällä Suomessakin, on pitkälti keskittynyt vain naisten, siis nuorten naisten tai aikuisten naisten tai keski-ikäisten naisten, puolustamiseen, mutta vältellään keskustelua lasten oikeuksista. Kyllä monissa muissa kaudissa puheissa sieltä vasemmaltakin puhutaan, että lasten oikeudet ovat tärkeitä, lapsivaikeutusten arviointi on tärkeää, heikoimpien puolustaminen on tärkeää, mutta entä niiden heikoimpien, jotka eivät puhu, eivät sano mitään, jotka ovat täysin meidän aikuisten toimenpiteiden armoilla?

Tämä kollega kirjoitti edelleen tähän kansalaisaloitteeseen liittyen: ”Se on kuin oikeuksien vinouma, jossa ihmisoikeuksia käytetään valikoiden omien oikeuksien toteuttamiseen muiden oikeuksien kustannuksella. Aikuisen tulisi käyttää oikeutta omien oikeuksiensa suojelemisen sijaan heikomman oikeuksien hyväksi, tässä tapauksessa puolustuskyvyttömän lapsen hyväksi, sen hyväksi, että lapsi voi elää.”

Minä mietin, että kun olemme 2020-luvulla ja ihminen on mennyt jo pitkän aikaa Kuu-hun ja tehnyt vaikka mitä, niin minkä takia meillä ei ole paremmin saatu ratkaistua tätä ylälätyraskauksien ja aborttikeskustelun tilannetta. Oma ajatukseni on, että syy siihen on se, että osa meistä pitää niin tiukasti esillä sen oikeusvasaran heiluttamisen tärkeyttä. Jos meillä olisi jo vuosien ajan keskitytty enemmän siihen, että pyritään kasvattamaan meidän lapsia ja nuoria kokonaisvaltaisemmin myös näissä seksuaali- ja seurusteluasioissa, antamaan vastuullisesti jo sieltä nuoresta seksuaalikasvatusta ehkäisyasioista, pysyvän parisuhteen merkityksestä ja niin edelleen, ja jos meillä olisi yhteisenä kärkenä ollut se, että abortti ei lisää naisten hyvinvointia vaan se, että pyrittäisiin saamaan tilanne sellaiseksi, että raskaus olisi aina toivottu tai ainakin sellainen, mikä voidaan ottaa vastaan, niin me emme olisi 2020-luvulla tässä tilanteessa, missä nyt olemme.

Sen takia toivoisin, että kun tätä keskustelua käydään ja linjauksia tehdään, niin niitä tehtäisiin ennen muuta se ajatus mielessä, että me voitaisiin parantaa myös naisten terveyttä ja hyvinvointia — ja myös isien hyvinvointia ja lasten hyvinvointia [Puhemies: 7 minuuttia!] ja myös terveydenhoitohenkilökunnan, niiden tärkeiden hoitajien, kättilöitten ja lääkäreiden, hyvinvointia, ja se ei olisi todellisuudessa keneltäkään pois. Mutta se, onko meillä kaikilla rohkeutta ja tahtoa, halua liikkua siihen suuntaan, on se iso kysymys.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja al-Tae.

20.45 Hussein al-Tae sd: Arvoisa puhemies! Tämä on monella tavalla tunteellinen keskustelu, koska puhutaan ihmiselämästä ja oikeudesta elämään. Eräs edustaja täällä sanoi tähän keskusteluun liittyen — me puhumme siis abortista ja aborttiin annetusta oikeudesta ja sen laajentamisesta ja naisen itsemääräämisoikeudesta ja lasten elämästä, elämästä ylipäänsä — että tärkein ihmisoikeus on oikeus elämään. Toinen edustaja sanoi, että entäs niiden oikeudet, jotka eivät puhu: eikö heidän elämänsä ole tärkeä?

En arvota näitä keskusteluita keskenään, mutta minulla heräsi ajatus siitä, että maailmalla elää tällä hetkellä noin 300 miljoonaa lasta sotauhan alla. Hetki sitten näimme, miten erittäin sofistikoituneet aseet pommittivat Gazassa lapsia sellaisilla alueilla, joissa ihmisillä ei ollut mahdollisuuksia paeta, sillä ihmiset oli saarrettu ja nämä lapset oli saarrettu koteihinsa. Asejärjestöt, jotka käyttävät näitten ihmisten ahdinkoa hyväkseen, perustavat toimistonsa sinne, ja vastapuoli tietää, että siellä on lapsia, ja silti ammutaan tuhansilla rakenteilla niihin asuinkeksuksiin ja niille alueille ja tapetaan niitä lapsia, ja me nähdään niitä

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

uutiskuvia niistä kuolleista lapsista. Eikö näillä lapsilla, joilla ei ole puheoikeutta, ole mahdollisuutta elämään? Tätä ihmettelen täällä.

Sama taho tässä eduskunnassa, sama puoli, joka täällä puhuu lasten oikeuksien puolesta ja oikeudesta elämään, ei ole tikkua laittanut ristiin näiden lasten hyväksi, näiden lasten elämän pelastamiseksi, tämän tuhoisan valtion toimien lopettamiseksi, asekaupan lopettamiseksi. Ihmettelen kovasti tätä tekopyhyyttä, mitä tässä talossa nähdään. Elämää arvotetaan toinen toisensa päälle. Haluaisin, että se sama porukka, joka täällä puhuu korkeimmasta ja tärkeimmästä ihmisoikeudesta elämään, [Puhuja koputtaa pöytää] muistaisi myös puhua niistä, joiden kanssa me teemme aseellista yhteistyötä, kun tiedämme, että meidän aseemme myös murhaavat näitä lapsia.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Niikko.

20.48 **Mika Niikko ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja al-Tae on oikeassa siinä, että kaikki elämä on pyhää. Kaikkien lasten elämä on arvokasta, myös niiden miljoonien, jotka kuolevat nälkään tänäkin vuonna tai erilaisiin sairauksiin, ja kuinka paljon lapsia esimerkiksi sodassa käytetään lapsisotilaina tai ihmiskilpinä, kuten Gazassa tapahtuu. Se Gazan ja Israelin välinen konflikti on siinä mielessä hankala arvioida tässä, että molemmilla puolilla kuolee ihmisiä. Meidän täytyy muistaa myös se, että nämä terroristit, jotka käyttävät näitä Gazan lapsia ihmiskilpinä, ovat ampuneet lähes 5 000 raketia Israeliin ja surmanneet siellä myös lapsia ja aikuisia. Sodassa kuolee aina ihmisiä, ja sodassa kärsivät kaikkein eniten lapset ja siviilit, ne viattomat ihmiset.

Joka tapauksessa täytyy todeta se, että Israelin ja Gazan välisessä sodassa on yksi ero: Israelin armeija pyrkii suojelemaan lapsia ja perheitä, pitää ne selän takana, mutta Gazassa Hamas tekee toisin, laittaa lapset ja naiset eteen ja pitää heitä kilpinään ampuessaan näitä tuhoisia raketteja siviilien keskuuteen. Eli jos tästä lähdetään keskustelemaan, niin pitää pysyä tosiasioissa — pysyä tosiasioissa siinä, että Israelilla on valtiona oikeus ja velvollisuus suojella kansalaisiaan tällaiselta terrorismilta, jossa raketit satavat yötä päivää, ja silloin on turha lähteä moralisoimaan sitä, että armeija pyrkii suojelemaan kansalaisiaan. Näin me toimisimme myös Suomessa, jos tänne alkaisi raketteja lentelemään, aivan samalla tavalla iskisimme takaisin. Turha siinä on hurskastella kenenkään, etteikö näin kuuluisi toimia suvereenin valtion puolustaessa kansalaisiaan.

Mutta, arvoisa puhemies, mitä tulee tähän aborttikansalaisaloitekeskusteluun, haluan siitä nostaa vielä muutaman näkökulman:

Meillä on suuri huoltosuhdevaje tässä maassa, ja me ollaan täällä valiteltu sitä, että meillä on syntyvyys hyvin heikkoa — heikkoa suhteessa siihen, kuinka paljon tarvittaisiin lisää käsiä kantamaan tätä ikääntyvää väestöä ja sitä huoltovajetta. Meillä on noin reilu 40 vuotta ollut tämä aborttioikeus Suomessa, ja sen aikana — jos lasketaan, että keskimäärin vaikka 10 000 aborttia olisi tehty vuodessa — täällä on kuitenkin 400 000 lasta kuollut ennen kuin he ovat syntyneet. Ja yllätys yllätys, tämä sama on huoltosuhdevaje — meillä on ehkä hiukan pienempikin huoltosuhdevaje — se on nimenomaan tämä syntymättömien lapsien osuus. Tämä sama dilemma on kaikissa länsimaissa, joissa tehdään paljon abortteja.

Abortteja arvioidaan tehtävän maailmassa ehkä jopa 40—50 miljoonaa vuodessa. Abortti on yleisin kuolinsyy ihmisillä tällä planeetalla. Edes sairauksiin tai syöpään ei kuole niin paljon ihmisiä — toki kun kaikki sairaudet lasketaan, mutta syöpään kuolee vuosittain noin 10 miljoonaa ihmistä. [Puhemies: 3 minuuttia!] Siinä mielessä ei kuitenkaan pidä

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

vähätellä sitä, millä tavalla se kostautuu yhteiskunnalle, kun niille lapsille ei tule oikeutta syntyä tähän maailmaan.

Siinä mielessä tämä on hyvin monitahoinen asia, jota pitää tarkastella monesta eri näkökulmasta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tanus.

20.51 **Sari Tanus kd:** Arvoisa rouva puhemies! Ensin ihan lyhyesti edustaja al-Taeelle: Kyllä, me emme kannata minkään ikäisten tai maalaisten lasten kuolemaa emmekä liputa sille, että lapsia kuolee aikuisten toiminnan seurauksena. On valitettavaa, että Gazassa terroristijärjestö pitää valtaa. Useimmat palestiinalaiset eivät sitä haluaisi siellä eikä myöskään Israelin puolella haluta — ja sanottakoon, että oma poikanikin on Gazasta tulevalta raketilta siellä joutunut juoksemaan suojaan, niin että hyvin lähelle tulevat nämä puolin ja toisin sen lisäksi, että tuttavია ja sukulaisia asuu siellä rajojen monella puolella.

Mutta tähän aborttiasiaan vielä sen verran halusin kommentoida vastauksena, kun on puhuttu, että halutaan vapaa ja turvallinen abortti, että missä vaiheessa me voimme sanoa, että joku abortti on turvallinen. Niin kuin jo aiemmin sanoin, kansainvälisiä tutkimuksia on siitä, että raskaudenkeskeytykseen liittyy 89 prosentin lisääntynyt riski mielenterveysongelmiin — 89 prosentin lisääntynyt riski. Ja on ajateltu, että 10 prosenttia mielenterveysongelmien ilmaantuvuudesta liittyy raskaudenkeskeytykseen. Mietin, mikä tämä prosenttiosuus oikeastaan Suomessa olisi, jos täällä Suomessa tehtäisiin tutkimus, kun täällä on niin paljon masennusta ja ahdistusta ja nuorten viiltelyä ja syömishäiriöitä ja jos vaikka sun mitä. Ja todellakin Gisslerin ja Hemmingin tutkimuksessa vuosien takaa sanotaan, niin kuin on täällä toistettu, että naisen itsemurhariski raskaudenkeskeytyksen jälkeen arvioidaan kolminkertaiseksi muihin synnyttäneisiin nähden. Ja tuosta naapurimaasta muutama vuoden takainen tutkimus sanoo, että yli puolet keskeytyksen läpikäyneistä oli masentuneita tai ainakin jollakin tapaa alakuloisia vielä yksi vuosi keskeytyksen jälkeen ja 2 prosenttia upposi, sairastui syvään masennukseen. Ja niin edelleen.

Mitenkä me voimme sanoa, että tämmöinen toimenpide on turvallinen, kun ei etukäteen voi tietää, kuka voi sairastua? Jos meillä olisi joku risteys, jossa tulisi näin paljon näin suuria riskejä, tai joku toinen toimenpide tai sairaus, niin minä luulen, että me tekisimme kaikkemme, että me suojelisimme ihmisiä, naisia ja tyttöjä, sellaisilta toimenpiteiltä, kun me tiedämme, että niihin liittyy niin suuria riskejä. Ja sen takia minä todella toivon, että me voisimme yhdistää voimia siihen, että me pyrittäisiin antamaan sitä hyvää kasvatusta, myös vastuullista seksuaalikasvatusta, ja tietoa ehkäisystä ja ihan tietoa siitä, että jos on yhdynnässä, niin siitä voi tulla raskaaksi ja iso osa tulee raskaaksi, ja että meidän nuoret myös tietäisivät, että pitää huolehtia ensin ehkäisystä ja sitten vasta mennä intiimikontaktiin, koska tämäkin on osalla tämän päivän nuorista hukassa.

Kyllä meillä on yhteistäkin [Puhemies: 3 minuuttia!] kenttää toimia, ja toivoisin, että voisimme toimia niin, että kenenkään ei tarvitsisi kohdata näitä aborttimietieitä tai suunnitella sen suuntaisesti ihan omaehtoisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Tässä käytiin keskustelua Gazasta ja Israelista, ja ne puheenvuorot liittyivät kyllä tähän aiheeseen, mutta toivon, että emme mene syvemmälle siihen keskusteluun, koska nyt meillä on kansalaisaloite käsittelyssä. — Mutta edustaja al-Tae.

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

20.55 **Hussein al-Tae sd:** Arvoisa puhemies! Kunnioitan pyyntöänne olla menemättä syvemmälle siihen keskusteluun. Toisin esiin vain yhden seikan tähän liittyen: [Mika Niikko: Mutta kuitenkin, mutta kuitenkin!] sen, että yhtä puolta tuetaan miljardeilla, useilla sadoilla miljardeilla aseellisesti ja toista ei, ja nämä eivät ole tasaväkiset. B'Tselem-järjestö Israelissa puhuu apartheidista, ja mikään ei selitä sitä, että lapsia ammutaan kumiluodeilla suoraan päähän tai silmään sisälle. Nämä ovat suoria, suoria loukkauksia lasten oikeuksiin. Vankilat ovat täynnä lapsia, ja nämä asiat täytyy ottaa huomioon. On helppoa piiloutua sen taakse, että sanoo: toisella puolella on terroristijärjestö. Se on helppoa. On paljon vaikeampaa tässä oikeuden elämään suojelemisessa mennä syvemmin siihen, miten me todella haluamme ratkaista tämän Lähi-idän tärkeimmän kriisin: sillä, että lopetamme tuen, aseellisen tuen ja muun taloudellisen tuen, niille tahoille, jotka haluavat kärjistää tätä kriisiä, jotka hyötyvät siitä poliittisesti, ja niitä löytyy molemmista päistä konfliktia.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäenpää.

20.56 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa rouva puhemies! Elikkä meillä on käsittelyssä tämä Oma tahto -kansalaisaloite, joka koskee aborttia. Lyhyesti katsottuna mielestäni kyse on siitä, ettei abortti vaatisi enää semmoisia erityisiä perusteluja ja kahden lääkärin lausuntoa. Mitään viikkorajoja ja muita ei olla muuttamassa.

Täällä on käytetty aika tunteikkaita puheenvuoroja. Tämähän on mielestäni erityisesti semmoinen omantunnon kysymys. Täällä olen kuunnellut keskustelua sekä salissa että tuolla omassa huoneessa. Edustaja Hyrkkö käytti tietyiltä osin hyvin hyvän puheenvuoron. Hän joillakin sanoin kuvaili sitä, että ei saisi leimata eri päin ajattelevia ihmisiä keskenään tässä asiassa, ja kiinnitin oikein huomiota siihen. Sitten edustaja Sirén kyllä aika kovasti kouli kristillisdemokraattien edustajia, jotka kertoivat omaa näkökulmaansa. Hän nimitti heitä abortinvastustajiksi, johon sitten Hyrkkö päälle vielä kiitteli tätä Sirénin puheenvuoroa elikkä veti maton omien jalkojensa alta.

Minun mielestäni tämä on omantunnon kysymys, mitä kukin ajattelee. Itse olen kiinnittänyt huomiota sanoihin ”itseään määräämisoikeus” ja ”ihmisoikeudet”, ja nämä molemmat sanat voidaan liittää myös siihen sikiöön tai alkioon, mikä äidin sisällä on. Minä henkilökohtaisesti näkisin, että Suomessa abortin tekeminen tälläkään hetkellä millään tavalla ei voi olla liian vaikeaa, koska niitä tehdään kuitenkin valtavan paljon. Siinä mielessä minä en näe viisaaksi, että sitä erityisesti vielä helpotettaisiin siitä, koska olen ollut itse nuorten opettajana, myöskin nuorten tyttöjen tai nuorten aikuisten opettajana, ja jollakin tavalla itse näkisin sen sillä tavalla, että tuossa 15:n, 16:n, 17:n iässä ei varmasti olla henkisesti valmiita helpostikaan äidiksi, mutta ei olla myöskään kyllä henkisesti valmiita siihen, että tehdään abortti, joka sitten valitettavasti osalla näistä abortin tekijöistä myöhemmin alkaa kalvamaan mieltä ja saattaa aiheuttaa mielenterveyteen jotain ongelmia, masennusta. Elikkä minä pelkään, että tällä lakimuutoksella ihmisten moraalikäsitys muuttuu sillä tavalla, että se on niin helppoa, elikkä siitä alkaa muodostumaan niin kuin ehkäisykeino. Näin minä sen itse koen, ja se on minun mielipiteeni, ja täällä jokaisella saa olla oma mielipide. Tämä on vain minun henkilökohtainen mielipiteeni.

Edustaja al-Tae piti päivällä tästä asiasta mielestäni hyvän puheenvuoron. Hän puhui ehkä jollain sanalla ”tunnekysymys” tai muulla. Olin jo kotiin lähdössä, mutta al-Tae äskeisessä puheenvuorossaan veti tähän Israelin ja Gazan palestiinalaisten keskustelun. Se on aivan kuten puhemies sanoi, se ei tähän liity, mutta tavallaan se liitettiin tähän. Minä

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

vieläkin ihmettelen sitä. Ei täällä suomalaisia voi mielestäni millään tavalla syyttää siitä, ja itse en tunnista mitään laajamittaista asekauppaa tai rahoittamista, että suomalaiset jollakin tavalla rahoittaisivat tai tukisivat Israelia tässä. Olen ollut itse rauhanturvaajana tuolla alueella, Gazassa en ole käynyt, mutta Hebronissa olen käynyt. Sielläkin asuu ihmisiä, joilla on erimielisyyksiä, ja tilanne on valitettava, mutta Suomen aborttilainsäädännöllä se asia ei siellä kyllä korjaannu. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Niikko.

21.03 **Mika Niikko ps:** Arvoisa puhemies! Itsekään en osaltani tähän Gazan kysymykseen sen enempää halua palata muuta kuin sanomalla sen, että Euroopan unioni, mukaan lukien Suomi, tukee valtavilla määrillä tätä Lähi-idän tasapainon syntymistä, kuten myös Palestiinan aluetta, Gaza mukaan lukien. Aikoinaan Euroopan unionin tuki on ollut kutakuinkin 300 miljoonan euron tasoa vuodessa. En tiedä, mikä se luku on tänä päivänä, kun en niitä lukuja seuraa. Sen lisäksi Yhdysvallat on tukenut ennen Trumpin kautta muistaakseni jollain vähintään 400 miljoonalla vuodessa sitä taloutta ja niitten lasten ja perheiden hyvinvointia. No, mihin ne rahat on käytetty, se jää arvioitavaksi. Joka tapauksessa uutisista saa lukea, että Gazassa on niin kutsuttu Hamasin metro, joka on rakennettu juuri jollakin näillä rahoilla, ne betonitunnelit, sekä samoin ne raketit on jollain rahalla ostettu, joten täytyy sanoa, että jostain syystä se rahoitus tulee osin myös Euroopasta siihen kahakkaan.

Arvoisa puhemies! Tähän loppuun halusin tässä kansalaisaloitekeskustelussa nostaa erään asian esille. Nimittäin mielestäni edustaja Kinnunen sanoi sen asian ytimen, mistä on kysymys. Ihmisen elämä on pyhä, näin Kinnunen mainitsi. Tämä kuvaa erittäin hyvin sitä, että ihmiselämä on niin pyhä, että vaikka se ei olisi vielä kuin äidin kohdussa, siellä idussa, niin sitä pitäisi pyrkiä suojelemaan.

Tässä yhteydessä en malta olla mainitsematta, mitä Raamattu puhuu psalmi 139:ssä ihmisen elämästä ennen syntymää. Nämä viisaat sanat on kirjoittanut kirjoittaja näin: ”Sillä sinä olet luonut minun munaskuuni, sinä kudoit minut kokoon äitini kohdussa. Minä kiitän sinua siitä, että olen tehty ylen ihmeellisesti; ihmeelliset ovat sinun tekosi, sen minun sieluni kyllä tietää.” Samoin täällä mainitaan: ”Sinun silmäsi näkivät minut jo idussani. Minun päiväni olivat määrättyt ja kirjoitetut kaikki sinun kirjaasi, ennenkuin ainoakaan niistä oli tullut.”

Elikkä kyllä tätä elämänviisautta on kirjoitettu jo pari tuhatta vuotta. Tämä on kirjoitettu todennäköisesti joku 700—800 vuotta ennen ajanlaskun alkua, ennen Kristuksen syntymää. Kyllä sitä viisautta on jo silloin ollut ihmiskunnassa hyvin paljon. Tänä päivänä viisaus on muuttunut sellaiseksi, että tätä syntymätöntä elämää ei saisi puolustaa ilman, että leimataan jollain vanhoillisuuden leimakirveellä tai ruvetaan väittämään, että ei puolusteta ihmisoikeuksia. [Puhemies: 3 minuuttia!] Tämä on kääntynyt aivan pääläelleen tässä yhteiskunnassa.

Siinä mielessä jaan tämän saman ajatuksen siitä, että ihmisen elämä on pyhä ja sitä pitää suojella. Elämä on ihme, elämä on lahja, ja myös syntymätön elämä on pyhä.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Forsgrén.

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

21.07 **Bella Forsgrén vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Edeltävä puheenvuoro oli aika tutun kuuloinen lapsuudestani, onhan äitini kristillisdemokraattien valtuutettu Äänekoskella. Minä jotenkin ajattelen, että kaikille kuuluu uskonnonvapaus ja kaikilla meillä on oikeus olla sitä mieltä, mitä me ollaan, mutta sitten samaan aikaan minä mietin, että toisen vakaumus ei voi estää ja tavallaan olla riistämässä toisen ihmisen valintoja ja hänen oman kehon valintojaan. Minä ajattelen, että jokaisella on oikeus tehdä omasta näkökulmastaan se päätös.

Mutta minä haluan muistuttaa muutamasta asiasta:

Täällä on käyty hyvää keskustelua, mutta muutama asia nousi vielä mieleen. Minä olin Brasiliassa vaihdossa, vuonna 2016 minä olin siellä kahdeksan kuukautta. Brasilia on sellainen maa, missä abortti on mahdollista vain, jos on äidille erittäin vaarallinen tilanne, ja minä näin silloin sen puolen vuoden aikana, miltä näyttää yhteiskunta, missä aborttia ei ole mahdollista tehdä, ja miltä näyttää yhteiskunta, missä seksuaalikasvatusta ja ehkäisymahdollisuuksia ei ole. Se näyttää maailmalta, missä rikkaat lentävät toiseen maahan, missä aborttilainsäädäntö on löysempää. Tässä tapauksessa se oli Argentiina. He saavat turvallisen terveydenhuollon, he pääsevät terveenä kotiin. Ja mitä tapahtuu niille köyhille? He menevät jonnekin todella surkean näköisen paikkaan, ja luultavasti tapahtuu todella paljon vammoja sille raskaana olevalle ihmiselle.

Jotenkin minä haluaisin muistaa tässä keskustelussa sen, että kun kuitenkin tilastot sanovat, että niissä valtioissa, missä se aborttilainsäädäntö on erittäin tiukka, tehdään enemmän niitä abortteja... [Mika Niikko: Miten se liittyy tähän keskusteluun?] — Kyllä, se liittyy juuri tähän, siihen, että eikös pitäisi olla lähtökohtaisesti meidän kaikkien tavoite se, että tavallaan sellaisia abortteja... Koska eihän kukaan ajattele, että abortin tekeminen on helppoa tai myöskään millään tasolla välttämättä sille ihmiselle helppo valinta ylipäättänsäkään, niin meidän pitäisi luoda sellainen yhteiskunta, missä ihmiset eivät joutuisi tekemään sellaista päätöstä ylipäättänsäkään, ja silloin helpottaa se, että meillä on hyvä seksuaalikasvatus ja meillä on maksuton ehkäisy. [Mika Niikko: Olen samaa mieltä!] — Mutta sitten, jos te olette samaa mieltä, niin minkä takia te kuntatasolla — niin kristillisdemokraatit kuin perussuomalaiset ainakin Keski-Suomessa — olette vastustaneet maksutonta ehkäisyä joka paikassa ja lisäyksiä esimerkiksi lasten ja nuorten seksuaalikasvatukseen? Elikkä jos te kannatatte näitä, niin minä toivon, että te laitatte viestiä myös sinne paikalliselle tasolle, että sitten se konkreettisesti tapahtuu. [Mika Niikko: Vantaa vain kannattaa!]

Mutta sitten ehkä vielä viimeinen huomio. Täällä on puhuttu tosi paljon ihmisoikeuksista, ja minä uskon, että tätä asiaa voidaan katsoa monelta kantilta, mutta sitten kun puhutaan YK:n ihmisoikeusjulistuksesta, niin siinä se tulkinta on ollut jo yli kymmenen vuotta niin päin, että naisten oikeuksien sopimusten valvontakomitea on jatkossa todennut, että rajoitteet aborttilakiin ovat naisiin kohdistuvaa syrjintää. Meillä voi olla varmasti ihan hyvistä, perustelluista syistä erilaisia näkemyksiä, mutta minä jotenkin toivoisin etenkin, että ei vedettäisi tähän ehkä sellaisia asioita, mitä ei oikeudellisesti ainakaan tämänhetkisen tulkinnan mukaan ole tulkittu sillä tavalla, että tavallaan se olisi mahdollista kääntää ihan toisin päin.

Mutta iso kiitos omasta puolestani keskustelusta, ja päätän ehkä tällä kertaa, tänään, tähän, mutta haluan kiittää kaikkia.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tanus.

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

21.10 **Sari Tanus kd:** Arvoisa rouva puhemies! En ollut ajatellut enää käyttäjäpuheenvuoroa, mutta edustaja Forsgrénin puheenvuoroon kommenttina, että olen ihan samaa mieltä. Vuosikymmeniä taaksepäin Suomessakin tehtiin mitä epämääräisimmissä oloissa abortteja, ja tuli hirveitä komplikaatioita sinne sairaaloihin, ja silloiset lääkärit, joista osa on vielä hengissä, ovat sitä kuvanneet niin, että ainakaan sellaista ei Suomessa tarvitsisi olla. Ja itse asiassa tämmöinen kirja kuin Aborttilääkäri, Markus Viljasen kirjoittama, tuli hiljakkoin ulos, joka kertoo hänen omista kokemuksistaan silloin vuosikymmenten takaa.

Mutta sen halusin sanoa sitten vielä näihin ehkäisyasioihin, että varmasti meillä, meidän ryhmässä, puolueessa eri puolilla Suomea — niin kuin uskoisin, että monissa muissakin puolueissa — on erilaisia näkökulmia. Itse, niin kuin sanottu, sekä neuvolalääkärinä että gynekologina vuosia, vuosikymmeniä toimineena olen ruksinut ja kannatan niitä ehkäisyasioita, mutta en niin, että ne olisivat vain tämmöinen jakoautomaatti pillereille tai muille, vaan että nuoret kohdattaisiin myös siinä tilanteessa, jotta voitaisiin käydä keskustelua ei vain raskauden ehkäisystä vaan monenlaisesta, kun nuorille voi tulla mielipahaa ja ikävää ja pettymystä liittyen ihmissuhteisiin, ja myös antaa tietoa taudeista. Eli se on sillä tavalla kokonaisvaltaisesti hyvään pyrkivää. Mutta nimenomaan, silloin kun meillä on ehkäisyä käytössä, niin kuin sanottu, nuorten pitäisi tietää, että jos mennään intiimisuhteeseen eikä olla valmiita ottamaan sitä lasta, silloin pitää käyttää ehkäisyä. Tämäkin asia minun mielestäni pitäisi koulussa ja eri yhteyksissä saada vielä suuremmilla kirjaimilla, selkokielellä meidän nuorille istutettua, että se tulisi niin kuin luonnostaan, vastuullisesti, sekä tyttöjen että poikien osalta.

Mutta kiitos kanssa omalta osaltani hyvästä keskustelusta. Ehkä vielä viimeisenä, mitä piti jo aiemmin tuolla kuitenkin kommentoida, että kun täällä muutamakin kansanedustaja sanoi, että kaikki synnyttäjät eivät ole naisia, niin kyllä meidän perusbiologia kuitenkin on aivan niin, että naisilla on se kohtu ja kohdussa lapset kasvavat. Jos sitten joku on identiteetiltään kokenut jotakin muuta ja paperit muuksi muuttanut, niin kyllä raskaana olevat ovat naisia, ja toivon, että me emme meidän nuoria sekoita myös tämän tyyppisillä ajatuksilla.

Tässä minun puolestani tältä illalta, kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

7. Vaatimus sairaanhoitajien palkkatason nostamiseksi

Kansalaisaloite KAA 1/2021 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään yksi tunti. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, edustaja Räsänen.

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

Keskustelu

18.04 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä käsittelemme nyt toista kansalaisaloitetta, ja aavistelen, että tämä aloite ei ole täällä salissa yhtä lailla jakava kuin oli tuo äskeinen aloite. Tässä aloitteessa aloitteen tekijät esittävät vaatimuksen sairaanhoitajien palkkatason nostamiseksi. Haluan nyt tässä kiittää näitä vastuuhenkilöitä, jotka ovat tämän aloitteen saaneet aikaan. Pidän tätä ajankohtaisena ja tärkeänä kysymyksenä erityisesti nyt korona-ajan hännillä — ei voi vielä sanoa ”korona-ajan jälkeen” — kun koko terveydenhoitojärjestelmämme on valitettavasti joutunut aikamoisen paineen kohteeksi.

Juuri tänään olemme kuulleet huolestuttavia uutisia tuolta omasta sairaanhoitopiiristäni eli Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiristä, jossa terveydenhoitohenkilöstö, mukaan lukien sairaanhoitajat ja muut henkilökunnan jäsenet, on erittäin lujilla kasvavan työtaakan kanssa, koska potilaita on paljon ja suuri osa henkilökuntaa on sitten vielä altistunut tai sairastunut koronaan. Siinä mielessä tämä kysymys on ajankohtainen.

Mutta tämä kysymys terveydenhoitohenkilökunnan ja tässä ennen muuta sairaanhoitajien työn houkuttelevuudesta ei liity tietenkään pelkästään koronaan, vaan jo ennen pandemiaa suomalaista terveydenhuoltoa on uhannut pula ammattitaitoisista osaajista. Sairaanhoitajaliiton mukaan yli kolmannes sairaanhoitajista on harkinnut alan vaihtoa ja puolet nykyisistä sairaanhoitajista on eläköitymässä vuoteen 2030 mennessä. Mielestäni tässä aloitteen merkittävin näkökulma onkin juuri huoli alan vetovoimaisuudesta, joka on valitettavasti viime vuosien ajan ollut laskussa. Kysymys siitä, mistä saamme tulevaisuuden hoitajat, mistä saamme sairaanhoitajat, ja palkkaus on toki yksi tärkeä tekijä. Palkkaukses-tahan ei tässä salissa päätetä, mutta ymmärrän hyvin, että aloitteessa on haluttu juuri tämä näkökulma nostaa esiin, koska kyllähän palkkaus hyvin paljon kertoo myös siitä, kuinka paljon alaa arvostetaan.

Tyytyväisyys työhyvinvointiin on valitettavasti myös laskenut viime vuosina. Kyllähän meillä Suomessa terveydenhoitohenkilökunnan työpaineet ovat valitettavasti kovemmat esimerkiksi muihin Pohjoismaihin verrattuna, koska siellä terveydenhoitohenkilöstöä on suhteellisesti paljon hoivataakkaan ja hoitotaakkaan verrattuna.

Meillä on samanaikaisesti nyt monta ongelmaa ajatellen tätä terveydenhoitohenkilöstön ja sairaanhoitajien työn houkuttelevuutta. Korona-aikana hoitovelka on kasvanut. Tiedetään, että tulevina vuosina tätä hoitovelkaa joudutaan maksamaan. Kuntaliitto on hiljattain arvioinut, että hoitovelka euromääräisesti arvioituna on noussut lähes 600 miljoonaan ensimmäisen koronavuoden lopussa ja päätyisi tämän vuoden aikana noin 450 miljoonaan euroon, mikä käytännössä tarkoittaa sitä, että paljon työtä on tehtävänä tulevina vuosina, jotta saadaan tämä hoitovelka maksettua. Mutta tässä ei ole kysymys pelkästään euroista. On kysymys myös siitä, mistä ne työntekijät lopulta saadaan.

Samalla täytyy nostaa esiin myös se, että joka kolmas kuntatyöntekijä eli yli 170 000 henkilöä on jäämässä eläkkeelle seuraavan kymmenen vuoden aikana. Seuraavan kymmenen vuoden aikana vanhuuseläkkeelle jää hoitoalalta 29 000 henkilöä ja työkyvyttömyyseläkkeelle 14 000 henkilöä. Tämä arvio on viime vuodelta. Eli luvassa on todellakin jättimäinen murros hoiva-alan työvoimatarjonnassa.

Kyllä tähän tarvitaan pikaisia lääkkeitä. Tämä kansalaisaloitteen esille nostama palkkauskysymys on yksi sellainen, yksi on myös opiskelijapaikkojen kohdentuminen, se, millä tavalla pystytään ikääntyvät työntekijät pitämään mukana hoivatyössä, lisäämään osa-

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

työkykyisten mahdollisuuksia työhön osallistumiseen, mutta monella tavoin myös tämä hoitotyön houkuttelevuus on otettava vakavasti.

Nostan tähän vielä lopuksi, arvoisa puhemies, vanhustenhoidon tilanteen ja vanhuspalveluiden parantamisen. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä on voimakkaasti tukenut sitä, että tätä hoitajamitoitusta saadaan parannettua. Nythän ollaan siinä tilanteessa, että huhtikuussa 2023 on tulossa voimaan tämä 0,7 eli seitsemän hoitajaa kymmentä vanhusta kohden, mikä tarkoittaa yli 4 000 hoitajan lisätarvetta valtakunnallisesti. Tämä lisätarve yhdistettynä siihen, että meillä on hoitajia eläköitymässä tulevina vuosina, ja yhdistettynä vielä tähän koronan jälkeiseen hoitovelkaan on kyllä aikamoinen yhtälö ratkaistavaksi, ja itse kyllä uskon, että tämä kansalaisaloitteen esiin nostama huoli palkkauksen ajanmukaisuudesta on tässä keskustelussa otettava vakavasti, jotta hoiva- ja hoitoala on riittävän houkutteleva ja vetovoimainen. [Puhemies koputtaa] Toki tarvitaan muitakin työhyvinvointitekijöitä, mutta palkkaus on myös yksi keskeinen kysymys tässä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Tanus.

18.12 **Sari Tanus kd:** Arvoisa puhemies! Lämmin kiitos tämän kansalaisaloitteen tekijöille. Edustaja Räsänen piti kattavan puheenvuoron tähän asiaan liittyen, ja omalta osaltani haluaisin sanoa, että lämpimästi kannatan tätä esitystä. Todellakin sairaanhoitajat, ensihoitajat, terveydenhoitajat, kättilöt tekevät terveydenhuollossa aivan ainoalaatuisen tärkeää työtä, hyvin vastuullista työtä, työtä, jossa ei aina voi pitää taukoja eikä miettiä työrytmiä, vaan on mentävä sen mukaan, mikä tilanne on. Siellä on paljon suurella sydämellä varustettuja, korkean ammattitaidon osaavia hoitajia, henkilökuntaa kaiken kaikkiaan, ja se palkkataso, mikä meillä Suomessa on siihen työn vastuullisuuteen verrattuna, ei todellakaan vastaa sitä työn vaativuutta. Monen ihmisen henki on heidän käsissään. Tietysti lääkäreitä terveydenhuollossa tarvitaan, mutta lääkärit eivät pärjäisi ilman ammattitaitoista, osaavaa ja potilaan lähellä olevaa hoitohenkilökuntaa. He ovat aivan olennainen osa tässä potilaiden hoitoketjussa.

Korona-aikana esitimme heille koronalisää. Valitettavasti se ei valtakunnan kattavana mennyt läpi, joillakin paikkakunnilla sitä ilmeisimmin käytettiin, mutta se on vain pieni jakso.

Sitten, jos ajatellaan sitä, että paitsi että hoitajien tarve, hoitohenkilökunnan tarve lisääntyy, niin samanaikaisesti meillä on hoitohenkilökunta väsymässä. Monet kokevat, että sillä vastuulla, mikä heillä on, ja niillä aikaresursseilla, mitkä heille annetaan, he eivät hyvällä omallatunnolla voi jäädä paikkaan, koska tuntuu, että eivät kykene tekemään sitä työtä niin kuin haluaisivat tai niin kuin tilanne vaatisi sen resurssipulan ja kiireen vuoksi. Valitettavasti monia osaavia hoitohenkilökuntaan kuuluvia on lähtenyt toisille ammattialoille, toisille sektoreille ja myös toisiin maihin Suomesta, ja se on erittäin, erittäin valitettavaa.

Koulutusmääriä tarvitsee tietysti lisätä, mutta on erittäin ikävää, että meidän osaava henkilökunta on siirtynyt muualle. Tähän pitäisi tarttua paitsi palkkauksella, nostamalla sitä oikeasti työn vaativuustasolle, myös muutenkin henkilöresurssien mitoituksella, koska myös hoitotyön turvallisuus on hyvin läheisessä yhteydessä siihen, että on riittävä aika arvioida ja tehdä työ sille kuuluvalla tavalla ja sillä tasolla.

Täällä on ministeri kuuntelemassa, kiitos siitä. Todella toivomme ja vetoamme tämän kansalaisaloitteen tekijöiden kanssa rintamassa, että tähän voitaisiin tarttua ja miettiä niitä

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

keinoja, [Puhemies koputtaa] millä Suomessakin saataisiin tämä palkkataso sille kuuluvalle tasolle.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Werning.

18.15 Paula Werning sd: Arvoisa rouva puhemies! Aluksi haluan kiittää kansalaisaloitteen tekijöitä siitä, että nostitte tämän naisvaltaisen alan matalapalkkaisuuden ja palkka-kuopassa rypemisen esille. On varsin aiheellista käydä tätä keskustelua. Tämä aihe on minulle erittäin tuttu, sillä olen tehnyt sairaanhoitajan työtä yli 20 vuotta, tehnyt ammatillista edunvalvontatyötä myös Tehyn valtuustossa, luottamusmiehenä ja suuren tehyläisten ammattiosaston puheenjohtajana.

Vaikka kansalaisaloitteessa kohderyhmänä ovat sairaanhoitajapohjaisen ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet sairaanhoitajat, ensihoitajat, terveydenhoitajat ja kätilöt, niin itse katson, että tasa-arvo työpaikalla heikkenisi huomattavasti, ellei haluttaisi korjata koko alan palkkoja, myös opistoasteen koulutuksen suorittaneiden palkkoja. Siksi erittely ei ole mielestäni tarpeellista.

Niin pitkään kuin muistan, aina ennen neuvottelukierroksia on kysytty sairaanhoitajilta, mitkä ovat tärkeät tavoitteet, ja ensimmäinen neuvottelupöytiin tuotava asia on ollut heidän mielestään palkkaus. Tämä tavoite kirkaana mielessä neuvottelijat ovat neuvottelupöytiin istuneet hakien suotuisaa neuvottelutulosta.

Kansalaisaloitteessa kannettiin huolta siitä, kuinka turvataan riittävä hoitajien määrä tulevaisuudessa ja kuinka paikataan eläköityvien sairaanhoitajien jättämä työntekijävaje tulevaisuudessa. Tämä huoli on erittäin aiheellinen. Erittäin aiheellinen on myös aloitteen tekijöiden esittämä kysymys koskien palkkausta.

Hoitoalan järjestöt Tehy ja SuPer esittivät maaliskuussa 2019 tasa-arvo-ohjelmaa, jolla kurottaisiin vaiheittain umpeen naisvaltaisen hoitoalan palkkamonttua. Esityksen ajatus oli se, että tehtäväkohtaisia palkkoja korotettaisiin vuosittain 1,8 prosenttiyksikköä enemmän kuin miesvaltaisten alojen palkkoja kymmenen vuoden ajan. Mielestäni niin työnantajapuolen kuin kuntien tulisi suhtautua tähän esitykseen erittäin vakavasti. Palkkatasaarvon edistäminen on ensiarvoisen tärkeää.

Olisi helppo esittää toivomus siitä, eikö eduskunta voisi tätä asiaa neuvotella. Vastaus on: ei voi. Eduskunta ei ole työmarkkinaosapuoli eikä istu neuvottelupöydissä. Eduskunnassa ei päätetä minkään alan palkoista — ei sairaanhoitajien, kaupan kassojen tai vaikka leipureiden, palomiesten ja poliisienkaan. Nykyinen lainsäädäntökään ei tätä mahdollista. Avainasemassa hoitoalan palkkojen nostamisessa on mielestäni työnantajapuoli, mutta keskustelua tulee käydä ehdottomasti myös kunnissa, sairaanhoitopiireissä ja tulevaisuudessa myös hyvinvointialueilla siitä, kuinka kohdennetaan peruspalveluihin riittävä rahoitus. Tosiasia on se, että niin kauan kuin naisvaltaisen sosiaali- ja terveydenhuollon palkkatasoa ei nosteta, palkkatasa-arvokaan ei etene. Tässä kohtaa voisinkin kysyä, milloin on hyvä ajankohta korjata tämä palkkaukseen liittyvä epäkohta. Itse toivoisin tietysti vastauksen kuuluvan, että sen korjaaminen alkaa seuraavalla neuvottelukierroksella.

Arvoisa puhemies! Huoli alan vetovoimaisuudesta ja alalla pysymisestä on vakava. Itse katson, että palkkaus on yksi tärkeä vaikuttava tekijä, mutta ei suinkaan ainut. Samalla kun nostamme esiin palkkauksen eriarvoisuuden, meidän tulee nostaa keskusteluun mukaan myös resurssit, laatu, osaaminen ja hoitotyön johtaminen. Tulevaisuudessa tulee kiinnittää entistä enemmän huomiota sairaanhoitajan koulutukseen ja sen laatuun. Vanhojen opisto-

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

asteisten tutkintojen päivittämisen ammattikorkeakoulututkinnoiksi pitäisi olla mutkaton ja työperäisten maahanmuuttajataustaisten ammatillisen muuntokoulutuksen tulisi olla laadukasta. Tämä työvoiman mukaan saaminen vaatii eettisyyttä ja selviä toimintamalleja. Työperäistä maahanmuuttoa tulee edistää siten, että tutkintojen tunnistamiseen on oltava selkeä polku, kieliopetukseen panostetaan riittävästi, työehtojen valvonnan resursseja lisätään ja kotoutumista tuetaan.

Kun puhutaan hoitotyön laadusta, niin puhutaan alan rautaisista ammattilaisista. Vaikka sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset ovat mittavia, niin tulee huolehtia siitä, että näitä menoja ei kateta karsimalla koulutuksesta ja osaamisesta. Osaavan ja riittävän henkilöstön määrä on äärettömän tärkeä asia työssäjaksamisen mutta myös alalla pysymisen kannalta.

Hoitoala on oma erikoisala, ja se tarvitsee vahvan hoitoalan johtamisen. Hoitoalalla pysymiseen vaikuttaa ehdottomasti myös se, että hoitotyötä johtaa alan vahva osaaaja. Tiedän kokemuksesta, että johtajan ja lähiesimiesten määrää on monissa paikoissa vähennetty ja vastuu jäljelle jääneillä on vain kasvanut. Jokainen sairaanhoitaja tarvitsee ammattitaitoisien johtajan.

Aivan lopuksi kiteytän vielä, että keskeistä työvoiman saatavuuden parantamiseksi on alan palkkatason korjaamisen lisäksi se, että kiinnitetään huomiota alan vetovoimaan ja työolojen parantamiseen. Sote-alan kuormitus on ollut huipussaan kuluneen puolentoista vuoden ajan, ja kuormitus tulee jatkumaan vielä pitkään.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Heinonen.

18.21 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Hyvä ministeri ja hyvät edustajakollegat ja kaikki tätä täysistuntoa seuraavat! Tämä on jo toinen kansalaisaloite, joka meillä tänään on täällä salissa käsittelyssä, ja jälleen haluan edellä olevien tapaan kiittää kaikkia tämän aloitteen alullepanijoita mutta myös allekirjoittajia. Tässä siis on kyse sairaanhoitajien palkkatason nostamisesta ja puhutaan hoitoalasta noin laajasti kokonaisuutena — naisvaltainen, pienipalkkainen ala, joka kyllä ehdottomasti tämän korotuksensa ansaitsisi. Itse asiassa sosiaali- ja terveysalalla työskentelee meillä noin joka viides työntekijä, eli kyse on isosta joukosta. Se osaltaan kuvaa kyllä sitä, kuinka tärkeästä kokonaisuudesta, koko hyvinvointiyhteiskunnan ja yhteiskunnan liikkeellä ja elossa pysymisestä, on kyse.

Tässä on ollut jälleen edellä hyviä puheenvuoroja. Olen tästä asiasta samaa mieltä kristillisdemokraattien edustajien Räsänen ja Tanuksen kanssa, ja myös edustaja Werning piti hyvän puheenvuoron tuossa edellä kuvaten tätä alan tilannetta niin palkan näkökulmasta kuin myös työn houkuttelevuuden näkökulmasta. Ja kun nämä kaksi yhdistetään, niin usein tulee myös se, että kuinka sitä jaksetaan, eli kyse on myös niistä riittävästä käsistä.

Edustaja Werning nosti esille myös tasa-arvo-ohjelmatavoitteen, ja se on ihan tervetullut. Mietin tuossa itse, nostanko esille varhaiskasvatuksen, koulut tässä kysymyksessä, kun nimenomaan sairaanhoitajat ja terveydenhoitoala on halunnut nostaa oman tilanteensa esille. Mutta ajattelin, että nostan kuitenkin, sillä nämä ovat jossain määrin samanlaisessa tilanteessa. Täällä kuntapuolella on iso määrä, ennen muuta näillä naisvaltaisilla aloilla, varsin pienipalkkaisia työntekijöitä, ja kyllä tänne pitäisi löytää niitä keinoja löytää ratkaisuja, että palkkatasoa saataisiin nostettua.

Mielestäni edustaja Werning myös hyvin toi esille niitä toimenpiteitä, joilla tähän työhön pystytään tarttumaan. Oma kysymys on sitten tämä koronaliisa, johon me tietysti oli-

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

simme toivoneet, että hallitus olisi vastannut ja ohjannut selkeämmin ehkäpä tätä rahaa, joka kuntiin nyt meni, korvamerkiten niin, että se olisi mennyt tänne hoitoalalle tällaisena koronalisänä mutta myös varhaiskasvatukseen, kouluihin, jotka aika koville ovat joutuneet tämän koronakriisin aikana.

Arvoisa puhemies! Oma isäni on myös... [Puhuja keskeyttää puheenvuoronsa ja siirtyy pois puhujakorokkeelta]

Puhemies Anu Vehviläinen: Jaha. — Edustaja Holopainen, Mari.

18.24 Mari Holopainen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos aloitteesta, joka tuo tärkeän epäkohdan esille. Täällä tuodaan hyvin esiin, että sairaanhoitajat ovat korkeakoulutettuja asiantuntijoita, joiden työhön kuuluu päivittäin vastuu ihmishengistä ja joiden työ sisältää paljon itsenäistä päätöksentekoa vaativissa olosuhteissa. Aloitteessa tuodaan myös hyvin esiin, että sairaanhoitajille on siirtynyt tehtäviä, joita lääkärit eivät kiireen takia voi hoitaa, mutta palkkaus ei ole seurannut perässä. Eli tehtäviä on siirtynyt, mutta palkkaa ei saa tästä suuremmasta vastuusta riittävästi suhteessa siihen työhön.

Kuten edellinen edustaja toi esiin, niin on hienoa, että naisvaltaisilla aloilla on ryhdytty vaatimaan, koska asiat muuttuvat vain kun niitä muutetaan. On tärkeää huomioida, että naisvaltaiset alat ovat huomattavasti vielä jäljessä palkkatasa-arvon osalta, ja tästä muutama huomio:

On aika saattaa naisen tekemän työn arvostus euroina ajan tasalle, koska euro on yhä vajaa. Se tulkinta, että sukupuolten palkkaerot saataisiin tasattua, jos naiset kouluttautuisivat eri tehtäviin tai vaatisivat itselleen korkeampaa palkkaa, siirtää katseen yksilön vastuuseen ja pois työelämän syrjivistä rakenteista, joita on edelleen usealla alalla. Kiinnostavaa on tosiaankin, että naisten nousseella koulutustasolla tai erilaisilla kolmikantaisilla samapalkkaisuusohjelmilla ei ole merkittävästi ollut vaikutusta naisten ja miesten välisiin alojen palkkaeroihin. Sukupuolen mukainen segregatio eli jakautuminen eri aloille ja ammatteihin on Suomen työmarkkinoilla jyrkempää kuin monissa muissa maissa. On huomattava, että naisten heikompi palkkaus ja palkattoman työn osuus heijastuvat myös myöhemmässä elämässä esimerkiksi suurempana eläkeläisköyhytenä.

Eli vain vaatimalla näiden rakenteiden korjaamista, vaatimalla feminististä talouspolitiikkaa ja huomioimalla, että talouden rakenteet ovat edelleen syrjiviä, me voimme tehdä muutoksen. Toivon, että tämä aloite ja aloitteen myötä käynnistyvät toimenpiteet, myöskin lainsäädäntö, jolla ainakin voidaan vaikuttaa siihen, minkälaisia tehtäviä eri ammattiteissa tehdään, ja sitä myöten palkkaukseen, tulevat tekemään muutoksen tähänkin epäkohtaan. Ihan koko aloitteen kattavia toimenpiteitä ei voida tehdä eduskunnassa, mutta on paljon, mitä voidaan tehdä täällä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Koponen, Noora. [Välihuutoja — Mika Niikko pyytää vastauspuheenvuoroa] — Edustaja Kuposella on puheenvuoro.

18.27 Noora Koponen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Hyvinvointivaltio ei ole hyvinvointiva ilman toimivia sosiaali- ja terveyspalveluita, ja nämä palvelut eivät toimi ilman ihmisiä — ihmisiä, jotka kuuntelevat, kohtaavat, ohjaavat ja auttavat. Nämä ihmiset ovat koulutettuja ammattilaisia, joista jokaisella on oma tehtävänsä ja vastuunsa osana ihmiselämän ja toisaalta koko palvelurakenteen toimivuuden kokonaisuutta.

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

On selvää, että esimerkiksi sairaanhoitajien työtaakka on suuri ja toisinaan lähes kohtuuton, ja korona on entisestään vaikeuttanut heidän työskentelyään ja työssäjaksamistaan. Työn mukana tulevan vastuun, olosuhteiden ja palkkauksen epäsuhta on ilmeinen. Moni sosiaali- ja terveydenhuoltoalan työntekijä kärsii uupumuksesta ja jatkuvasta eettisestä riskitietoisuuden tunteesta. Sairaanhoitajaliiton mukaan yli kolmannes sairaanhoitajista on harkinnut alan vaihtoa. Alan vetovoimaisuus on laskenut ja hakijamäärät ovat vähentyneet. Sairaanhoitajista on pulaa jo nyt, ja kun koronapandemia helpottaa, sosiaali- ja terveydenhuoltohenkilöstöä odottaakin seuraavaksi hoitovelman purkaminen.

On tärkeää muistaa, että sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla työskentelee monien alojen ammattilaisia, jotka kaikki ovat palkkakuopassa. Sosiaali- ja terveydenhuollossa jokaisella ammattiryhmällä on oma erikoisosaamisensa ja vastuunsa, jota kukaan muu ei heidän puolestaan kannata. Heidän ainutlaatuisuutensa pitäisi näkyä alojen arvostuksessa ja palkkauksessa. Toimivat sosiaali- ja terveyspalvelut ovat hyvinvointiyhteiskunnan kulmakivi.

Sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla työskentely vaatii jatkuvaa perehtymistä, jatkuvaa kouluttautumista, tietojen päivittämistä ja jatkokoulutuskursseja, lukemattomia. Vastuu toisen ihmisen hengestä, hyvinvoinnista ja toimintakyvystä on joka päivä valtava. Silti usein edelleen sanotaan, että sosiaali- ja terveysalalla työskentely on niin sanotusti kutsumusammatti. Ja niin se onkin, koska kaikista ei edes olisi siihen.

Hallitus on tehnyt tasa-arvo-ohjelman ja päättänyt jatkaa samapalkkaisuusohjelmaa, jossa tavoitteena on sukupuolten keskimääräisen palkkaeron kaventaminen. Muutos on ollut hidasta, sillä vuodesta 2006 alkaen ero on kaventunut keskimäärin vain 0,3 prosenttiyksikköä vuodessa. Ja kaikki tiedämme, että sosiaali- ja terveysalalla suurin osa työntekijöistä on naisia.

Kun etsimme nykytilanteeseen ratkaisuja, meidän pitäisi puhua enemmän työelämän syrjivistä rakenteista, työpaikoilla tapahtuvasta palkkasyrjinnästä ja työmarkkinaosapuolten roolista palkkaerojen synnyssä ja toisaalta säilymisessä. Sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten palkkatason laahaus on kiistämättä epäkohta, mutta huomiota on kohdennettava myös kohtuuttomiin työoloihin ja paikoin heikkoon johtamiseenkin. Jokaisella sosiaali- ja terveysalan ammattiryhmällä on oma vastuunsa, mutta lupa ja mahdollisuus siihen, että tuon vastuun työntekijä voi kantaa ja saa tehdä työtään eettisesti kestävästi, vaativat vahvaa työhyvinvointiin ja osaamisen tukemiseen panostavaa johtajuutta.

Ihmiskehon ja mielen toiminta ja siitä huolehtiminen on valtava yksityiskohtainen ja toiminnallinen kokonaisuus. Siitä huolehtiminen tarvitsee ja ansaitsee hyvinvointia ja osaavia työntekijöitä, [Mika Niikko pyytää vastauspuheenvuoroa] joille kuuluu vastuullisesta työstään niin asianmukainen palkkaus, arvostus kuin oikeus toteuttaa työtään eettisesti kestävästi. [Mika Niikko: Eikö täällä saa debattia?]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Virta.

18.32 **Sofia Virta vihr:** Arvoisa puhemies! 2 446 euroa siitä, että kantaa vastuuta ihmishengistä, siitä, että pitää huolta heistä, jotka iän, terveydentilan tai esimerkiksi vamman vuoksi ovat kaikkein haavoittuvimmassa asemassa tässä yhteiskunnassa — 2 440 euroa työstä, jota ilman tämä yhteiskunta ei pyörisi. Tuo summa on se, joka on Tehyn mukaan sairaanhoitajapohjaisen ammattikorkeakoulututkinnon omaavien ammattilaisten keskimääräinen palkka, ja näitä ammattilaisia ovat siis sairaanhoitajat, ensihoitajat, terveydenhoitajat sekä kätilöt.

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

Kun tuon palkan laittaa rinnakkain edellä mainittujen työtehtävien sisältämän paineen, työn vaativuuden ja työn vaatiman koulutustason kanssa, en ihmettele, että Sairaanhoidajaliiton mukaan yli kolmannes on suunnitellut alan vaihtoa, ja meillä kun ei olisi varaa menettää kentältä heistä yhtäkään, sillä hoitajista on jo nyt huutava pula. Lisäksi tiedämme, että arviolta puolet nykyisistä sairaanhoidajista eläköityy alle kymmenen vuoden sisällä. Nämä korvaamatonta työtä tekevät ammattilaiset ovat se sama ryhmä, joka on tämän pandemian aikana pitänyt huolta koronaan sairastuneista, testauksista sekä väestön rokotuksista, vienyt konkreetiaan niitä päätöksiä, joita me olemme täällä tehneet, ja ollut etulinjassa turvaamassa kotimaatamme läpi tämän kriisin. Ja seuraavaksi heillä on edessään hoitovielan purkaminen. Heidän työnsä ei loppu, vaikka tämä pandemia väistyy. Heidän työnsä ei loppu, vaikka he kuinka tehokkaasti tekisivät työvuoronsa. Eikä tämän yhteiskunnan tarve tuolle arvokkaalle työlle loppu.

Kuluneen kriisin aikana alan työntekijöiden työn vaativuus on tullut esiin suuremmin kuin koskaan, eivätkä sairaanhoidajat suinkaan ole ainut ryhmä. Samanlainen ilmiö palkan ja työn vaativuuden kohtaamattomuuden kanssa näkyy koko sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla. Sote-kentällä jokaisella ammattiryhmällä on vahvaa erityisosaamista sekä työhön liittyvää vastuuta, jota ei ole kyetty huomioimaan palkkakehityksessä.

Tiedän tuon varsin hyvin, sen vastuun painon sekä kuormituksen, sillä olen tehnyt vuosia tuolla kentällä työtä. Tämä keskustelu tänään tässä salissa onkin erittäin tärkeää ja tervetullutta. Haluan kiittää kaikkia kansalaisaloitteen tekijöitä sekä sen allekirjoittaneita siitä, että tämä aihe on nyt tässä keskustelussa.

Arvoisa puhemies! Me emme eduskuntana voi päättää palkoista, mutta me voimme vaikuttaa esimerkiksi siihen, minkälaisissa rakenteissa tuota työtä tehdään, sekä siihen, miten palkkatasa-arvon edistämistä tässä maassa lain raameissa edistetään.

Haluan korostaa, miten sukupuolittunut sosiaali- ja terveysala on, kuten olemme tämän päivän puheenvuoroissa jo kuulleet. Alan työntekijöistä peräti 82 prosenttia on naisia. Meillä on valtavasti työtä tehtävänä, jotta palkkatasa-arvo toteutuisi, se kun ei tapahdu itsestään. Meidän täytyy hallitusohjelman mukaisesti edistää palkka-avoimuutta, vähentää raskaussyrjintää sekä puuttua perusteettomiin palkkaeroihin. On hyvä, että hallitus on tehnyt tasa-arvo-ohjelman ja päättänyt jatkaa samapalkkaisuusohjelmaa, jossa tavoitteena on nimenomaan sukupuolten keskimääräisen palkkaeron kaventaminen.

Palkkauksesta puhumisen rinnalla, kuten olemme tänään täällä jo kuulleet, meidän tulee muistaa puhua siitä, miten pidämme sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset työssään, miten turvaamme heidän jaksamistaan ja lisäämme alan houkuttelevuutta, mistä me löydämme keinot kehittää ja panostaa johtajuuteen sekä esimiestyöhön, miten turvata koulutus ja resurssit, jotta jokainen voi tehdä työtään laadukkaasti, ja miten me varmistamme, ettei kukaan joudu kohtaamaan väkivaltaa tai sen uhkaa työvuorossaan ja ettei kukaan joudu uupumaan kohtuuttoman henkisen kuormituksen vuoksi tehdessään työtä, sillä me tarvitsemme jokaista näistä ammattilaisista. Eikä meidän tulee unohtaa sitä panosta, jonka heistä jokainen tänäänkin työvuorossaan tälle yhteiskunnalle ja meille sekä läheisillemme antaa.

Haluan osaltani tässä yhteydessä myös esittää kiitokset juuri sinne kentälle, sillä Suomi ei pärjäisi ilman teitä. Toimivat sosiaali- ja terveyspalvelut ovat hyvinvointiyhteiskuntamme kulmakivi, ja siksi teistä siellä kentällä työskentelevistä ammattilaisista tulee meidän onnistua pitämään huolta ja arvostaa tekemäänne työtä nykyistä enemmän.

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäkisalo-Ropponen.

18.36 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Vaikka eduskunta ei tässä maassa käy neuvotteluja palkoista tai työehdoista, vaan se on työmarkkinaosapuolien tehtävä, on aloitteen esille nostama hätä ja viesti meille päättäjille äärimmäisen tärkeä.

Yhteiskunnassa on monella tavalla usean vuoden ajan kieltäytytty uskomasta sitä tosiasiaa, että hoitotyöntekijäpula uhkaa vakavasti sosiaali- ja terveystoimen laadukasta toteutusta. Nyt tämä tosiasia alkaa toteutua silmiemme edessä. Olen itse monen muun asiantuntijan kanssa varoitellut asiasta säännöllisesti jo usean vuoden ajan, mutta näitä varoituksia ei ole otettu vakavasti. Meneillään oleva koronaepidemia on oleellisesti pahentanut tilannetta, mutta se on kehittynyt huonoon suuntaan jo kauan ennen epidemiaa. Monin paikoin Suomea on pätevistä sairaanhoitajista jo suurempi pula kuin lääkäreistä. Pako alalta on kasvava ongelma. Esimerkiksi Sairaanhoitajaliiton viime syksyn kyselyn mukaan, siis viimeisimmän kyselyn mukaan, yli puolet vastaajista mietti koronapandemian keskellä alan vaihtoa ja lähes joka kolmas vastasi miettineensä sitä jo aiemmin. Kuusi prosenttia vastaajista aikoi varmasti toteuttaa alanvaihtoajatuksensa, noin joka viides miettii vielä asiaa. Vielä ei ole siis myöhäistä, mutta toimeen on tartuttava pikaisesti.

Arvoisa puhemies! Keskeisin syy hoitotyöntekijöiden uupumiseen on se, etteivät he voi tehdä työtään ammattietiikkansa mukaisesti. Yhteiskunnassa korostetaan tuottavuutta ja säästöjä, mutta hoitajien ammatti-identiteetti korostaa sitä, että kaikki ihmiset on hoidettava hyvin ja inhimillisesti. Hoitotyöntekijöille tuottaa ylitsepääsemättömiä ristiriitoja vaatimus tehdä työ pintapuolisesti ja jättää loput tekemättä. Arvostus hoitotyötä ja hoitotyöntekijöitä kohtaan tulee kyllä esille juhlapuheissa, mutta käytännössä hoitajat kertovat työstään ihan jotain muuta. Heitä ei kuulla eikä kuunnella, eikä heidän asiantuntemustaan ja osaamistaan arvosteta eikä hyödynnetä.

Arvoisa puhemies! Yksi keskeinen syy alalta pakoon ovat työolosuhteet. Jatkuvasti liian pieni henkilökuntamäärä suhteessa potilaiden määrään tai hoitoisuuteen aiheuttaa jatkuvaa henkistä rasitusta, kun työtä ei pysty tekemään oman ammattietiikkansa mukaisesti. Kun tähän lisätään työnantajan jatkuvasti kiristyvät vaatimukset tehdä enemmän ja nopeammin, on monella hoitotyöntekijällä vain kaksi vaihtoehtoa: joko tukahdutetun eettisen omantunnon ja lopetat ajattelemasta, miltä potilaasta tai asiakkaasta tuntuu, tai vaihdat työpaikkaa — tai yhä useammin myös alaa.

Arvoisa puhemies! Hoitotyön johtajia on viime vuosina vähennetty, ja ilman heitä hoitotyöntekijät kokevat olevansa tuuliajolla. Hoitotyön kehittäminen on melko mahdotonta, jos lähijohtajalla on useita työyhteisöjä johdettavanaan tai ylihoitajien virkoja on vähennetty tai heidän toimintaedellytyksiään on heikennetty. Usein johtamisen puutteet näkyvät myös siinä, ettei organisaatiossa ole näyttöön perustuvaa hoitotyötä. Kansallisella tasolla lääketieteeseen perustuvien Käypä hoito -suositusten rahoitus on järjestetty sangen mallikkaasti valtion talousarviosta, mutta esimerkiksi valtakunnallisia hoitotyön suosituksia tekevän Hoitotyön tutkimussäätiön rahoitus ei mahdollista tutkimusnäyttöön perustuvien hoitotyön suositusten laadintaa käytännöstä nousevien tarpeiden mukaan. Tilanteen korjaamiseksi sote-uudistuksissa ja sen maakuntiin jalkauttamisessa on ehdottomasti pidettävä huolta hoitotyön johtajien asemasta ja riittävydestä ja myös siitä, että hoitajilla on mahdollisuus tehdä työtä tutkimusnäyttöön perustuen.

Arvoisa puhemies! Viimeisenä vakavana epäkohtana hoitotyössä ovat kliinisen urakehityksen puutteet. Esimerkiksi sairaanhoitajien koulutus antaa kyllä perusvalmiudet toi-

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

mia ammatissa, mutta hoitotyössä tarvitaan paljon myös erityisosaamista ja asiantuntijuutta, jota peruskoulutuksen aikana ei pystytä antamaan riittävästi. Tällä hetkellä mahdollisuudet erikoistua ovat lähes olemattomat. Kliininen urakehitys on mahdotonta myös sen takia, ettei Suomessa ole valtakunnallisesti koordinoitua erikoistumiskoulutusjärjestelmää sairaanhoitajille. Meidän on rakennettava hoitotyöntekijöille toimiva urakehityspolku muun muassa valtakunnallisesti koordinoitun erikoistumiskoulutuksen avulla. Tiedän, että ministeriössä on tätä asiaa pohdittu, ja siellä on myöskin lähes valmis malli olemassa, ja nyt vain toivoisin, että se etenisi ripeästi.

Arvoisa puhemies! Asioita on mahdollista edistää valtakunnallisilla päätöksillä. Palkkaukseen emme voi puuttua, mutta edellä mainitsin monta asiaa, jotka voimme myöskin täällä eduskunnassa päättää. Kuitenkin suurelta osin hoitotyön ja hoitotyöntekijöiden riittävyys ratkaistaan alueellisesti. Sote-organisaatioissa tulee muistaa, että arvostus on muutenkin kuin juhlapuheita. Se on aitoa yhdessä tekemistä ja oikeudenmukaista johtamista sekä sen varmistamista, että työntekijät voivat tehdä työtänsä ammattietiikan mukaisesti. Toki arvostus näkyy myös palkkauksessa. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Otetaan yksi puheenvuoro eli edustaja Viljanen ja sen jälkeen ministeri. — Edustaja Viljanen, olkaa hyvä.

18.42 **Heidi Viljanen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Aivan aluksi haluan kiittää teitä, jotka olette tämän sairaanhoitajien palkkatasoa koskevan kansalaisaloitteen allekirjoittaneet. Tämä aloite jatkaa oikeutetusti pitkään kestänyttä keskustelua sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten työn haastavuudesta ja työn vaativuuteen nähden matalasta palkkatasosta. Kansalaisaloitteessa vaaditaan lainvalmisteluun ryhtymistä sairaanhoitajien palkkojen korottamiseksi. Aloitteen vaatimat toimenpiteet kohdistuisivat tehtäväkohtaisena palkankorotuksena sairaanhoitajille sekä ensihoitajille, terveydenhoitajille ja kättilöille, joilla on sairaanhoitajapohjainen ammattikorkeakoulututkinto.

On tärkeää, että alan palkoista keskustellaan: vastaako palkkataso työn vaatimuksia? On tärkeää, että alan arvostuksesta keskustellaan. On tärkeää, että alan työoloista keskustellaan.

Sairaanhoitajan palveluja tarvitsemme yleensä silloin, kun olemme haavoittuvassa tilanteessa. Olemme voineet luottaa siihen, että saamme apua, kun sitä tarvitsemme. Ammattitaitoiset hoitajat huolehtivat meistä hädän hetkellä, ja tähän meidän pitää pystyä luottamaan myös tulevaisuudessa.

Vaikka eduskunta ei ole työmarkkinaosapuoli eikä palkoista sovita eduskunnassa, liittyy tähän aloitteeseen palkan lisäksi monia tärkeitä huolia, joista tässä salissa pitää ehdottomasti keskustella. Eduskunta ei voi säätää lakeja palkoista, ei sairaanhoitajille eikä muillekaan ammattiryhmille, mutta eduskunta ja kunnat voivat päättää sosiaali- ja terveydenhuoltoon ohjattavista määrärahoista ja rakenteista, ja näillä on suuri merkitys myös sille, millaisessa ympäristössä ammattilaiset työskentelevät.

Palkkauksen lisäksi on syytä tarkastella sosiaali- ja terveysalan työoloja ja toimia työolosuhteiden parantamiseksi. Alan täytyy olla houkutteleva ja inhimillinen, mikäli meillä on yhteisenä päämääränä hyvistä palveluista huolehtiminen. Tosiasia on, että Suomessa tarvitaan tällä vuosikymmenellä arviolta kymmeniätuhansia uusia hoitajia. Väestö vanhenee, ja hoivaa tarvitaan yhä enemmän.

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

Vuoteen 2035 mennessä arvioidaan terveystalvasta siirtyvän eläkkeelle 51 prosenttia työvoimasta ja sosiaalipalveluista 48 prosenttia. Nämä ovat hälyttäviä lukuja.

Kun viime syksynä Työterveyslaitos toteutti kyselyn sote-alan organisaatioille, selvisi, että nuoret, alle 30-vuotiaat, kokevat työnsä mielekkäämmäksi kuin heitä vanhemmat työntekijät. Nuorista jopa 72 prosenttia koki työnsä mielekkääksi. Tosiasia samanaikaisesti on, että heistä vain 37 prosenttia uskoo jatkavansa työssä eläkeikänsä asti.

Mihin siis katoaa työn mielekkyys työuran edetessä? Kyselyn perusteella työn tekemisen arki on raskasta. Työtä ja työmäärää on vaikea hallita. Asiakasväkivaltaa ja eettisesti hankalia tilanteita kohdataan usein. Eettinen kuormitus kasvaa, kun ei pysty tekemään työtänsä niin hyvin kuin haluaisi. Jos työpaikalta puuttuu tämän kaiken edellä mainitun lisäksi vielä se kuuluisa me-henki, niin silloin ollaan kovastikin tyhjän päällä, eikä tilannetta paranna jatkuva määräaikaisten työsuhteiden ketjuttaminen. Valitettavasti sosiaali- ja terveysala pyörii edelleen paljon määräaikaaisuuksilla. Vuosien määräaikaisten työsuhteiden jälkeen monilla tulee niin sanotusti mitta täyteen, ja se on aivan ymmärrettävää.

Työn merkityksellisyys on keskeinen tekijä, kun nuori tekee ammatinvalintaa. Sosiaali- ja terveysala on yksi merkityksellisimmistä ammateista. Sitä ei kukaan kiistä, ja siitä alan houkuttelevuus ja vetovoima ei voi jäädä kiinni. Mutta kun puhumme sosiaali- ja terveysalan kulttuurista, työilmapiiristä, työturvallisuudesta ja johtamisesta, tulisi näihin kiinnittää paljon nykyistä enemmän huomiota. Itse saamani yhteydenotot niin sanotulta kentältä koskevat useimmiten juuri työn organisoinnin ongelmia, johtajuuskysymyksiä ja henkilöstön osallistumismahdollisuuksien puutteita, kun työyhteisöä kehitetään. On tunnustettu laajasti, että monilla sosiaali- ja terveysalan työpaikoilla tarvitaan muutoksia työn tekemiseen ja työn organisointiin. Vähemmän selvää kuitenkin on, millaisia muutoksia tarvitaan ja miten niitä pitäisi toteuttaa. Mielestäni kuitenkin sekä palkkausasiat että työpaikkojen kehittäminen tehdään yhteistyössä työnantajien ja työntekijöiden kesken neuvotellen sopimuspyödyssä ja työpaikoilla pitkäjänteisellä työllä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja nyt ministeri Paatero, ja 3 minuuttia.

18.47 Kuntaministeri Sirpa Paatero: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Kiitokset osaltani tämän tärkeän asian nostamisesta myöskin eduskunnan keskusteluun, vaikka eduskunta ei palkoista päätä, niin kuin täällä on todettu. Kiitokset osaltani myös kaikille niille tekijöille, jotka ovat tämän koronankin aikana hoitaneet kaikkia Suomessa, ja ehkäpä, jos jotain hyvää, tämä on nostanut myöskin näkyväksi ne ammattilaiset, jotka eivät muuten välttämättä ole aina näkyvillä. Kuka muuten olisi tehnyt ne testit, hoitanut sen perustason, hoitanut tehohoidon, hoitanut nämä rokotukset ja tulisi hoitamaan vielä hoitovelan ja kaiken jälkihoidon. Ne ovat ne meidän sote-ammattilaiset, myöskin varhaiskasvatuksen puolella. Suomi on näitten ammattilaisten toimesta selvinnyt koronasta hyvin.

Meillä tämä järjestelmä perustuu kansainvälisiin sopimuksiin, ja se sopimusmalli, että työnantajat ja työntekijät yhdessä neuvottelevat palkkakysymykset mutta myöskin työehtoihin liittyvät muut kysymykset, on ollut hyvä, ja toivon ja luotan ja uskon ja haluan, että se malli myöskin tulevaisuudessa kantaa.

Nythan ollaan siirtymässä kuitenkin malliin, jossa sote-puolelle on tulossa oma sopimusjärjestelmä. Tämä liittyy osittain myöskin tähän soten tuloon, ja toivon, että siinä kohdalla pystytään myöskin sekä tätä palkkauskysymystä että työolokysymyksiä sitten paremmin huomioimaan erityiskysymyksenä. Tämä edellyttää tietysti myöskin riittävän määrän

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

henkilöstöä, ja sitähän lainsäädännöllä ollaan monissa kohdin, myöskin hoitajamitoituksella, sitten ohjeistettu enemmän. Tässä on huomioitava koko se ketju, joka siellä sosiaali- ja terveydenhuollossa toimii, ehkäpä laajentaen hieman tästä äskeisestä.

Mutta se näkökulma, joka kuntaministerinä tässä asiassa on, liittyy tähän rahoitukseen. Tällä hetkellä me olemme onneksi pystyneet lisäämään kuntien valtionosuuksia jo ennen koronan alkua, maksamaan täydet indeksikorotukset kunnille, jotka vastaavat siis myöskin sairaanhoitopiireistä, ja tämän lisäksi viime vuoden ja tämän vuoden aikana vielä ylimääräistä tämän koronan suoraan aiheuttamista kuluista. Jotta kunnilla on mahdollisuus pitää riittävä määrä henkilöstöä ja maksaa peruspalkkaa ja näissä koronatilanteissa, niin kuin monet kunnat ovat tehneet sairaanhoitopiirien lisäksi, ylimääräisiä lisä koronan hyvästä hoitamisesta, niin tämä on mahdollista vain niin, että kunnilla on riittävät voimavarat. Ja siitä haluan, että tämä hallitus yhä edelleenkin, tulevaisuudessakin, pitää kiinni, koska sillä me saamme tämän hyvinvointiyhteiskunnan pidettyä kasassa. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Tähän kohtaan voidaan ottaa pikku debatti. Avataan debatti, ja vastauspuheenvuoropyynnöt sieltä V-painikkeella. — Ensimmäisen puheenvuoron käyttää edustaja Heinonen.

18.51 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuossa aiemmin vähän ääni petti. Olisin vain halunnut vielä kiittää tästä työstä, jota tuolla tehdään, ja kaikkien niiden puolesta, jotka ovat teidän käsissänne, myös isäni.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäkisalo-Ropponen.

18.51 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten äsken omassa puheenvuorossanikin sanoin, niin suurelta osalta hoitotyön ja hoitotyöntekijöiden riittävyys ratkaistaan alueellisesti, ja myöskin siihen palkkaukseen voidaan vaikuttaa alueellisesti. Nythän me ollaan huomattu tämän koronaepidemian aikaan, että jossakin päin Suomea näitä koronalisiä on maksettu ja jossakin päin Suomea niitä ei ole maksettu. Elikkä joissakin kunnissa ja joillakin alueilla tämä asia on ymmärretty oikein, ja kun on ohjattu nyt sinne kuntiin sitä rahoitusta, niin sitä on pystytty käyttämään myöskin hoitajien palkkaukseen ja annettu sitä ekstrarahaa, että he saavat palkinnon siitä tärkeästä työstään, mitä he ovat tehneet.

Ja kyllä minusta on ollut hyvin surullista myöskin kuulla sitä keskustelua, kun edelleenkin jossakin päin Suomea olen kuullut sanottavan, että meille on kyllä hoitajia tulossa vaikka jonoksi asti. Minä kyllä todella ihmettelen, miten tänä aikana voi vielä tällä tavalla puhua tästä asiasta, [Puhemies koputtaa] että jonoksi asti olisi hoitajia tulossa, kun me tiedämme, miten suuri pula heistä on nyt, [Puhemies koputtaa] ja tulevaisuudessa vielä suurempi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Niikko.

18.52 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koronakriisin alussa hoitajilta ensin vietiin lomat. Sitten tilalle annettiin uuvuttava työ kuormineen ilman vaarallisen työn lisää. Hoitotyön arvostus näkyy palkassa, tai sitten se ei näy. Työntekijän arvostus näkyy työhyvinvointina, tai sitten se ei näy. Usealle sairaanhoitajalle ammatinvalin-

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

ta on ollut lähtöjään kutsumustyötä — niin se oli ainakin vaimoni kohdalla, joka lähes 20 vuotta sitten aloitti sairaanhoitaja-kätilön tehtävät. Häntä kuultuani en yhtään ihmettele sitä, miksi sairaanhoitajat vaihtavat ammattia. Työtä ei arvosteta kummastakaan päästä, ei palkalla eikä työhyvinvointina.

Arvoisa puhemies! En haluaisi nyt masentaa aloitteen tekijöitä — kiitän heitä tästä aloitteen tekemisestä — mutta tosiasia kuitenkin on se, että tänään ei ole kuultu yhtään hallituspuolueen jäsenen vaatimusta siitä, että tämä kansalaisaloite tulisi hyväksyä, [Puhemies koputtaa] kuten on vaadittu aikaisemman kansalaisaloitteen osalta, josta keskusteltiin tunti sitten, joten en usko, [Puhemies: Aika!] että tämä palkkavaatimus tulee toteutumaan tässä talossa, ikävä kyllä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Berg. — Nyt ei teillä ole mikrofoni päällä.

18.54 **Kim Berg sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voisin tässä oikeastaan vastata edustaja Niikolle heti alkuun, että edustaja Niikkokin varmaan hyvin tietää sen, että näitä palkkaratkaisuja ei tehdä täällä eduskunnassa [Mika Niikon välilhuuto] vaan työmarkkinajärjestöt ovat se taho, joka neuvottelee nämä palkkaratkaisut. Meillä ei ole mitään mahdollisuuksia ja elementtejä täällä tehdä esimerkiksi työn vaativuuden arviointia.

Sitten on hyvä nostaa tässä esille myös se, että tämä aloite on hyvä. Tästä asiasta ei missään nimessä liikaa keskustella julkisesti eikä myöskään tässä talossa. Siinä mielessä on todella hienoa, että päästään tästä asiasta keskustelemaan. Olen itse noin 20 vuotta sekä paikallisesti että valtakunnallisesti tätä asiaa ajanut tehyläisenä päättäjänä. Tunnen tuskan tämän asian suhteen ja ehdottomasti näen, että tätä työtä pitää edelleenkin tehdä, [Puhemies koputtaa] ja on hyvin tärkeitä, että tuki eduskunnalta tulee, niin että tämä asia etenee.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kinnunen.

18.55 **Mikko Kinnunen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hoitotyöntekijät tekevät erittäin arvokasta työtä sydämellä. Tämän hoitoalan houkuttavuuden lisäämisessä on palkkauksen lisäksi todella paljon merkitystä työelämän laadulla ja työhyvinvoinnilla. [Mika Niikko pyytää vastauspuheenvuoroa] Johtamista tulee kehittää ja mahdollistaa esimiehille keskittyminen lähijohtamiseen. Työpaikan houkuttelevuuteen vaikuttaa se, miten hyvin työntekijä voi vaikuttaa omaan jokapäiväiseen työhönsä ja työaikoihinsa, miten hän voi yhdistää ja yhteensovittaa perheen ja työn aivan silloin pikkulapsivaiheessa mutta myös silloin, kun vanhemmat ikääntyvät ja tarvitsevat hoivaa. Siihen vaikuttaa ilmapiiri työpaikalla ja se, onko johtaminen tasapuolista ja ammattitaitoista ja voiko työntekijä jatkuvan oppimisen hengessä kehittyä ja kehittää itseään työssään, päästä koulutuksiin ja edetä uusiin tehtäviin. [Puhemies koputtaa] On kysymys kokonaisuudesta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kivelä.

18.56 **Mai Kivelä vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lähtökohta on se, että sairaanhoitajien ja muun hoitohenkilöstön vaativasta ja korvaamattoman tärkeästä työstä tulee maksaa reilua palkkaa. No, tämä on tärkeä aloite, ja haluan kiittää siitä.

Me vasemmistossa ollaan huolissamme hoitajien jaksamisesta, me ollaan huolissamme työn kuormittavuudesta ja me ollaan huolissamme alan houkuttelevuudesta. [Mika Niik-

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

ko: Miten se näkyy?] Työhyvinvointi on tietenkin keskeistä työntekijöiden oikeuksien näkökulmasta mutta myös hyvän hoivan takaamiseksi. Sosiaali- ja terveysalan työt ovat henkisesti, usein myös fyysisesti kuormittavia. Tyypilliset epäsäännölliset kolmivuorotyöt ja pätkätyöluonne osaltaan vain lisäävät tätä kuormitusta ja hankaloittavat työn ja perheen, muun elämän yhdistämistä. Henkilöstön työolojen inhimillistämiseksi vasemmistoliitto on ehdottanut monivuotista palkkaohjelmaa, joka kuroo palkkoja kiinni vastaamaan [Puhemies koputtaa] muiden vastaavan koulutustason alojen palkkoja, ja tarvittavin osin ne voitaisiin toteuttaa [Puhemies: Aika!] valtionosuuksien kautta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Tanus.

18.58 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todellakin, niin kuin täällä on käytetty puheenvuoroja, alan arvostus — tai se, että sitä ei arvosteta — näkyy monessa. En valitettavasti ollut salissa, kun ministeri vastasi, en ihan kuullut kaikkea, mutta olisin halunnut kysyä siitä, onko teillä ministeriössä ollut keskusteluja tai mahdollisesti suunnitelmia jonkinnäköisen ohjelman laatimiseksi, jotta terveydenhuollon ala tulisi houkuttelevammaksi, paitsi nuorille, ehkä niille ikääntyville, hyväkuntoisille, jo eläkeiässä oleville, jotka voisivat vielä antaa panoksensa sektorille, jotta tämä tulisi kaikenikäisille houkuttelevammaksi ja jotta meillä ei lähtisi osaava ammattiväestö muualle. Onko tätä asiaa miten pohdittu ja toisaalta koulutuskysymyksiä, koulutuspaikkojen lisäämistä ja niin edelleen?

Sitten vielä näistä palkka-asioista. Niin kuin sanottiin, vaikka täällä salissa ei niitä päätetä, niin tokihan se, mitä varoja täältä [Puhemies koputtaa] ohjataan kuntiin, vaikuttaa, ja toivottavasti sitten [Puhemies: Aika!] saadaan myös niitä palkkapusseja suuremmiksi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Viljanen.

18.59 **Heidi Viljanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä puhutaan sote-alan ja tarkemmin sairaanhoitajien työn arvostuksesta, ja tuossa edustaja Heinosen puheenvuorossa tuli selville se, että kyllä hoitajia arvostetaan. Erityisesti arvostetaan silloin, kun itse tai läheisemme saadaan apua hädän hetkellä. Mutta vaikka muut arvostaisivat, niin jos itse työntekijä ei koe olevansa arvostettu, silloin me mennään väärään suuntaan, ja tästähän tässä on kyse. Työntekijä ei voi tuntea olevansa arvostettu, jos palkka ei vastaa työn vaatavuutta, työolosuhteet ovat liian kuormittavia, kiire painaa niin, että työtä ei pysty tekemään eettisesti kestäväällä tavalla. Tämä on sellainen kierre, mikä valitettavasti on tosi-asia sote-alalla ja erityisesti tietysti hoitoalalla. Tästä on kyse, ja tähän meidän pitäisi tarttua. Hoitajilla ja sote-alan ammattilaisilla pitäisi olla paremmat mahdollisuudet myös kehittää sitä omaa työtään ja antaa panoksensa organisaation kehittämiseen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Sarkomaa.

19.00 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu rouva puhemies! Olemme todella tärkeän asian äärellä, ja kuulin kyllä ministerin puheenvuoron täällä. Mielestäni se oli todella hyvin hoitohenkilöstöä kunnioittava, ja hän kuvasi sen järjestelmän, mikä tällä hetkellä Suomessa on.

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

Tämä kansalaisaloite on saapunut eduskuntaan, ja on todella tärkeää, että tässä yhteydessä kuullaan asiantuntijoita ja käydään tämä asia läpikotaisin. Täällä käytettiin juuri puheenvuoro siitä, miten tärkeää on se, että hoitohenkilöstö itse kokee omaa työtänsä arvostettavan, ja kyllä ne Tehyn kyselyt ovat todella huolestuttavia, kuinka moni sairaanhoitaja, hoitaja miettii alan vaihtoa. Meillä ei ole korkeatasoista sosiaali- ja terveydenhuoltoa, jos meillä ei ole henkilöstöä, jos tämä ala ei ole vetovoimainen. On tärkeää, että ihan joka taholla mietitään, mitä voidaan tehdä, eikä sitten pallotella sitä, että se vastuu on aina josakin muualla — enkä tällä todellakaan tarkoita, että täällä olisi näin tehty. [Puhemies koputtaa] Siksi toivon, että tähän asiaan todella paneudutaan ja myöskin löydetään ratkaisuja eduskunnan tasolla.

Puhemies Anu Vehviläinen: Haluan todeta, että minuutti on minuutti tässäkin keskustelussa. — Seuraavaksi edustaja Asell.

19.01 **Marko Asell sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sairaanhoitajaliiton mukaan yli kolmannes sairaanhoitajista on harkinnut alan vaihtoa, ja alanvaihtajien lisäksi sitten eläköityminen sote-alalta vauhdittuu, nimittäin vuoteen 2035 mennessä arvioidaan terveyspalveluista siirtyvän eläkkeelle 51 prosenttia työvoimasta ja sosiaalipalveluista 48 prosenttia. Lääkärin ja hoitohenkilöstön tarve kasvaa 2030-lukua lähestyttäessä voimakkaasti. Digitalisaatio ja teknologian kehittyminen tuovat joitain ratkaisuja, ja palkkaus- ja urakehitysmahdollisuudet lisäävät myös hakeutumista ja pitovoimaa alalla, mutta kyllä osaavia ihmisiä tarvitaan... [Puhujan mikrofonit sulkeutuu]

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt meni mikrofonit pois päältä.

Joo, niin. — Osaavia ihmisiä tarvitaan lisää tulevaisuudessa.

Tämän takia onkin hyvä, että Marinin hallitus on panostanut voimakkaasti koulutukseen. Kaikkiaan vuoden 2020 lisärahoituksella korkeakouluille kohdennetuista 10 200 lisäaloituspaikasta noin 2 200 kohdentuu terveys- ja hyvinvointialalle. Myöskin kannattaa tehdä erilaisia pilottikoulutuksia, joilla voidaan houkutella myöskin ulkomaisia opiskelijoita alalle.

Puhemies Anu Vehviläinen: Tähän debattiin vielä edustaja Niikko.

19.03 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Edustaja Bergille haluaisin sen mainita, että toki ymmärrän ja me ymmärrämme täällä, että täällä ei palkoista päätetä. Lähtökohtaisesti ne tehdään neuvotteluilla siellä, missä ennenkin. Mutta on meillä kuitenkin jonkunäköistä valtaa tässä talossa, ja erityisesti hallituksella.

Tässä yhteydessä täytyy toki nostaa esille se, että pitkin tätä koronakriisiä ammattijärjestöt ovat esimerkiksi peräänkuuluttaneet vaarallisen työn lisää ja raskaan työn lisää, mikä on tullut hoitoalalla esille, ja nyt se on tullut tavallaan sinne tänne, riippuen sairaanhoitopiiristä — jotkut ovat saaneet jotain, jotkut eivät ole saaneet mitään — ja pääsääntöisesti on hyvin nuivaa ollut se suhtautuminen. Kyllä ainakin Ruotsissa, naapurimaassa, onnistuttiin maksamaan koronalisää, ja joissain tapauksissa siellä tuplattiin palkkoja, kun ruvettiin tekemään vaarallista työtä ja ruvettiin venymään. Suomessa ei ole tästä käyty kunnan keskustelua — ei ainakaan hallituksen ulostuloja ole tullut siltä osin, että oltaisiin voitu siihen

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

jotain rahaa varata. [Puhemies koputtaa] Meillä kuitenkin oli merkittävästi rahaa laittaa koronakriisin hoitoon, mutta ei tälle puolelle, [Puhemies: Aika!] ikävä kyllä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Olemme käyttäneet nytten tämän tunnin, mikä tähän oli varattu, joten keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 19.04.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 21.13.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 7 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Berg, poissa. Edustaja al-Tae.

21.14 **Hussein al-Tae sd:** Arvoisa puhemies! Suuresti ihailmani vantaalainen, jo eläkkeellä oleva haavahoitaja Pirjo Lietzen opettaa minua hoitajien työstä. Hän on paras opettajani siksi, että hänellä on kymmenien vuosien kokemus haavahoidosta ja koteihin menemisestä. Hän oli niin tehokas työssään, että kaupunki päätti palkata kaksi hoitajaa hänen tilalleen silloin kun Pirjo itse jäi eläkkeelle. Kun hänelle sanoin, että aion tehdä kaikkeni poliittikkona hoitoalan palkkojen ja työolojen parantamiseksi, hän hymähti, että aina kun hän on puhunut tästä aiheesta, hänelle on töissä sanottu, jo vuosikymmeniä, että nyt eivät rahat riitä tuntuvaan muutokseen. No, täällä nyt ollaan kansanedustajana puhumassa niiden tuhansien hoitoalalla olevien ihmisten puolesta, josko nyt herättäisiin alan todelliseen häntään.

Arvoisa puhemies! Suomea vaivaa hoitajapula. Nykyiset resurssit eivät riitä väestön ikääntyessä ja ammattilaisten poistuessa alalta, ei ainoastaan eläköitymisen vuoksi vaan myös työn kuormittavuuden vuoksi. Suomeen tarvitaan vuoteen 2030 mennessä 30 000 uutta hoitajaa. Jo nyt jatkuvia sairaanhoitajien rekrytointiongelmia on kolmasosalla kunnista, sanoo THL. Lokakuussa 2020 Tehyn kyselyyn vastanneista hoitajista 88 prosenttia harkitsee alanvaihtoa.

Nyt resurssipulaa paikataan kalliilla sijaisilla. Tällä hetkellä valtakunnallisesti sairaanhoitajia lähtee pois yksiköistä, joissa vaaditaan vahvaa erityisosaamista ja joihin sijaisia ei voida pikaperehdyttää. Tämä vaarantaa pahimmillaan potilasturvallisuutta. Esimerkiksi leikkausosastot, valvonta- ja teho-osastot sekä synnytysosastot ovat vaativan erityisosaamisen yksiköitä, joissa sairaanhoitajan ja kättilön palkat eivät silti ole perusterveydenhuoltoa korkeammat — päinvastoin. Erikoissairanhoidon osastoja on myös pahimmillaan jouduttu sulkemaan henkilöstöpula takia, ja tämä koskee useita sairaanhoitopiirejä Suomessa. Tämä kasvattaa jo valmiiksi pitkiä hoitajajonoja entisestään.

Kansalaisaloitteessa on kyse hoitajien palkkaustasosta ja sen nostamisesta. Tällä hetkellä sairaanhoitajan aloituspalkka esimerkiksi Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirissä on 2459 euroa 90 senttiä kuukaudessa, ja tämä nousee 56 eurolla noin vuoden perehdytyksen jälkeen. Suomessa hoitohenkilökunnalla on alhaisemmat palkat kuin missään muussa Pohjoismaassa. Myös palkkakehitys uran aikana jää pieneksi, eikä lisävastuusta ja erityis-

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

osaamisesta makseta asianmukaisesti. Miksi meillä ei ole varaa maksaa ihmiselämää turvaavasta työstä yhtälailla kuin muilla Pohjoismailla?

Sairaanhoitajien työnkuva on muuttunut haastavammaksi lääketieteen ja teknologian kehittyessä, ja esimerkiksi lääkäreiden töitä on siirretty vähitellen hoitajille. Kustannustehokkuus ei kuitenkaan ole näkynyt palkassa. Esimerkkinä rytmivalvureiden asentamisen siirtäminen HUSissa kardiologeilta hoitajille on vähentänyt infektioiden syntyä, hoitoaika ja sitä kautta hoitokustannuksia, ja myös potilaat voivat paremmin. Hoitajien tekemä työ on erittäin kustannustehokasta, mutta se ei näy palkassa.

Vuorolisä eli käytännössä haittalisa on korvausta muun muassa ilta- ja yötyöstä, jotka kuormittavat vapaa-aikaa ja palautumista. Yötyö on pitkällä aikavälillä hyvin haitallista terveydelle. Palkkauskeskusteluissa ei pidä sekoittaa peruspalkkaa ja haittaliisien kanssa muodostettua kokonaisansiota. Kaikki eivät myöskään tee vuorotyötä, joten pelkällä peruspalkkallakin on voitava elättää itsensä ja perheensä. Palkan riittämättömyys ajaa ihmiset tekemään ylimääräisiä vuoroja, mikä lisää riskiä uupua työssä. Hoitajat sairastavat tutkimuksen mukaan enemmän kuin monessa muussa ammatissa; poissaoloja on jopa kuukausi vuodessa, sanoo Yle. Tästä tulee kallis lasku koko yhteiskunnalle ja työnantajille.

Tammikuussa 2020 julkaistun Ylen Taloustutkimuksella teettämän kyselyn mukaan lähes 80 prosenttia suomalaisista olisi valmis antamaan hoitoalan ammattilaisille muita aloja korkeammat palkankorotukset. Suomalaiset siis haluavat hoitajille lisää palkkaa.

Alan houkuttelevuus voitaisiin korjata useilla eri tekijöillä, jotka ovat palkkauksen ohella todella tärkeitä. Esimerkkejä hoitoalan haasteista, joihin tulisi palkkauksen lisäksi löytää ratkaisuja ovat seuraavat: Johtajuus ja hierarkia sairaalamaailmassa; työnohjaus puuttuu monista työpaikoista, työhyvinvointiin ei panosteta ja epäkohtiin on vaikeaa puuttua, kertovat hoitaja-aktivistit minulle ja monelle muulle. Hoitajamitoitukset saadaan toimimaan vain ylitöillä ja monesti ei silloinkaan. Työssä on jatkuvasti kasvava kuormitus ja eettinen stressi. Lisäksi väkivallan uhka on lisääntynyt. Vuorotyö aiheuttaa isot terveysriskit. Koulutuksen osalta lähiopetusta on karsittu jo ennen pandemiaa. Työhön sitoutuneisuus on heikentynyt, alanvaihtajia on paljon. Vakinaiset toimet ovat kiven alla, vaikka on hoitajapula. Kuitenkaan pitkäaikaiset sijaiset eivät näy tilastoissa, kun tarkastellaan organisaatioista irtisanoutuneita.

Voisiko ongelmien ratkaisussa auttaa anonyymi palautekanava, johon voisi kertoa huomatusta epäkohdista? Tällaista niin sanotun whistleblower-direktiivin kansallista täytäntöönpanoa valmistellaan parhaillaan oikeusministeriössä sekä työ- ja elinkeinoministeriössä. Toivonkin, että tätä harkittaisiin yleistettäväksi myös terveydenhoitolalle laajemmin, jolloin pelkästään median kautta ei tarvitsisi hoitajien ääntä saada kuuluviin, vaan siihen löytyisi muita hyviä anonyymeja kanavia.

Edellä mainitut työsuojelulliset toimenpiteet ovat työssäjaksamisen parantamisen kannalta erityisen tärkeitä. Näihin täytyy panostaa, jos tarkoituksena on, että ihmiset pärjäävät hoitajan työssä. Väsynyt ja uupunut hoitaja ei voi tehdä työtään turvallisesti. Työn kuormittavuus heikentää oleellisesti myös jaksamista vapaa-ajalla. Liian suuri työmäärä ja ylimääräisten vuorojen tekeminen pitkällä aikavälillä heikentävät kehon palautumista ja altistavat erilaisille sairauksille, fyysisille ja psyykkisille. — Lopetan ihan pian, arvoisa puhemies. — Tämä tekee työstä erityisen vaativan. Työ on jokaisena päivänä vuodessa jokaisena vuorokauden tuntina ihmisen elämän ylläpitämistä ja hoitamista. Ihmisen sairastuminen ei katso vuorokaudenaikaa, vaan toimenpiteet on tehtävä silloin kun tilanne tulee. Tä-

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

män täytyy jatkossa näkyä parantuneina työehtoina ja parantuneena työssäjaksamisena. Me tarvitsemme kaikkia hoitajia.

Toivon todella, että sote-uudistuksen sisältämä palkkojen harmonisointi nostaisi kaikkialla Suomessa hoitajien palkkoja aina ylöspäin, niin että korkeinta palkkaa voitaisiin soveltaa samasta työstä kaikkialla Suomessa. Toivon myös, että tämä johtaisi pitkällä tähtäimellä palkkojen nostoon eikä siihen, mitä nyt on nähty. Hiljainen sopimus vaikuttaa olevan olemassa ikään kuin kartelli, joka pyrkii pitämään hoitajien palkkoja minimissä. Mikä muuten selittää jatkuvaa hoitajien palkkasyrjintää tässä valtakunnassa? — Terveisiä Pirjolle, joka on tätä keskustelua käynyt 40 vuotta!

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Asell.

21.22 **Marko Asell sd:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on kansalaisaloite, jossa vaaditaan sairaanhoitajien palkkojen korottamista sekä palkankorotusta ensihoitajille, terveydenhoitajille ja kättilöille, joilla on sairaanhoitajapohjainen AMK-tutkinto.

Sairaanhoitajien palkat ja niiden nostamisen tarpeista kumpuava keskustelu nousevat aika ajoin pinnalle ja varsinkin usein erilaisten terveyteen liittyvien kriisien keskellä. Nyt olemme olleet koronakriisin keskellä reilun vuoden, ja ymmärrettävistä syistä väsymys ja kovat työpaineet koronakriisin eturintamassa nostavat kysymyksiä hoitotyön riittävästä korvauksesta ja arvostuksesta. Uskon sanovani aika ison kansanosan puolesta, että jos aiemminkin olemme ymmärtäneet terveydenhoidon ammattilaisten arvokkuuden meille kaikille ja olemme ymmärtäneet myös sen työn vaativuuden, niin erityisesti nyt tämän viimeisen vuoden aikana, kun korona on pyyhkäissyt koko maailman yli, olemme kaikki aiempaa paremmin tietoisia siitä, miten tärkeää ja kovaa työtä sairaanhoitajat ja muut terveydenhuollon ammattilaiset tekevät kansalaisten terveyden eteen. Sille työlle kyllä kaikki nostavat hattua, vaikkei se hatunnosto leipää sinne hoitajan perheen pöytään tuo, mutta arvostusta varmasti on paljon kansan parissa, se on selvä.

Koronakriisin eturivissä on ammattilaisia ja ammattiryhmiä, jotka — ei voi sanoa väsymättä — väsymyksestä huolimatta tekevät kaikkensa, jotta ihmiset selviäisivät koronasta ja muistakin sairauksista tai tapaturmista, ja se vaatii tietysti myös veronsa. Viestejä henkilökunnan väsymisestä ovat saaneet varmaan monet kansanedustajat, tarinoita hoitajien työarjesta, jossa ollaan jo hyvin väsyneitä tässä tilanteessa, mutta loma tai sairauslomakaan ei tule kysymykseen, koska se rasittaisi entistä enemmän niitä, jotka joutuvat työn tekemään lomalle jääneen puolesta. Hoitajat ajattelevat myös koko työyhteisön vointia ja suorituskykyä. Venytään, kunnes tulee pahempia katkeamisia ja uupumista, ja se pitäisi välttää.

Siksi on tärkeää, että tämä huomioidaan ajoissa. Työnantajien pitää huolehtia työntekijöiden jaksamisesta, riittävästä palautumisajoista ja lomista sekä sijaistuksista ja työn vaativuutta vastaavasta palkkauksesta. Tämän viimeisen vuoden koettuamme tiedämme sen tarpeen korostuneen erityisesti sairaanhoitajien ja hoitajien mutta myös muiden alan toimijoiden kohdalla. On tärkeää, että pidetään koko sote-ammattilaisten ketju mukana keskusteluissa. Tämä tarkoittaa sitä, että myös tukipalveluja tuottavat alan ammattilaiset ansaitsevat kunnollisen palkan. Sote-alalla ei voi toimia tuloksellisesti millään tasolla, jos koko palveluketju ei laitoshuoltajasta kirurgiin toimi.

Tämä kansalaisaloite on hyvä ja tuo esiin hyvin sote-ammattilaisten työn vaativuuden. Vaikka eduskunta ei sairaanhoitajien palkoista päättä, niin se kuitenkin huolehtii osaltaan

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

niistä resursseista, joilla palvelut kunnissa, sairaanhoitopiireissä ja kuntayhtymissä järjestetään ja myös palkat ammattilaisille maksetaan.

Marinin hallitus on tukenut kuntia ja sairaanhoitopiirejä merkittävästi koronan vuoksi. Kunnat ja kuntien omistamat sairaanhoitopiirit ovat hoitajien ja muiden ammattilaisten työnantajia, joilla on kaikki mahdollisuudet sopia henkilöstön kanssa koronaan liittyvistä korvauksista tai maksaa niitä omalla päätöksellään. SDP kannustaa kuntia ja kuntayhtymiä suorittamaan koronan vuoksi erityisolosuhteissa toimiville ammattilaisille riittävät korvaukset työstä koronan aiheuttamissa olosuhteissa. Jotkut kunnat ovat toimeen jo tarttuneet ja ovat maksaneet joko hoitajille tai kaikille työntekijöilleen koronalisää.

Kuntia tuettiin vuonna 2020 koronan vuoksi kaikkiaan 3 miljardin euron kokonaisuudella. Kuntia tuetaan suoraan myös vuonna 2021 lisäämällä peruspalvelujen valtionosuuksia ja yhteisöveron jako-osuutta yhteensä 800 miljoonalla eurolla, ja koronan hoitamiseen on varattu 1,6 miljardia, joka tullaan jakamaan toteutuneita kustannuksia vastaan. Valtio huolehtii näillä kaikilla toimilla lupauksestaan korvata koronasta aiheutuneet kustannukset kunnille.

Hyvästä ja vaativasta työstä on palkittava. Sillä turvataan vaativaan työtilanteeseen joutuneiden ammattilaisten jaksaminen ja myös pysyminen alalla. Meillä ei ole varaa menettää sairaanhoitajia ja muita hoitajia muille aloille, koska tulevaisuus näyttää jo valmiiksi haastavalta sen suhteen, onko meillä tulevaisuudessa riittävästi työntekijöitä alalla. Alaa uhkaa osaajapula, elleimme pysty yhdessä löytämään ratkaisuja alan vetovoimaan ja pitovoimaan.

Keskeisintä työvoiman saatavuuden parantamisessa on huomion kiinnittäminen alan työolojen parantamiseen, ja tähän liittyy tietysti myös maksettu korvaus. Sairaanhoitajaliiton mukaan yli kolmannes sairaanhoitajista on harkinnut alan vaihtoa. Alan vaihtajien lisäksi eläköityminen sote-alalta vauhdittuu, nimittäin vuoteen 2035 mennessä arvioidaan terveyspalveluista siirtyvän eläkkeelle 51 prosenttia työvoimasta ja sosiaalipalveluista 48 prosenttia. Lääkärien ja hoitohenkilökunnan tarve kasvaa 2030-lukua lähestyttyä voimakkaasti, ja ikääntymisen myötä syntyvään kasvavaan tarpeeseen pitäisi reagoida etupainotteisesti.

Digitalisaatio ja teknologian kehittyminen tuovat joitain ratkaisuja. Palkkaus- ja urakehitysmahdollisuudet lisäävät myös hakeutumista ja pitovoimaa alalla, mutta kyllä osaavia ihmisiä tarvitaan tulevaisuudessa yksinkertaisesti lisää. Tämän takia onkin hyvä, että Marinin hallitus on panostanut voimakkaasti koulutukseen. Kaikkiaan vuoden 2020 lisärahoituksella korkeakouluille kohdennetuista 10 200 lisäaloituspaikasta noin 2 200 kohdentuu terveys- ja hyvinvointialalle.

Eli näihin haasteisiin on tartuttu koulutuspaikkoja lisäämällä, mutta tarvitaan myös muita keinoja, kuten maahanmuuttajien kouluttaminen ja ulkomaisten opiskelijoiden ja työvoiman houkuttelu tänne opiskelemaan ja tekemään sote-alan työtä. Tällä hetkellä sairaanhoitajakoulutuksen joko englannin, suomen tai ruotsin kielivaatimukset ovat kuitenkin niin tiukat, että moni halukas hakija ei pääse sisään. Tätä pitäisi huomioida koulutuksessa aiempaa vahvemmin.

Tampereen ammattikorkeakoulussa ja pääkaupunkiseudun Metropoliaassa on pilottikoulutus, jossa luodaan mallia maahanmuuttajien hoitajakoulutukselle. Suomen kielen opetus on normaalia enemmän, ja lisäksi kielen opettelu on esillä kaikissa teoriaopintojaksoissa ja harjoitteluissa. Ensimmäisestä ryhmästä valmistuu 28 sairaanhoitajaa. Kolmen ja puo-

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

len vuoden kuluttua koulutuksen aloittamisesta heidän pitäisi pärjätä töissä suomen kielellä. Nämä ovat erittäin tarpeellisia ja tervetulleita pilotteja.

Pääkaupunkiseudulla on jo paljon maahanmuuttajataustaisia hoitajia. Metropolia Ammattikorkeakoulusta arvioidaan, että heitä on 5 prosenttia opiskelijoista. [Puhemies: 7 minuuttia!] — Vielä hetki, arvoisa puhemies, muutama sekunti. — Mitä paremmin kielitaito on hallussa, sitä paremmin opiskelijat työllistyvät, ja myös potilaat hyötyvät. Suomessa ei ole varaa kadottaa ja menettää osaajia. Olisi tärkeää, että myös maahanmuuttajat työllistyisivät valmistuttuaan ja pysyisivät täällä.

Suomalainen sairaanhoitajakoulutus kiinnostaa myös maailmalla. Tampereen ammattikorkeakoulussa alkoi 25 kenialaisen sairaanhoitajaopiskelijan koulutus, jonka Kenia maksaa. Kenialaishoitajien on tarkoitus jäädä töihin Suomeen. Vastaavia kyselyitä tulee nyt monista Aasian ja Afrikan maista. Näihin kannattaa vastata, koska tällä vuosikymmenellä tarvitaan 30 000 uutta hoitajaa.

Lopuksi, arvoisa puhemies, haluan kiittää tämän kansalaisaloitteen allekirjoittajia.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinonen poissa, edustaja Sarkomaa poissa. — Edustaja Risikko.

21.30 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Kiitoksia tosiaan minunkin puolestani tästä kansalaisaloitteesta. Tämä on erittäin hyvä teema, hyvä nosto erityisesti tässä vaiheessa, kun meitä korona runtelee ja hoitajat ovat tosi tiukoilla, ja sitten myöskin siltä osin, miten tämä maailma on muuttunut kaiken kaikkiaan. Kun tässä nyt käytän tämän puheenvuoron, niin puhun sairaanhoitajista, koska tämä kansalaisaloite koskee sairaanhoitajien palkkoja, mutta haluan tuoda esille jo heti tässä kättelyssä ja alussa, että puhun kaikkien sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden puolesta, koska tämä kaikki, mitä tässä aion sanoa, koskee heitä kaikkia.

Olen itse sairaanhoitaja, 80-luvulla valmistunut, erikoistunut sisätauteihin ja geriatriseen hoitotyöhön. Olen kouluttanut sairaanhoitajia toistakymmentä vuotta. Olen myös tutkinut väitöskirjassani sairaanhoitajan työn muuttumista vuosien saatossa yhteiskunnan muuttuessa. Kaiken lopputulema tästä kaikesta kokemuksestani on, että sairaanhoitajan ammatti on hieno ammatti ja sairaanhoitajan tekemä työ on erittäin merkittävä ammatti terveydenhuollossa, ja voin sanoa, että Suomi ei pärjäisi ilman sairaanhoitajia, kuten ei ilman keitään muitakaan näitä ammattihenkilöitä sosiaali- ja terveydenhuollossa. Kun aikoinansa aina sanottiin, että taksit tietävät, miten maailma muuttuu ja missä vaiheessa on lama ja mitä tapahtuu täällä yhteiskunnassa, niin väitän oman tutkimukseni mukaan, että sairaanhoitaja on toinen ammattiryhmä, joka tietää, mitä maailmassa tapahtuu. — Kysykää sairaanhoitajilta.

Arvoisa puhemies! Sairaanhoitajan työn vaativuus on lisääntynyt vuosien saatossa. Entistä sairaampia voidaan tällä hetkellä hoitaa, joten heitä myös hoidetaan. Koska lääketiede ja eri tieteet ovat kehittyneet, teknologia on kehittynyt, niin entistä sairaampia ja entistä iäkkäämpiä voidaan hoitaa, mutta se tarkoittaa sitä, että se hoitotyön vaativuus on lisääntynyt. Usein se sairas ihminen pääsee sinne hoitoon vasta kovin, kovin myöhään, aivan liian myöhään, jolloin tauti on jo kerinnyt pahentua, ja siitäkin syystä se on vaikeampihoitoinen ja on enemmän hoitotyön tarvetta. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioissa on vähennetty väkeä. Lisäksi työnkuva on hurjasti muuttunut sillä tavalla, että sairaanhoitajan työhön on hiljaksensa tullut kaikenlaista muuta, mitä ei aikaisemmin ollut.

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

Aikoinansa puhuttiin siitä, että omahoitajajärjestelmä ja sairaanhoitaja tekevät kaiken, mutta pitää aina muistaa se, että pitää aina miettiä, että voi keskittyä erityisesti siihen, mihin on koulutuksen saanut, erityisesti siihen potilaan hoitamiseen. Lisäksi sairaanhoitajan työhön on tullut turvallisuusuhkia. Entistä enemmän tapahtuu myös väkivaltaa sairaanhoitajan työssä.

Kaiken kaikkiaan sanon, että sairaanhoitajan ammatin arvostushan on toki valtava, koska kun kysytään ihmisiltä, miten he suhtautuvat sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisiin, niin arvostusta on. Mutta pitää muistaa, että kiitoksella ei vuokria makseta eikä ruokaa osteta. Siitä syystä meidän on mietittävä myös sitä, mitkä ovat ne vetovoimatekijät alalle. Meillä on tällä hetkellä jo valtava hoitajapula eri alueilla Suomessa. Kesä tulee näyttämään todella pahalta määrättyillä alueilla, kun kesälomat pitäisi vakihenkilöiden pitää. Hoitajapula on todella käsin kosketeltava tällä hetkellä, ja mitä sille voisi tehdä? No, tietysti on paljon sellaisia, jotka ovat vaihtaneet alaa. Myös heidän houkuttelemisekseen takaisin olisi hyvä tehdä työtä, mutta tietenkin olisi myös hyvä, että meille alalle sitten haikutuisi väkeä. Raha ei tietenkään ratkaise kaikkea, mutta kyllä silläkin merkitystä on, koska ne vuokratkin pitää maksaa, asuminen ja liikkuminen ja niin edelleen. Mutta tietenkin vaikuttaa myös se, että työ on mielekästä, että henkilön osaamista arvostetaan työyhteisössä ja että se työyhteisö on hyvin johdettu ja työhyvinvoinnista on pidetty huolta.

Korona-aika on valitettavasti tuonut esille kriittisiä pisteitä sairaanhoitajan työssä muun muassa niille, jotka ovat etulinjassa, mutta vaikka sairaanhoitaja ei olisikaan etulinjassa, niin hän on silti ollut niin sanotusti koronan kourissa, koska hänen on pitänyt muuttaa ehkä työpaikkaa, työtehtävää tai muuten muuttaa sitä työorientaatiotaankin, koska tilanne on vaatinut sitä. Ja tietysti on se ainainen murhe siitä, mitä tulee tapahtumaan, ja myöskin se, että hygieniasta on pitänyt entistä enemmän pitää huolta. Aina on pidetty, sairaanhoitajilla on tietenkin aseptinen omatunto, mutta nyt on erityisesti vaadittu suojavaatteita, ja niissäkin sitten menee sitä aikaa.

Arvoisa puhemies! Täällä puhutaan palkoista. Tällä kansalaisaloitteella halutaan nimenomaan, että sairaanhoitajat saisivat enemmän palkkaa. Kannatan sitä lämpimästi. On totta, että eduskunta ei palkoista päätä, mutta eduskunta voi varmistaa rahoitusta. Yksi sellainen, mikä itseäni huolettaa, on todellakin se, että täällä suunnitellaan esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta, jossa ei ole otettu edes huomioon kaikkea sitä rahamäärää, tarvetta, joka tarvittaisiin nyt sitten potilaitten hoitamiseen. Siinä ei ole otettu huomioon myöskään muutuskustannuksia, jotka tämä muutos nykymallista seuraavaan järjestelmään vaatisi. Niitä kustannuksia ei ole täysimääräisesti huomioitu, ja kaiken huippu on, että palkkojen harmonisointiin ei ole varattu rahaa. Miten aiotaan tulevaisuudessa selvittää, jos tämä näin menee?

No, tuossa äsken edustajakollegat kertoivat, että nythän on koronarahoitusta annettu kunnille. Kyllä silloin henkilö ei tiedä, mihin se on tarkoitettu. Se on tarkoitettu niihin menoihin, mitä kunnilla on koronapotilaitten hoitoon, ja se on kaikki mennyt siihen. Ei meillä ole ollut niillä varaa nostaa niitä palkkoja.

Mielenkiinnolla odotan, että nämä hyvät puheenvuorot myöskin sitten näkyvät vihreän painamisena täällä, kun tästä äänestetään. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäenpää.

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

21.38 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa rouva puhemies! Meillä on käsittelyssä nyt kansalaisaloite, joka on vaatimus sairaanhoitajien palkkatason nostamiseksi. Tämä on ihan ymmärrettävä aloite, ja näinhän sitä voisi toivoa erityisesti sairaanhoitajan vaativaan työhön. Mutta miksi sitä pitäisi nostaa? Ymmärrän hyvin, että työ on vaativaa ja työ on osaltaan raskastakin. Sitten koska kysymyksessä on hyvin usein semmoinen kutsumusammatti, että ihminen tekee sitä työtä niin kuin sydämestään, niin mitä enemmän sitä tekee sydämestään, sitä enemmän siinä helposti käy niin, että hänelle annetaan sitten vain lisää töitä ja lisää töitä ja lisää töitä. Lopuksi siinä saattaa alkaa uupumaan, jos se vastuu kasvaa kovin suureksi ja työ alkaa olla kuormittavaa.

Tilannehan varmaan Suomessa on se, että jos aletaan nostamaan hoitajien palkkoja, sitten taas pitää kiristää verotusta. Soisin heille mielelläni palkankorotuksen, mutta ymmärrän myös näitä talouden realiteetteja. Me ollaan semmoisessa ihmeellisessä oravanpyörässä nyt ja monet muutkin alat ovat, että elinkustannukset ovat nousseet äärettömän korkeiksi — asuminen maksaa, ruoka maksaa, polttoaine maksaa — ja tämäkin johtuu täällä meillä Suomessa hyvin paljon siitä, että on korotettu verotusta. Esimerkiksi polttoaineen verotusta on korotettu, ja se aiheuttaa sitten taas sen, että työmatkakustannukset nousevat ja lasten harrastuksiin kuljettamisen hinta nousee ja rahat ovat aina vain tiukemmalla ja jää aina vain vähemmän sitten semmoisiin ehkä itselle mielihyvää tuottaviin asioihin, mitä haluaisi rahalla tehdä.

Sitten kun ei ole rahaa ja työ kuormittaa liikaa, valitettavan usein sieltä hoitajan ammattista siirrytään johonkin liukuhihnatyöhön johonkin tehtaalle, semmoiseen työhön, jossa ei ole niin paljon vastuuta ja palkka kuitenkin on sama. Elikkä uskoisin, että meillä on aika paljon sairaanhoitajia, jotka ovat siirtyneet pois sieltä sairaaloista tai terveyskeskuksista ja ovat sitten töissä jossain vähemmän vastuuta vaativissa tehtävissä, liukuhihnatyössä, ja ansaitsevat saman palkan tai jopa enemmän niissä tehtävissä. Elikkä on nyt sillä tavalla, että ehkä vielä tärkeämpää kuin sairaanhoitajien palkan korottaminen olisi se, että saataisiin työtaakkaa siellä omassa työssä kevyemmäksi sillä lailla, että se työ ei kuormita liikaa.

Sairaanhoitajan ammattia arvostetaan hyvin laajalti, ja pidän hyvänä tätä aloitetta. Pitää kuitenkin muistaa, että eduskunta ei päättää näistä hoitajien palkoista. — Arvoisa puhemies, tässä tämä, mitä minun mieleeni juolahti.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ollikainen.

21.43 **Mikko Ollikainen r:** Arvoisa rouva puhemies, ärade fru talman! Vi har ett medborgarinitiativ kring löner för sjukskötare, och det här har debatterats en hel del här i dag. Det är ett väldigt behjärtansvärt initiativ och allihopa vet vi på vilket sätt sjukskötarna och vårdpersonalen arbetade hårt under coronakrisen, och redan innan det förstås. Nu handlar det ju då om att höja lönerna för sjukskötare och också till exempel för personal på ambulanser, hälsovårdare och också de som till exempel jobbar på BB, som har en yrkeshögskoleutbildning.

Det här är nog förstås en sak som det inte beslutas om här i riksdagen, inledningsvis ska så sägas. Men det är klart att vi känner till en sådan här utmaning som finns inom den offentliga sektorn, förstås också på privata sidan då det gäller vårddyrket och — ska vi säga som så — på vilket sätt man värdesätter det arbetet. Jag tror att det i och med den här coronasituationen lyftes fram ännu mer.

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

Här är också viktigt att komma ihåg de olika arbetsbelastningarna, då vi också vet att till exempel många från Österbotten åker till Norge och Sverige också för att jobba. Så det är en stor, stor utmaning kring det här. Många har funderat på att byta jobb och det här är nog en stor utmaning.

Tässä on käsittelyssä kansalaisaloite koskien sairaanhoitajien palkkoja, ja tässä myös toisella kotimaisella nostin esille, että moni on miettinyt alan vaihtoa. Meilläpäin aika monikin jopa lähtee Ruotsiin, Norjaan tekemään töitä, koska siellä työolosuhteet ovat jokseenkin parempia myös hoitajan näkökulmasta. Näitä työolosuhteita tulee vaalia.

Myös johtajuudella on tärkeä rooli tässä kokonaisuudessa. Kuten tässä monet ovat todenneet, tätä päätöshän ei varsinaisesti tehdä täällä eduskunnassa, mutta toki me tiedetään budjettirahojen ja myös kuntien tulevien hyvinvointialueiden kautta, millä tavalla näitä rahoituksia on: tiedetään, kuinka julkisella puolella palkataan ja niin edelleen. Itse siis nostaisin tätä johtajuutta esille, kun tiedän aikaisemmista työpaikoista, että tässäkin on sairaanhoitopuolella jonkun verran haasteita koskien tätä työuupumusta.

Mutta tässä myös tulee muistaa se asia, että koronan aikana työtaakka on ollut valtava, ja jotenkin toivon hartaasti — ja tiedän — että myös arvostus tähän tärkeään työhön on lisääntynyt. Ymmärrän hyvin, että tämä kansalaisaloite on nyt tehty, ja tästä tulisi mielestäni puhua enemmän, käydä arvokeskustelua. Elikkä hienoa että tämä on tehty, ja tästä kansalaisaloitteesta tullaan kyllä perin pohjin keskustelemaan valiokunnissa. — Kiitos, tack.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Risikko.

21.47 **Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Minä vielä jatkan tuosta. Täällä on tosi hyviä puheita pidetty nimenomaan sairaanhoitajan työn puolesta ja arvostuksesta ja niin edelleen. Haluan muistuttaa todellakin, että oma puheenvuoroni koskee kaikkea sote-alan väkeä, koska he ovat kaikki samassa tilanteessa suurin piirtein tällä hetkellä. Mutta sairaanhoitajan ammatti on tietysti itselleni hyvin rakas, koska itse olen sairaanhoitaja.

On hienoa, että meillä vielä tällä hetkellä kyllä sitä vetovoimaakin alalle on, mutta siitä syystäkin nämä keskustelut ovat tuiki tärkeitä, koska meillä on nyt jo näkyvissä joillakin alueilla pulaa, ja pelkään vain sitä, että vaikka koulutusmääriä on lisätty, niin niihin ei välttämättä ole osaavia tai sillä tavalla soveltuvia hakijoita. Valitettavasti on nähtävissä myös se, että mennään siihen koulutukseen, saatetaan lähteä hakemaan vähän niin kuin epärealistisin odotuksin, ja siitä syystä olen itse kannattanut, että soveltuvuustestejä olisi, koska se on hakijankin kannalta järkevää, että hän saa sellaiseen ammattiin lähteä, joka hänelle soveltuu ja johon hän soveltuu. Kysymys on myös potilasturvallisuudesta. Siitä syystä myös työyhteisöä ja potilasturvallisuutta ajatellen olisi erittäin hyvä, että olisi soveltuvuustestit.

Toinen asia on se, mihin täällä eräs puhuja kiinnitti huomiota: kielitaitovaatimukset. Niitä ei kyllä voi sitten valitettavasti yhtään katsoa läpi sormien. On erittäin tärkeää, jos meillä on maahanmuuttotaustaisia henkilöitä ja on työperäistä maahanmuuttoa, että meillä on vaihtoehtoja ja annetaan mahdollisuuksia kouluttautua ja tehdään tällaisia räätälöityjä koulutuksia, mutta kielitaito pitää olla, jos terveydenhuoltoon menee. Siellä voi olla ihan potilasturvallisuusasioita kysymyksessä, jos ei ole ymmärtänyt kieltä. Luotankin siihen, että ammattikorkeakoulut, jotka sairaanhoitajia kouluttavat, kyllä huomioivat sen koulutusohjelmissaan.

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

Yksi, mitä olen pohtinut kovasti, on se, kun meillä on kova pula sairaanhoitajista, että aikoinansa, kun olin aikuiskoulutusjohtaja, niin me hyvin paljon koulutettiin lähihoitajista ja toisen asteen koulutuksen suorittaneista sairaanhoitajia. Oli niin sanottua muuntokoulutusta monimuotoisena niin, että oltiin viikot töissä ja viikonloppuisin opiskeltiin sairaanhoitajaksi ja oli muu ammatti taustalla. Toivoisin, että Suomessa mietittäisiin myös oppisopimustyyppistä. Nyt kun on kova pula, niin meillä on kuitenkin niitä henkilöitä, joilla on peruskoulutus sote-alalla. Heitä tarvitaan siellä työmaalla, mutta he haluaisivat, osa heistä, myös koulutautua. Ja sitten kuitenkin oppisopimuksessa olisi myöskin sitä taloudellista toimeentuloa vähän toisella tavalla kuin jos joutuisi esimerkiksi täysiaikaiseen koulutukseen eli olemaan joka päivä koulutuksessa, tai vaikka olisi monimuotonakin, niin siinäkin saattaa olla ongelmia työssäkäynnissä. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

8. Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran toimintakertomus vuodelta 2020

Kertomus K 5/2021 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, varapuhemies Filatov.

Keskustelu

19.04 **Tarja Filatov sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyse on siis Sitran toimintakertomuksesta ja taloudesta. Hallintoneuvoston puheenjohtajana esittelen lyhyesti sen, mitä Sitrassa on tapahtunut. Sitra haluaa, niin kuin varmaan tälle porukalle on tuttua, olla sekä uusia ajatuksia ja innovaatioita tuova organisaatio että sen ohella tekijä, jonka tarkoituksena on eri kumppanuuksien kautta etsiä tähän yhteiskuntaan systemisiä muutoksia ja saada sitä kautta aikaan kehityksiä.

Kun Sitran tulevaisuusbarometrissä kysyttiin suomalaisilta, mitä mieltä he ovat tulevaisuudesta tai miten he siihen suhtautuvat, niin ajateltiinpa me itse sitten vaikka, että tulevaisuus voi olla toiveikas, siihen voidaan suhtautua huolestuneesti tai uteliaasti, niin suomalaisista itse asiassa 89 prosenttia piti tulevaisuutta kiinnostavana. Eli suomalaisia kiinnostavat tulevaisuusasiat, ja tämä on mielestäni erittäin positiivinen asia, ja se on myös hyvä lähtökohta Sitran toiminnalle.

Sitran tavoitteena on se, että me tuntisimme tulevaisuuden kehityssuunnat. Luulen, että tässä salissa monelle tuttu asia on Sitran megatrendit, joissa on arvioitu sitä, mitkä ovat ne isot muutosajurit, jotka yhteiskuntaamme vaikuttavat. Tämän tiedon pohjalta, mitä tulevaisuudesta voidaan ennakoinnin kautta tietää, Sitra pyrkii toimimaan.

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

Jos me ajattelemme sitä, että korona on ravistellut koko yhteiskuntaa, niin se itse asiassa teki siitä tulevaisuudesta hyvin erilaisen kuin mitä olimme ennakoineet ja mitä olimme ehkä ajatelleet. Näin kävi tietysti myös Sitrassa monen asian kohdalla.

Mutta kulunut vuosi on ollut Sitralle esimerkiksi uuden strategian tekemisen vuosi, ja visio kiteytyikin seuraavasti: Suomi menestyy rakentamalla reilua, kestäväää ja innostavaa tulevaisuutta, jossa ihmiset voivat hyvin maapallon kantokyvyn rajoissa. Elikkä kyse on ihmisten hyvinvoinnista, mutta kyse on myös maapallon hyvinvoinnista. Strategiaan valikoitui oikeastaan sellaisia asioita, jotka tukevat suomalaisen yhteiskunnan kestävyyttä ja ihmisten hyvinvointia eli näiden kahden ison asian kautta katsottuja asioita. Ja kolme pääteemaa nousee sieltä esille.

Yksi on ratkaisujen hakeminen ekologiseen kestävyyskriisiin. Kiertotaloushankkeet ovat varmasti tuttuja, niitä Sitra on tehnyt pitkään, ja nyt voisi ajatella, että yksi uusi painopiste on esimerkiksi luonnon monimuotoisuuden turvaaminen, joka on ilmastonmuutoksen ohella yksi keskeinen kysymys. Me emme ehkä ymmärrä sitä vielä niin täysin kuin se pitäisi ymmärtää. Mutta Sitra pyrkii hakemaan myös sellaisia asioita, jotka markkinamekanismin avulla veisivät meitä oikeaan suuntaan ja pystyisivät suojelemaan luontoa ja sen monimuotoisuutta. Tästä löytyy kyllä hyviä esimerkkejäkin jo. Tällaisia ratkaisuja on kokeiluissa keksitty.

Toinen asia itse asiassa liittyy siihen, miten me rakennamme reilua datataloutta ja edistämme sitä. Siinä me emme varmaankaan vielä ole ihan kärryillä siitä kaikesta, mihin esimerkiksi algoritmiset valinnat meitä ohjaavat, miten meistä kerätty data liikkuu, miten sillä käydään kauppaa ja mitä sen suhteen tapahtuu. Itse olin kokeiluhenkilönä yhdessä Sitran hankkeessa ennen kuin olin hallintoneuvoston puheenjohtaja, ja kyllä minua yllätti se, miten paljon minun tiedoistani kulki maailmalle ja pääosin vielä Yhdysvaltoihin ja osa tällaisen ehkä vähän harmaan ja pimeäkin kaupankäynnin piiriin. Siellä tosin ei varmaan ollut mitään suuria salaisuuksia, mutta siitä huolimatta. Elikkä pitäisi löytää reilu datatalous, jossa yritykset voivat toimia reilusti ja reilun ympäristön oloissa mutta myös siten, että ihmiset tietävät, minne heidän tietonsa menevät ja minkälaista kauppaa heidän tiedoillaan käydään.

Kolmas tärkeä asia on demokratian ja osallisuuden vahvistaminen. Tässä oikeastaan haluaisin nostaa esiin yhden esimerkin, koska se liittyy myös eduskunnan uudistustyöhön. Sitra laittoi kuuden kirjaston kanssa liikkeelle sellaisen ruohonjuuritason kokeilun, jossa pyrittiin osallisuutta ja demokratiaa lisäämään. Tämä oli varsin suosittu kokeilu, ja näissä hankkeissa on ollut kuntapoliitikkoja ja nuoria ja muita mukana, ja yksi ajatus täällä taustalla on ollut se, että kirjastot voisivat tulevaisuudessa olla esimerkiksi kansanedustajille ja kuntapäätäjille sellaisia turvallisen vuorovaikutuksen foorumeita, joissa kansalaisia voisi tavata, ja tähän rakennettaisiin paikallisia konsepteja, jotta vuorovaikutus ihmisten välillä olisi positiivista ja mahdollista.

Sitten vielä muutama asia. Itse asiassa Sitraan organisaationa kohdistuu melko paljon kansainvälistä kiinnostusta. Esimerkiksi sellainen kansainvälinen tapahtuma kuin Circular Economy Forum, joka on kiertotalouskonferenssi, on vakiinnuttanut kyllä paikkansa kansainvälisessä toiminnassa. Sinne on tullut ikään kuin paljon enemmän osallistujia mitä aikaisemmin on ajateltu, ja se on ehkä sellainen, jolle pitää miettiä jatkossa uutta paikkaa, mihin se sijoittuu, onko se edelleen Sitran toimintoja vai tulisiko sille joku muu isäntä.

Äsken viittasin tuohon reiluun datatalouteen. Siinä itse asiassa Sitra on ollut varmasti edelläkävijä eurooppalaisittainkin ajateltuna, ja se on noteerattu myös Euroopan unionis-

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

sa. Unionin jäsenmaat valitsivat Sitran koordinoimaan tällaista EU:n terveyden työohjelman yhteistoimintahanketta. Se mahdollistaa sen, että näitä meidän datatalouden kysymyksiä voidaan ikään kuin olla viemässä myös sinne Euroopan tasolle.

Sitten vielä lopuksi muutama sana taloudesta. Elikkä jos ihmettelette sitä, miksi poikkeuksellisesti ja pitkän ajan päästä Sitran taloudessa on tapahtunut ikään kuin voimakas volyymien kasvu, niin se ei ole niin voimakasta miltä se näyttää, vaan siellä taustalla ovat eduskunnan päätökset, joissa on sovittu, että eduskunnasta siirretään sata miljoonaa euroa ja se kohdistuu kertapanoksena yliopistojen pääomittamiseen. Tästä ensimmäinen erä elikkä se 33,3 miljoonaa euroa on nyt maksettu Valtiokonttoriin, ja siksi Sitran toiminnan kulutaso on suurempi kuin normaalisti. Elikkä se on nyt ollut 60,7 miljoonaa, kun se esimerkiksi viime vuonna oli 34,2 miljoonaa. Sitran talous on hallintoneuvoston ja varmasti myös monien muiden mielestä hyvin hoidettu, ja se on vakaa ympäristö, mutta nämä ovat niin isoja kuvioita, että niitä ei ikään kuin yhtenä vuonna tasoiteta. Sen vuoksi tilinpäätös on ollut alijäämäinen ja se on päätetty siirtää edellisten tilikausien yli- ja alijäämätilille, mutta tämä ei tarkoita sitä, että se olisi trendi, vaan tämä talous on ihan turvallisissa käsissä tästä huolimatta. Se on enemmän ehkä tällainen vuosittainen ratkaisu, miten tilinpäätöksiä tehdään.

Näillä sanoilla, arvoisa puhemies. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kinnunen.

19.12 **Mikko Kinnunen kesä:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitos hallintoneuvoston puheenjohtajalle toimintakertomuksen selkeästä esittelemisestä. Tämä ajatus kirjastoista turvallisen vuorovaikutuksen foorumeina, aivan kuin yhteisinä olohuoneina, jossa kansalaiset voivat kohdata toisiaan, kuulostaa oikein inspiroivalta ajatukselta. On hienoa löytää kirjastolle tällaisia uusia tehtäviä osallisuuden vahvistamiseksi.

Tämä Suomen itsenäisyyden juhlarahasto eli Sitra on meidän suomalaisten arvokasta kansallisuusomaisuutta, oma tulevaisuustalomme. Toisinaan tuntuu siltä, että emme aivan ymmärrä Sitran toiminnan laatua ja sen todellista sekä potentiaalista merkitystä. Kun Sitran vuosikertomusta lukee, pääsee nopeasti selville siitä, miten laadukasta ja ajassa kiinni olevaa toiminta on. Kuvataan tulevaisuuteemme vaikuttavia trendejä: ekologisen jälleenrakennuksen kiireellisyys, väestön ikääntyminen, kaikkeen sulautuva teknologia, suuntaansa etsivä talous sekä verkostomaisen vallan voimistuminen.

Sittraa voidaan pitää todella ketteränä. Tästä osoituksena ovat esimerkiksi megatrendit koronan valossa, ennakkointiraportti ja hyvin konkretian tasolla tuotetut kokeilut tänä poikkeavana aikana. Tässä kokonaisuudessa päästiin esimerkiksi kokeilemaan viruksen jäljittämiseen kehitteillä ollutta teknologiaa autenttisessa sairaalaympäristössä.

Arvoisa puhemies! Haastan meitä kaikkia pohtimaan sitä, annammeko Sitran työlle sen ansaitseman arvon. Hyödynnämmekö laajassa mittakaavassa sitä laadukasta kehittämis- ja innovointityötä tutkimuksen, tulevaisuustyön ja konkreettisten kokeilujen parissa?

Toimintavuoden 2020 vision mukaan Suomi menestyy rakentamalla reilua, kestäväää ja innostavaa tulevaisuutta, jossa ihmiset voivat hyvin maapallon kantokyvyn rajoissa. Tämä visio ja työssä painottuvat teemat ovat tärkeitä. Niiden soisi etenevän vielä varmemmin eteenpäin. Erityisesti toivon, että nyt korona-aikana osoittautuneet hallintoon liittyvät haasteet otetaan kriittiseen tarkasteluun ja korjataan Sitran tekemän tutkimuksen pohjalta.

Sitran talous ja toiminta on hyvin hoidettua. Kiitos siitä.

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Tanus.

19.15 **Sari Tanus kd:** Arvoisa rouva puhemies! Iso kiitos Sitralle ja kiitos hallintoneuvoston puheenjohtajalle selkeästä toimintakertomuksen tiiviistä esittelemisestä ja myös edustaja Kinnuselle tyhjentävästä puheenvuorosta.

Viime kaudella jossakin vaiheessa sain osallistua johonkin Sitran koulutukseen, tällaiseen ensimmäiseen kestävästä talouden koulutukseen, kurssitukseen, missä oli eri sektoreilta osallistujia, ja muistan sen tunteen, kun sanoin siellä, että olen aivan kuin tullut kotiin: terveyden ja ihmisten hyvinvoinnin edistäminen mutta myös sen luonnon ja ympäristön hyvinvoinnin edistäminen, sen kantokyvyn rajoissa kun me toimimme, ja se talous siinä keskellä mahdollistajana, mutta talouden hyvinvointi ei ylimmäisenä tavoitteena vaan mahdollistajana niin, että ihmisten hyvinvointi ja tasapainoinen elämä ympäristön kanssa voisivat toteutua.

Sitra, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto, tulevaisuustalo, joka toimii ajatushautomona, kokeilujen ja toimintamallien edistäjänä ja yhteistyön vauhdittajana, on maailmalla hyvin arvostettu, niin kuin tässä nostettiin esiin. Ja tuosta, mitä edustaja Kinnunen kysyi, itse ajattelen, että kyllä meillä ehkä tässä talossa ja Suomessa voisi vielä enemmän pysähtyä näihin Sitran kokeiluihin ja niihin raportteihin, tuloksiin, mitä sieltä tulee. Ajattelen, että meillä olisi mahdollisuus enemmän hyödyntää kaikkea sitä, mitä Sitra tekee. Nyt tuolla tulevaisuusvaliokunnassa toista kautta työtä tekevänä meidän olemme Sitran kanssa ruvenneet tiiviimmin myös tekemään yhteistyötä ajatuksena nimenomaan sinne pitkälle eteenpäin tulevaisuuteen myös tämän kestävästä kehityksen osalta ja toisaalta esimerkiksi tämän reilun datatalouden osalta, mikä on hirveän merkittävä jo tänä päivänä mutta varsinkin tulevaisuudessa. Me tiedämme, että yhdenlaista mallia viedään tuolla rapakon länsipuolella USA:ssa ja toisenlaista mallia Kiinassa. Mikä olisi se meidän kestävä ja reilun datatalouden malli täällä? Uskoisin, että meillä pohjoisena, pienenä maana olisi joka tapauksessa oikeasti paljon myös maailmalle annettavaa tälläkin sektorilla.

Sitten jos ajatellaan kaiken kaikkiaan tätä visiota ”Suomi menestyy rakentamalla reilua, kestävä ja innostavaa tulevaisuutta, jossa ihmiset voivat hyvin maapallon kantokyvyn rajoissa”, niin tässä on tämä luonnon moninaisuus, mitä Sitra on myös ruvennut nostamaan. Ajattelisin, että se on monille meille ikään kuin tavan kansalaisille helpompi mieltää. Tietysti ilmastonmuutoksesta on pitkään puhuttu, mutta sitä luonnon monimuotoisuutta ja sen säilyttämistä ja siihen panostamista Sitra tuo vahvasti esiin, ja ajattelen, että myös tässä talossa jokainen tahoillamme voisimme [Puhemies koputtaa] myös siihen panostaa enemmän.

Kiitos Sitralle toiminnasta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäkisalo-Ropponen.

19.18 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Oli erittäin mukavaa kuulla siitä tutkimustuloksesta, että suomalaisia kiinnostavat tulevaisuusasiat. Se on erittäin positiivinen tulos. Mutta sitä kuitenkin vielä kysyy, onko meillä riittävästi niitä ennakointivaihtoehtoja. Meillä tehdään paljon ennakointityötä Suomessa, muun muassa Sitrassa erinomaista työtä, mutta myös tulevaisuusvaliokunta tekee tätä ennakointia. Mutta meillä ennakointitieto ei välttämättä riittävästi ohjaa tätä päätöksentekoa. Se tuli esille muun muassa tämän koronapandemian kohdalla, koska tämänkaltaista viruspandemiaahan ennakoitiin.

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

tiin sekä globaalisti että myös täällä Suomessa jo useita vuosia sitten. Se tuli esille muun muassa tulevaisuusvaliokunnan mietinnöissä, mutta siitä huolimatta me emme valmistautuneet tähän epidemiaan, ja se tuli esille sitten, kun tämä epidemia valtasi meidän yhteiskunnan.

Puhemies! Hyvä tulevaisuus rakennetaan tieteen, taiteen ja etiikan vuoropuheluna, ja kuten varapuhemies Filatov toi esille, eettistä keskustelua tulisi lisätä huomattavasti nykyistä enemmän tulevaisuuskeskustelussa. Eettistä on myös se, että me tehtäisiin selkeämmin näkyväksi näitä sekä myönteisiä että kielteisiä tulevaisuuden skenaarioita. Ja politiikan tehtävänä on sitten toimia niin, etteivät ne kielteiset skenaarit toteutuisi, ja sitten tuuppia niitä myönteisiä skenaarioita eteenpäin. Kaikkein epäeettisintä on se, että me vain ajaututaan tai ollaan semmoisessa ajautumisen tilassa, sillä usein se ajautuminen tarkoittaa, että me menemme sinne kielteisen skenaarion suuntaan. Meidän pitäisi muistaa, että tulevaisuus ei vyöry päällemme, se tehdään aina yhdessä, ja tässä työssä Sitra on erittäin tärkeä taho, tämän yhteisen tulevaisuuden tekemisessä ja näiden erilaisten skenaarioiden rakentamisessa.

Ja ihan lopuksi, arvoisa puhemies: Minun mielestäni meidän yhteiskunnassa tarvittaisiin nyt ennakointivalmiuksien koulutusta ja tämmöistä tulevaisuuden lukutaidon opastusta kaikilla koulutusasteilla ja kaikilla eri tahoilla. Ja Sitra on tässäkin asiassa tärkeä yhteistyötaho, ja toivoisi, että Sitra voisi vaikka jollain tavalla valmistella sellaista mallia, millä me tätä tulevaisuuden lukutaitoa ja ennakointivalmiuksia voitaisiin lisätä yhteiskunnassa ja myöskin osana tätä meidän päätöksentekoa, ettei me oltaisi vaan ajautumassa asiasta toiseen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Sarkomaa.

19.21 **Sari Sarkomaa kok:** Kunnioitettu rouva puhemies! Varapuhemies Filatov piti tärkeän puheenvuoron, kun esitteli Sitran toimintaa, ja haluan tuoda tässä terveiset.

Tapasin eläkeläisjärjestöjen, kaikkien puolueiden eläkejärjestöjen toimijoita, ja he lähettivät eduskuntaan terveisiä ja totesivat, että eikö tätä suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa ole rakennettu juuri sen takia, että mahdollisimman moni meistä eläisi pitkään ja ikäänäntyneitä, vanhoja ihmisiä olisi mahdollisimman paljon. He kysyivät, miten eduskunnassa tähän on varauduttu, ja keskustelu ajautui sitten Sitran toimintaan. Sitrahan on tehnyt todella paljon hyviä esityksiä.

Heiltä tuli kysymys, ja kysyn sen itsekkin tässä: Millä tavalla Sitra katsoo ja seuraa, miten niitä esityksiä, joita ollaan tehty, viedään eteenpäin? Olisiko keinoa vielä vauhdittaa asioiden eteenpäin menoa? Se, mistä eläkeläisjärjestöiltä tuli terveiset, oli se kotitalousvähennysmalli, jota he ovat nyt kolmisen vuotta eduskuntaan aina budjettiriihen alla tuoneet. He toivoisivat, että me näkisimme, että seniorit ovat kovin moninainen joukko. Valtaosa heistä pärjää kotona ihan omillaan, tarvitsee ehkä pientä apua. Kunnallinen kotihoito ei pysty siinä tulemaan vastaan, vaan tarvittaisiin sitä kotitalousvähennystä, jota Sitra on esittänyt, jossa omavastuu poistettaisiin ja nostettaisiin sitä prosenttia 70:een, ja näin jokainen voisi käyttää sitä. Sitra esitti sellaista verohuojennuksen ja tuen muotoa, että jos eläkeläinen ei pysty vähentämään kotitalousvähennystä, niin silloin hän saisi tämän tuen ja jokaisella olisi mahdollisuus ostaa sitä kotiapua ja pärjätä kotonaan. No, tämä oli vain yksi esimerkki tästä.

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

Mutta todellakin haluan alleviivata tässä sitä, että Sitra tekee hyvää työtä. Ja kysyn vielä: Minkälaista seurantaa on, ja voisiko sitä parantaa? Millä tavalla näitä Sitran kehittämiä asioita aidosti saataisiin eteenpäin? Jos tässä sallitaan, niin liian moni hyvä asia jää tekemättä, ja osin se on kiinni meistä eduskunnassa, hallituksesta mutta myös koko suomalaisesta yhteiskunnasta. Meillä täytyy olla rohkeutta tehdä uusia asioita nopeammin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja al-Taee.

19.24 Hussein al-Taee sd: Arvoisa puhemies! Sitrahan on tällainen kansallinen koelaboratorio, jossa tehdään erilaisia asioita. Siitä, miten ansiokkaita he ovat, kertoo myös se, että se salkku, jota he sijoittavat saadakseen lisää varallisuutta, on 6 pinnaa — 6 prosenttia — yli markkinan koko ajan. Eli he osaavat myös sijoittaa rahansa oikein, mikä on minusta hienoa toimintaa Sitralta ylipäänsä ja kertoo todella paljon siitä, miten he luottavat aineistoon, tutkittuun dataan ja niihin lukuihin.

Kaksi asiaa, joita haluaisin nostaa esiin:

Ensinnäkin, kun teemme jatkuvasti digitaalisia uudistuksia ja käytämme erilaisia digitaalisia tunnuksia, joilla kirjaudumme erilaisiin palveluihin, niin tämä on ollut valtavan syrjäyttävää vanhuksille, ja se näkyy pankin jonoissa, vuosi vuodelta pitenevissä pankin jonoissa, joissa ikäihmiset syrjäytyvät digitaalisesta maailmasta, esimerkiksi menettävät luottotietonsa jouduttuaan ulosottoon. Tiedän, että EU-tasolla jatkuvasti tehdään uudistuksia, mutta tässä minä toivoisin, että Sitra katsoo meidän ikääntyvään väestöön ja laittaa eteenpäin sellaisia ehdotuksia, joilla me voitaisiin paljon helpommin ottaa huomioon ikäihmiset ja heidän erilaiset tarpeensa näissä kysymyksissä, tunnistautumisen ja muussa, jotta he eivät syrjäytyisi. Me emme kaipaa yhtään lisää syrjäytyviä ihmisiä tässä maassa.

Sitten toinen asia: näistä yhteisistä olohuoneista. Kirjasto todella on erityinen paikka. Lapsena, joka kasvoi vähävaraisessa perheessä, kirjasto oli se paikka, josta sai materiaalia, Aku Ankkoja ja Spidermaneja ja ties mitä muuta. Tänä päivänä se materiaali on pääasiallisesti digitaalisena, ja sinne kirjastoon on nyt vapautunut neliömetrejä. Jos Sitra todella ehdottaa, että nämä neliömetrit käytettäisiin kansalaisten olohuoneina, joissa kohdattaisiin — marittajärjestöt ja eläkkeensaajat ja ehkä nuorisokin — ja tehtäisiin yhteisiä asioita, niin meillähan olisi nyt ne tilat sitä varten. Tämän tyyppistä ajattelua tuen vahvasti, ja kiitos Sitralle siitä, että he ovat etukenossa tällaisiakin asioita miettimässä.

Lopuksi, arvoisa puhemies, minä toivon todella, että kun me kehumme Sitraa täällä melkein pä kilpaa, niin kun teemme ensi kerralla budjetteja valtakunnallisesti, emme lähde katselemaan liian tiiviisti sitä, voiko Sitralta leikata vai ei. Silloin sitralaisilta tulee viestejä, että pitäkäähän nyt meidän rahoista huolta, koska me emme voi tehdä kaikkia näitä hienoja asioita, jos te meiltä leikkaatte ja/tai poistatte tai pääomitate. Tätä toivon, että tämä muistetaan sitten ensi kerralla, kun tehdään taas budjettia. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Varapuhemies Filatov.

19.27 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies, jos ihmettelitte, niin juoksin pyytämään kirjallisesti notaarilta puheenvuoron tuossa äsken, koska en saanut konetta toimimaan ja se on mahdollista vielä tällä lailla vanhalla käsipelilläkin silloin, kun tekniikka ei päästä koneelle.

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

Itse asiassa edustaja Sarkomaan puheenvuoroon ajattelin vastata sen verran, että vaikka Sitra ideoi ja tekee, niin Sitran lähtökohta on kuitenkin se, että sitten kun tullaan poliittisiin päätöksiin, sitten se on poliitikkojen tehtävä. Sitra ei sinänsä pyri siihen, että sen tekemisissä ideoissa olisi ikään kuin joku jatkumo siihen, että eduskunnan pitää niistä päättää, koska jos me niin toimisimme, niin se tietyllä tavalla veisi Sitralta sitä vapautta, että Sitra voi esittää joskus sellaisiakin ajatuksia, jotka eivät ole niin loppuun asti mietittyjä. Mutta sitten toisaalta poliittisten päättäjien tehtävä on tehdä ne päätökset, missä edetään silloin kun tullaan lainsäädännöllisiin tai tämältyypyisiin asioihin.

Sitten toisaalta Sitra toimii niin, että kun sillä on hankkeita, joiden kautta se pyrkii edistämään joitakin asioita, niin niissä se tietenkin toivoo, että niitten hankkeitten ja kumppanuuksien kautta syntyisi sellaisia pysyviä tuloksia, jotka jäisivät sitten myös elämään, eikä kävisi niin, että ne ovat vain hankkeita hankkeiden vuoksi, että kokeillaan jotakin ja sitten katsotaan, mitä tehdään. Tässä tietysti se seuraus lähtee siitä, että hanketoimijat ovat kumppanuuksia, ja niissä ne kumppanit ovat jo pyrkineet siihen, että haluamme edistää näitä tärkeitä asioita eteenpäin.

Mitä tulee tähän Sitran talouteen, niin voin sanoa, että Sitrassa on kyllä onnistuttu esimerkiksi sijoitustoiminnassa sinänsä hyvin. Jos oikein muistan, niin se oli 7,7 pinnaa, mitä tuotto oli, eli todella onnistunut. Vaikka meillä oli tällainen kriisivuosi, siitä huolimatta päästiin kohtuulliseen ja hyvään tulokseen, ja vaikka sieltä Sitrasta sen 100 miljoonaa on eduskunta päättänyt ikään kuin ottaa muuhun tarkoitukseen, niin sen Sitra kestää vielä hyvin. Tälle vuodelle se toi sen noin — nyt en muista ulkoa lukuja — jotakin 7,7 miljoonaa euroa alijäämää, mutta se pystytään hyvin kattamaan tässä vuosien varrella. Mutta jos Sitraa taas sitten käytetään alinomaa ikään kuin tällaisena johonkin muuhun tarkoitukseen käytettävänä rahasarjona, niin silloin sen mahdollisuudet ja vakavaraisuus kärsivät, ja siinä mielessä toivon, että tämä oli kertaluonteinen, niin kuin se käsittääkseni eduskunnan päätöksenä on ollut.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Sarkomaa.

19.29 **Sari Sarkomaa kok:** Kiitos vielä, kunnioitettu puhejohtaja! Arvoisa varapuhemies hyvin totesi, ja tuosta kaikesta olenkin kanssanne samaa mieltä — eläköön innovatiivisuus ja ideoiden heittäminen! Uutta ei tapahdu, jos ei uskalleta rohkeasti viedä eteenpäin.

Sitran tehtävä ei ole vaikuttaa siihen, mitä eduskunnassa päätetään, mutta ehkä halusin nostaa esille — täällä keskustelussa en ole koko ajan ollut mukana — että kun mittava määräraha on, niin pohdin sitä, mitä aika moni eduskunnassa pohtii: mitä sillä sitten saadaan, millä tavalla Suomea saadaan eteenpäin, ja millä tavalla seurataan, ottavatko tuulta ne asiat, joita on tehty. Tätä varmasti Sitrassa pohditaan ja mietitään, koska tarkoitushan on saada suomalaista yhteiskuntaa eteenpäin. En tässä missään nimessä moiti enkä esitä mitään muuta, mutta halusin tämän ajatuksen tuoda, koska tätä pohtivat monet ihmiset ja tuo taho, jolta terveiseni toin. Ei missään nimessä ollut tarkoitus sitoa Sitraa poliittiseksi, vahvaksi vaikuttajaksi, vaan eläköön Sitran vapaus. Mutta vaikuttavuutta on aina hyvä seurata.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

9. Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus eduskunnalle puoluerahoituksen valvonnasta 2020

Kertomus K 2/2021 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään tarkastusvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, edustaja Mäkisalo-Ropponen.

Keskustelu

19.31 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Kiitos, arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti tässä yhteydessä vain muistuttelen mieleen, että meillä on parhaillaan työskentelemässä parlamentaarinen työryhmä, jonka tavoitteena on selvittää vaalilain, puoluelain ja vaalirahoituslain sekä tarvittaessa myös muuta poliittista toimintaa koskevan lainsäädännön kehittämistarpeet ja tehdä tarpeelliset muutosehdotukset. Alun perin tämän työryhmän toimikausi oli loppumassa tämän kuun lopussa, mutta mikäli olen nyt ymmärtänyt oikein, niin tätä määräaikaa ollaan jatkamassa. Toivottavasti sieltä saadaan kaikkia puolueita tyydyttävä yksimielinen ratkaisu ja kehittämisehdotukset. Tämä työryhmä pohtii myös Valtiontalouden tarkastusviraston tässä ja aiemmissa raporteissa esille tuotuja puutteita ja pyrkii löytämään ratkaisuja myös niihin.

Eli yhteenvetona lyhyesti totean vain, että puoluerahoituksen suhteen ollaan asteittain edetty hyvinkin kohti suurempaa tarkkuutta ja läpinäkyvyyttä, mutta kehittämistarpeita kyllä edelleenkin on. Siksi tämä mainitsemani parlamentaarisen työryhmän työ on erittäin tärkeää, ja odotan kovasti työryhmän työn valmistumista. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin tarkastusvaliokuntaan.

10. Lakialoite laiksi raskauden keskeyttämisestä annetun lain muuttamisesta

Lakialoite LA 82/2020 vp Mai Kivelä vas ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, edustaja Kivelä.

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

Keskustelu

19.33 **Mai Kivelä vas** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On aika saada vapaa ja turvallinen aborttilainsäädäntö Suomeen. Kyse on ihmisoikeuksien edistämisestä Suomessa. Kyse on lainsäädännön nykyaikaistamisesta. Monille on yllätys, että Suomen aborttilaki on yksi Euroopan tiukimmista. Vuodelta 1970 peräisin oleva aborttilakimme on täysin vanhentunut.

Abortti on toimenpide, jossa raskaus keskeytetään joko kirurgisesti tai lääkkeellisesti. Puoli vuosisataa sitten raskaudenkeskeytys tehtiin kirurgisesti sairaalassa, mutta nykyään 97 prosenttia keskeytyksistä tehdään lääkkeellisesti raskauden alkuvaiheessa. Aborttilakimme on päivitettävä siis myös sen vuoksi, että hoitokäytännöt ovat tämän 50 vuoden aikana muuttuneet paljon ja laki on myös näin ollen lääketieteellisesti vanhentunut. Hoidon kehittymisen lisäksi myös arvot ja asenteet ovat muuttuneet. Laki on uudistettava perustavaksi raskaana olevan itsemääräämisoikeuteen, ja siksi olen valmistellut tämän lakialoitteen aiheesta.

Nykyinen laki ei kunnioita raskaana olevan itsemääräämisoikeutta ja on myös terveydenhuollon näkökulmasta tarpeettoman tiukka, koska keskeytys edellyttää pääsääntöisesti kahden lääkärin lausunnot ja erikseen perustellun syyn. Yli 90 prosentissa keskeytyksen peruste on sosiaalinen. Kaikissa muissa Pohjoismaissa raskaudenkeskeytys tehdään yksinkertaisesti pyynnöstä. Minä ajattelen, että pyyntö raskauden keskeyttämisestä sisältää itsessään kaiken tarvittavan tiedon: raskaus ei ole toivottu, eikä sen haluta jatkuvan. Tämän tulisi olla riittävä tieto kaikille muille.

Se, että raskaana oleva joutuu selvittämään ihmissuhteitaan ja elämäntilannettaan lääkäreille, on tarpeetonta ja voi olla paikoin jopa alistavaa. Myös monet lääkärit ovat toivoneet tämän lain uudistamista. He haluavat hoitaa, eivät arvioida ihmisten ratkaisuja. Kahden lääkärin lausunnon vaatimuksen poistoa kannattaa myös Suomen Lääkäriliitto. Luulisi, että tämä tieto on meille muille riittävä myös lääkäreiden näkökulmasta. Aborttiin tulee riittää raskaana olevan oma tahto ja yhden lääkärin tekemä lääketieteellinen tutkimus. Lisäksi tulee taata tarvittaessa psyykinen tuki. Näillä muutoksilla me luomme vapaan ja turvallisen abortin ja kunnioitamme itsemääräämisoikeutta.

Aborttilain päivitys on ollut jo pitkään myös koko vasemmistoliiton tavoite, eli me tavoittelemme sitä, että Suomessa turvataan oikeus turvalliseen, maksuttomaan ja vapaaseen aborttiin. Valitettavasti tällä hetkellä näin ei vielä voi sanoa olevan. Olen erittäin iloinen, että tänään tukea tämän lain päivittämiselle on tullut useimmilta puolueilta siinä keskustelussa, jonka kävimme Oma tahto -kansalaisaloitteen yhteydessä, kun samalla keskustelimme myös tästä lakialoitteesta.

Lain päivitys olisi hyvin mahdollista tehdä tämän kauden aikana. Aborttilainsäädännön uudistaminen ei ole ristiriidassa esimerkiksi hallitusohjelman kanssa. Päinvastoin olisi hallituksen politiikan mukaista viedä aborttilakimme linjaan pohjoismaisen lainsäädännön kanssa ja linjaan ihmisoikeuksia edistävän lähtökohdan kanssa.

No, myös monet muut Euroopan maat ovat vapauttaneet aborttilainsäädäntöään viime vuosina. Onko tämä sitten vaikuttanut aborttien määrään? Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan lakien vapauttaminen ei ole vaikuttanut aborttien määrään. Yleinen kehitys on, että abortit vähenevät Euroopassa vuosi vuodelta. Samaan aikaan on kuitenkin niin, että valitettavasti myös aborttioikeutta on joissain paikoissa vaikeutettu ja lakeja on tiukennettu, esimerkiksi Puolassa ja esimerkiksi Yhdysvaltojen tietyissä osavaltioissa. Minä us-

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

kon vahvasti, että Suomi ei halua vertautua naisten oikeuksia polkeviin maihin vaan päinvastoin Suomi on maa, joka haluaa edistää naisten oikeuksia. Tämä kansainvälinen kehitys osoittaa, että aborttioikeutta on myös osattava puolustaa. Naisten oikeuksia on osattava puolustaa, ja ihmisoikeuksia on osattava puolustaa. Ne eivät ole itsestäänselvyyksiä.

No, tämä asia tietenkin koskettaa erityisesti naisia, mutta mielestäni on myös tärkeää huomioida ensinnäkin, että kaikki naiset eivät voi synnyttää eivätkä kaikki synnyttäjät ole naisia, eli kysymys koskettaa myös monia sukupuolivähemmistöjen edustajia, ja sen takia tässä lakialoitteessa esitetäänkin sanamuutoksia, joissa laissa puhutaan raskaana olevasta naisen sijaan.

Arvoisa puhemies! Lopuksi toistan aiemmassa keskustelussa esiin tulleen näkökulman aborttien vähentämisestä. Aborttien vähentäminen on tärkeä tavoite, mutta siihen ei päästä aborttioikeutta rajaamalla vaan ehkäisyn saatavuutta parantamalla ja ihmisten seksuaalioikeuksia edistämällä. Tutkimusten mukaan lain uudistaminen ei lisäisi aborttien määrää. Tiukempi aborttilaki vain tekee aborteista turvattomampia ja vaarallisempia. Eettinen tapa vaikuttaa ei-toivottujen raskauksien määrään on edistää ihmisten hyvinvointia ja taata laajat seksuaaliterveyspalvelut. Minä uskon, että enemmistö suomalaisista haluaa päivittää 50 vuotta vanhan aborttilain. Minä uskon myös, että enemmistö eduskunnasta pitää tätä päivitystä perusteltuna.

Toivon, että asia etenee nyt tämän kauden aikana. Se olisi ihmisoikeuksien edistämistä Suomessa, mistä me melkein kaikki voisimme olla ylpeitä. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kvarnström.

19.40 Johan Kvarnström sd: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin iso kiitos edustaja Kivelälle tästä lakialoitteesta. Tämä on mielestäni tärkeä lakialoite, kuten myös Oma tahto 2020 -aloite on tärkeä.

Sosiaalidemokraattien puoluekokouksen linjauksen mukaan Suomen lainsäädäntöä raskauden keskeyttämisestä tulee muuttaa siten, että raskaana oleva saa pyytäessään keskeytyksen alle 12 raskausviikkoa kestäneeseen raskauteen ja toimenpiteen edellytyksistä poistetaan kaikki ennakkoehdot, samoin vaatimus kahden lääkärin erillisestä lausunnosta. Tästä olen samaa mieltä, ja sen takia olen myös allekirjoittanut tämän lakialoitteen, joka vastaa keskeiseltä sisällöltään Oma tahto 2020 -kansalaisaloitetta.

Paljon on nimittäin tapahtunut ja muuttunut 50 vuodessa, mutta Suomen laki raskauden keskeyttämisestä ei. Nykylaki on käsitykseni mukaan vanhanaikainen, kun se ei kunnioita raskaana olevan itsemääräämisoikeutta. Annan tukeni sekä tälle lakialoitteelle että Oma tahto -kansalaisaloitteelle, joka vaatii, että jatkossa abortin saamiseksi riittää raskaana olevan oma tahto ja että kahden lääkärinlausunnon vaatimuksesta luovutaan. Oma tahto ei tarkoita, että raskaana olevat painostetaan aborttiin, ei mitenkään.

Arvoisa puhemies! Voimme yleisellä tasolla todeta, että potilaalla on lain mukaan oikeus laadultaan hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon. Hänen hoitonsa on järjestettävä ja häntä on kohdeltava siten, ettei hänen ihmisarvoaan loukata sekä että hänen vakaumustaan ja hänen yksityisyyttään kunnioitetaan. Raskauden keskeyttämiseen liittyvä lainsäädäntö ei tällä hetkellä tue tätä oikeutta.

Keskustelussa on usein väärinkäsitys siitä, että me, jotka puolustamme riittävää oikeutta aborttiin, olisimme sitä mieltä, että abortti voisi olla jossain tapauksessa hyvä asia, mutta näin ei tietenkään ole. Raskauden keskeyttäminen on vakava asia, raskas toimenpide

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

monella tavalla. Keskeistä aborttien vähentämisessä on ehkäisyneuvonta, ja maksuttoman ehkäisyn tarjoaminen nuorille on tässä yhteydessä erittäin tärkeä asia. Keskeytyspäätökseen vaikuttavat monenlaiset tekijät, mutta raskaana olevan ei pitäisi tarvita selittää ja puolustaa omaa päätöstään.

Tällä lakialoitteella voimme päivittää Suomen lakia raskauden keskeyttämisestä nykyaikaiseksi, eurooppalaista lainsäädäntöä vastaavaksi ja raskaana olevan itsemääräämisoikeutta kunnioittavaksi. Olen samaa mieltä siitä, että oikeus vapaaseen ja turvalliseen raskaudenkeskeytykseen on keskeinen osa raskaana olevan kehollista itsemääräämisoikeutta.

Ärade talman! Jag stödjer denna lagmotion och likaså medborgarinitiativet Egen vilja 2020. Målsättningen för dem båda är i linje med SDP:s partikongressbeslut, och jag har också skrivit under den här lagmotionen.

Det är verkligen dags att uppdatera abortlagstiftningen till 2020-talet. Den gravidas självbestämmanderätt ska respekteras bättre än i nuläget, och både motionen och medborgarinitiativets motiveringar är tillräckliga. Rätten till fri och säker abort är en central del av de gravidas rättighet att bestämma över sin egen kropp. Ingen ska behöva förklara sig för en läkare i en eventuellt förödmjukande situation i ett redan tungt läge. Det är inte läkarens sak att bedöma motiven till avbrytandet.

Ärade talman! I världen och också i Europa finns tyvärr exempel på hur rätten till abort försvagas, går i fel riktning, och i Finland bör vi i stället stärka rättigheten. Det handlar inte om att pressa någon till abort. Det handlar om självbestämmanderätt. Det är givetvis en fråga med etiska dimensioner, och min bedömning är att de ändringar som här föreslås är de etiskt mest försvarbara. — Kiitos, tack.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Tanus.

19.45 **Sari Tanus kd:** Arvoisa rouva puhemies! Näin 80-luvun puolivälistä lääkärinä toimineena ja valtavan pitkän ajan myös gynekologina toimineena niin ehkäisyneuvolassa, äitiysneuvolassa kuin perusterveydenhuollossa muutenkin ja erikoissairaanhoidossa myös siellä klinikassa, missä niitä isojen vauvojen aborttejakin on tehty, valtavassa määrässä mukana olleena ja myös tavanneena valtavan määrän niitä naisia, jotka eivät vain ole menossa aborttiin vaan jotka ovat sen jälkeen myös abortin vertaistukiryhmiin hakeutuneet ja myös sellaisen toiminnan ohjausryhmässä yli kymmenen vuotta toimineena täytyy sanoa, että hämmästelen kyllä tätä yksioikoista keskustelua tähän teemaan liittyen. Huomaan mieltäväni, kun puhutaan työkierrosta, että jos tässä salissa ainakin jotkut olisivat olleet sellaisissa työpaikoissa itse tekemässä aborttia, nähneet niitten äitien tuskan ja ahdistuksen tai abortin jälkeen kuunnelleet niitä naisia, jotka ovat jääneet yksin, joita on painostettu aborttiin, jotka ovat pelänneet, jotka eivät ole saaneet riittävästi tietoa, jotka valitsisivat toisin, tai jos he olisivat tavanneet sen 80-vuotiaan naisen, joka puhelimesta sanoi, että voinko minä vielä mennä abortin läpikäyneiden ryhmään, kun minä onneton sen ukon vaatimukseen silloin joskus kymmeniä vuosia sitten suostuin.

Eikö naisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä ole se, että naisille annettaisiin riittävä aika, se ensimmäinen käynti, jolloin täytettäisiin lomakkeet, niin kuin täytetään ja kyselee potilaalta paljon pienempienkin toimenpiteiden yhteydessä — vaikka mennään luomenpoistoon, niin lääkäri kyselee, onko mitä riskitekijöitä — ja että lääkäri tai hoitaja voisi naisen kanssa käydä läpi myös vaihtoehdot, mitä tukimuotoja on olemassa, kun hän

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

kokee, että ei pärjää vaikka taloudellisesti? Tai kun hän sanoo, ettei haluaisi tehdä aborttia, mutta ei voi lasta ottaa, hänen kuuluisi saada tietää adoptiovaihtoehdosta. Ja eikö terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä ole se, että nainen saa purkaa ajatuksensa, sen, mitä hän haluaa kertoa, ja saa vaihtoehdoista tiedon, että hänelle annettaisiin, mahdollistettaisiin vaikka se viiden tai seitsemän päivän harkinta-aika, niin kuin monessa Euroopan maassa? Tätä pidetään nöyryyttävänä, kun tarkoitus on se, että nainen saisi itsellensä ensinnäkin selvyyden siitä, mitä hän on tekemässä ja minkä takia hän on sitä tekemässä.

Ja niin kuin sanoin puheessani, aivan liian vähän puhutaan Suomessa esimerkiksi siitä, kuinka paljon Suomessa painostetaan tyttöjä ja naisia aborttiin. Meillä on masennus, ahdistuneisuus valtava kansantauti. Nuoret viiltelevät, keski-ikäiset naiset tippuvat masennuksen kouriin. Oletteko koskaan ajatelleet, kuinka monella siellä on läpikäymätön abortti taustalla? Heitä on jo paljon. Eikö meidän tulisi pyrkiä ennaltaehkäisemään, pyrkiä löytämään yhdessä keinoja, [Puhemies koputtaa] että me voitaisiin parantaa terveyttä ja hyvinvointia myös naisten osalta? Nämä puheenvuorot kuulostavat kyllä naisasianaiselta tosi kummallisilta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja al-Tae.

19.48 **Hussein al-Tae sd:** Arvoisa puhemies! Tämä on todella raskas aihe käsitellä ylipäänsä, ja pohdin pitkään, otanko puheenvuoroa vai en ja mitä lisäarvoa minun puheenvuorostani olisi tälle keskustelulle. Kokeilen nyt kuitenkin tuottaa lisäarvoa tälle keskustelulle.

Koen, että elämä on pyhää ja valtavan kaunista, ja koen, että abortin tekeminen on valtavan vaikea ajatus ja toimi, jota en usko kenenkään ottavan yksinkertaisella mielellä ja ainakaan ilman tarpeellista pohdintaa. En usko myöskään, että kovinkaan moni ihminen lähtee tekemään aborttia keskustelematta siitä ensin ystäviensä kanssa ja lähipiirinsä kanssa. Kyllä varmasti sellaisiakin ihmisiä on, mutta suurin osa haluaa käydä sen keskustelun läpi, koska ihmiset kyllä tietävät. Naiset, joiden kanssa minä olen puhunut, tuntevat sisällään, kannattaako tämä nyt tehdä ja pitääkö tehdä, ja pohtivat sitä ja saattavat jäädä pohtimaan kymmeniksi vuosiksi eteenpäin, kun sen päätöksen tekevät, että ottavat abortin.

Minä koen, että olisi valtavan tärkeätä, että yhteiskunta tarjoaa raskaana olevalle naiselle kaiken mahdollisen tietouden adoptio-oikeudesta, kaikki vaihtoehdot liittyen siihen, saako taloudellista tukea tai mitä tahansa muuta, jotta kun ne kaikki tuen menetelmät on tämän ihmisen kanssa käyty läpi, voitaisiin varmistua siitä, että sitten voidaan abortti tehdä. Ja silloin se abortti pitää tehdä, naisen sanaan täytyy luottaa. Se on itsemääräämisoikeuskysymys. Jos nainen on tämän rulljanssin käynyt, nämä keskustelut käynyt ja hän koee, että hän ei millään voi lasta pitää, siihen on yhteiskunnan luotettava täysin. Se on itsemääräämisoikeuden kannalta erittäin tärkeää. Senkin vuoksi kannatan tätä lakialoitetta, mitä edustaja Mai Kivelä on laittanut eteenpäin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Sirén.

19.51 **Saara-Sofia Sirén kok:** Arvoisa puhemies! Näin keskustelun ollessa loppupuolella haluan vielä kiittää niin aikaisemmin käsitellyssä olleen kansalaisaloitteen valmistelijoita ja tukijoita kuin tämän nyt käsiteltävänä tai keskustelun alla olevan lakialoitteen valmistelutta kollega Kivelää. Asia on hyvin tärkeä ja ajankohtainen. On todellakin jo aika, että tämä vuosikymmeniä vanha lainsäädäntö uudistetaan.

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

Tämän käydyin keskustelun myötä on varmaan hyvä todeta, mistä asioista olemme samaa mieltä, ja yhteinen tavoitteemme on totta kai vähentää raskaudenkeskeytyksiä, vähentää aborttien määrää. On kuitenkin hyvin tiedossa ja myös tilastollisesti osoitettavissa, että sellaisilla toimilla, että abortin saamista vaikeutetaan, saati kielletään, niin kuin jossakin päin maailmaa on tehty, aborttien määrä ei vähene. Aborttien saamisen vaikeuttaminen ei siis ole tähän toimiva keino. Sen sijaan toimivaksi osoitettuja keinoja ovat seksuaali- ja lisääntymisoikeuspalveluiden, ehkäisypalveluiden ja seksuaalikasvatuksen parantaminen, ja nämä ovat sellaisia teemoja, joita me voisimme edistää yhdessä, kaikki tämän salin kansanedustajat.

Kuten on moneen kertaan todettu, tämä nykyinen lainsäädäntö on 50 vuotta vanha ja kansainvälisesti vertailtuna varsin tiukka. Näiden vuosikymmenten aikana moni asia on kehittynyt, esimerkiksi nämä hoitoketjut, minkä vuoksi enää ei ole välttämätöntä tai perusteltua, että tarvitaan kahta lääkäriä, tarvitaan pitkää prosessia tai läheskään aina sairaalolosuhteita. Miksi lääkärin pitäisi tänäkin päivänä arvioida ihmisen itsemääräämisoikeuden piiriin kuuluvia henkilökohtaisia päätöksiä? Sosiaaliset syyt ovat nyt jo peruste raskauden keskeyttämiselle, ovat olleet sitä sieltä 70-luvulta asti. Sillä, että päivitimme lainsäädännön tähän päivään ja yleispohjoismaiselle tasolle, säilytämme tämän tältä osin nykyisellään, mutta yksinkertaistamme prosessia.

Silloin kun nykyinen lainsäädäntö tuli voimaan 70-luvulla, sen vastustajat pelottelivat, että tämä lainsäädäntö johtaa holtittomuuteen tai aiheuttaa tilanteita, joissa aborttia käytetään ehkäisykeinona, raskauden keskeyttämistä käytetään ehkäisykeinona, mutta nämä uhkakuvat eivät ole käyneet toteen. Nykylainsäädännön voimassaoloaikana raskaudenkeskeytysmäärät ovat laskeneet, ja ennen kaikkea se on lisännyt tasa-arvoa sieltä 70-luvulta lähtien, koska varakkuusryhmien välillä olleet erot ovat tasaantuneet. Myös maailmalla tilanne on sellainen, että varakkailla ihmisillä on aina mahdollisuus vaihtoehtoon, mutta niillä ihmisillä, jotka ovat jo muutenkin heikommassa asemassa, näitä vaihtoehtoja ei käytettävissään ole.

Mistä tässä kansalaisaloitteessa ja sen kanssa samansisältöisessä lakialoitteessa, jonka edustaja Kivelä ansiokkaasti on jättänyt, oikein on kysymys? Kysymys on lainsäädännön päivittämisestä, nykyisen aborttilainsäädännön tuomisesta tähän päivään ja samalle linjalle muiden Pohjoismaiden kanssa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Tanus.

19.56 **Sari Tanus kd:** Arvoisa puhemies! Halusin vain tässä kohtaa ottaa vielä puheenvuoron vastatakseni edustaja al-Taeelle, että meillä todella tänä päivänä olisi hyvä ja toivottavaa, että kaikki voisivat puhua tilanteestaan, ainakin jos niin kokevat, mutta valitettavasti meillä edelleenkin on naisia, tyttöjä ja iäkkäämpiä naisia, jotka eivät kerro kenellekään ja jotka jäävät yksin. Tätä on tuonut nimenomaan esimerkiksi Itu-projekti, mikä on Tampereelta lähtöisin, jossa sekä tuetaan vaikeassa elämäntilanteessa raskautta jatkavia että on abortin läpikäyneille vertaistukiryhmiä ja yksilöllistä keskusteluapua — nimenomaan heille, jotka ovat abortin läpikäyneet. Siellä nousee hyvinkin paljon esiin se, että ei ole voinut kertoa kenellekään, on jäänyt yksin ja olisipa voinut puhua ja olisipa tiennyt tämän ennen abortin tekemistä. Eli tämä ei valitettavasti tänä päivänä toteudu, ja yksi syy on juuri se, että paniikissa mennään, ei edes ajatella vaihtoehtoja, ja jos sitten liukuhihnalta

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

vielä edesautetaan nopeuttamaan prosessia, niin kyllä on näköpiirissä, että tämä pahoinvointi nuorten ja naisten keskuudessa näitten asioitten ympärillä vain lisääntyy.

Sitten minä ihmettelen vähän, kun väitetään, että nykyprosessi on monimutkainen. Jos sinä tapaavat hoitajan tai vaikka lääkärin kertaalleen — niin kuin sanoin, pienemmissäkin, paljon vähäpätöisemmissäkin toimenpiteissä on tällainen tapaaminen lääkärin kanssa — kun tehdään suunnitelma, ja seuraavassa tapaamisessa sitten varmistetaan, mikä on tilanne, jos ollaan sairaalassa, tai millä tavalla on toimenpide päätetty tehdä, niin eivät nämä kaksi käyntiä näin vakavassa asiassa kyllä mitenkään monimutkaiselta kuulosta. Päinvastoin ihmettelen sitä, mutta ehkä tässä on tämä sukupolvien välinen ikäerokysymys, että jos minun ikäluokkani katsoo sen etuoikeutena, että on mahdollisuus tavata lääkäri ja keskustella, niin nuorempi ikäpolvi katsoo sen ikään kuin nöyryyttävänä.

Mutta niin kuin sanoin, kyse on toimenpiteestä, johon liittyy hyvin suuri mielenterveysongelmien lisääntymisen riski — itsemurhan riski verrattuna synnyttäneisiin on merkittävästi lisääntynyt — ja sitten se toinen pieni yksilö, se kohdussa kasvava lapsi: hänen elämänsä lopetetaan. Ajateltiinpa me mitä tahansa näistä, niin tämä on elämän ja kuoleman kysymys. Se vaikuttaa jo alkuraskaudessa, naisen hormonitoiminta muuttuu. Se vaikuttaa naisen koko kehoon, eli tämä ei ole mikään mitätön kysymys. Kun on sanottu, että nainenhän tekee omat päätöksensä, niin sen takia tavallaan on tärkeää myös sen naisen hyvinvoinnin kannalta, että hän selvittää asiat ja ratkaisunsa etukäteen.

Yksi karneimpia potilastapaamisia on sellainen, kun sitten viisikymppisenä nainen tulee vastaanotolle ja hän kertoo, että ei ikinä ymmärtänyt, että siellä oli sennäköinen pieni miniatyyri-ihminen, jonka hän abortissa poisti. Kyllä sellaiset tosiasiat pitää jo potilaskien mukaan selvittää potilaille etukäteen eikä vasta jälkikäteen.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kivelä.

19.59 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin vielä tähän lopuksi todeta, että itse näen, että tässä on oikeastaan kyse aika yksinkertaisesta asiasta, [Mika Niikko: Elämästä ja kuolemasta!] jos tätä käsitellään täällä eduskunnassa. Kyllä, tässä tulisi pois-tamaan suuri epäkohta, joka on se, että meillä ei tällä hetkellä ole vapaata aborttia Suomessa, mutta lakiteknisesti tämä olisi hyvinkin yksinkertainen toteuttaa, koska me käytännössä esitämme, että aborttilainsäädännöstä poistetaan vaatimus näistä perusteluista, poistetaan vaatimus tästä toisen lääkärin lausunnosta ja sitten päivitetään tämä lakiteksti nyky-päivään, eli ei puhuta esimerkiksi häiriintyneestä sielun toiminnasta eikä ole tämännäköisiä kuvauksia, jotka yksinkertaisesti vaan ovat vanhentuneet. Eli sitä tarkoitan, kun sanon, että tämä ei olisi millään tavalla hirveän monimutkainen asia toteuttaa täällä eduskunnassa. Ja tämä vielä käytännössä menisi linjaan nykykäytännön kanssa. Eli käytännössä jokainen henkilö, joka Suomessa abortin haluaa näiden viikkorajojen puitteissa, sen myös saa, ja silloin me vain vähentäisimme myös tätä kuormitusta, mikä kohdistuu terveydenhuoltojärjestelmään, ja toisaalta myös henkistä kuormitusta, koska kenenkään ei ole syytä olla pidempään raskaana, jos raskaus joka tapauksessa ei jatku, eli se on myös inhimillisesti siinä mielessä oikein.

Mutta ihan lopuksi haluaisin vielä kiittää kaikkia kollegoita, jotka ovat allekirjoittaneet tämän lakialoitteen, ja heitä, jotka ovat tänään käyttäneet hyviä puheenvuoroja Oma tahto-kansalaisaloitteen puolesta tai tässä keskustelussa. Olen ollut oikeastaan jopa ihan iloisesti yllättyneet, että meillä on ollut hyvinkin laaja yhteisymmärrys ja käsitys siitä, että tämä

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

lain päivitys olisi hyvinkin perusteltu, ja olemme kuulleet näitä hyviä puheenvuoroja salin molemmilta puolilta tai useilta puolilta, eli kiitos siitä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

[Keskustelu asiasta sallittiin päiväjärjestyksen 6. asiakohdassa]

11. Lakialoite laiksi ympäristönsuojelulain 18 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 61/2020 vp Sari Sarkomaa kok ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan. Keskustelu asiasta keskeytettiin 26.2.2021 pidetyssä täysistunnossa.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu alkaa. Edustaja Sarkomaa.

Keskustelu

20.02 **Sari Sarkomaa kok:** Arvoisa rouva puhemies! Kyseessä on lakialoitteeni, jossa kiellettäisiin likaisen lumen kaataminen mereen ympäristönsuojelulain perusteella. Esittelin tämän lakialoitteen taannoisessa istunnossa, ja kävimme tästä melkoisen laajan keskustelun, ja oli todella hyvä, että erityisesti hallituspuolueiden kansanedustajat antoivat tälle tukensa ja totesivat, että hallituksen piirissä tämäntyyppistä lakimuutosta on mietitty.

Haluan tässä vielä todeta, mistä tässä on kysymys. Lumen kaato mereenhän on toimenpide, joka saastuttaa jo muutenkin saastunutta Itämerettämme. Lumen mukana mereen menee myrkyjä, roskia, muovia — muovia, joka hajoaa mikromuoviksi eikä häviä sieltä merestä koskaan. Tämän lumenkaadon pysäyttämiseksi on tehty monenlaisia toimia. Eduskunnan vesiensuojeluryhmä on vedonnut ympäristöministeriöön ja pyytänyt tarttumaan siihen, että lakiteitse tämä kaadettaisiin, mutta ympäristöministeriö päätyi siihen, että tämä on heidän tietonsa mukaan ongelma vain Helsingissä, ja päätti, että seurataan asiaa, odotetaan, että Helsinki tekee asialle jotakin. No, Helsingissä valtuusto on päättänyt etsiä keinot lopettaa tämä lumenkaato, mutta keinoja ei ole vielä löydetty. Itse ajattelen niin, että ne keinot löydetään — jos tahtoa on, niin tie löytyy — ja siksi olen omalta osaltani tämän lakialoitteen tehnyt. Itse asiassa me emme voi olla varmoja, kaadetaanko lunta jossain muualla päin Suomea ja mitä sitten tulevaisuudessa tehdään, ja mielestäni on täysin välttämätöntä, että tämä lakialoite viedään eteenpäin ja tehdään nämä ratkaisut.

Ja ihan taustaksi haluan sanoa sen, että kaikissa muissa Pohjoismaissa vastaavat lakimuutokset on tavalla tai toisella tehty. Näin on tehty Kööpenhaminassa ja Oslossa. Ruotsissa on myös kielletty lumen kaataminen mereen ja järviin, eli tarkoitus on kieltää myöskin lumen kaataminen muihin vesistöihin. Ja sen sanon, että tässä poissuljetaan se, että vapaa-ajan asunnolla kolataan ihan puhdasta lunta, eli tämä esitys on järkevästi muotoiltu.

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

Arvoisa puhemies! Pidän tärkeänä, että kaikin tavoin eduskunnassa huolehditaan siitä, että me pidämme kotimeremme ja Itämeren puhtaana. Tämä on yksi askel.

Ihan lopuksi haluan sanoa sen, että tälle eduskuntakaudelle on varattu 250 miljoonaa rahaa vesiensuojeluun, ja todella monet asiantuntijat ovat olleet huolissaan siitä, että hallitus hajasijoittaa sen satoihin hankkeisiin ympäri Suomea. Vetoan vielä tässä yhteydessä siihen, että maan hallitus tekisi päätökset siitä, että nuo rahat kohdennettaisiin vaikuttavasti, ja ennen kaikkea ne on kohdennettava tuonne Saaristomerelle, joka on se häpeäpilkku vielä ja jossa todellakin vesistöt rehevöityvät, ja siellä tarvitaan paljon toimia. Kaikkiällä muualla Itämeressä jotakuinkin vesien tila on parantunut, mutta Saaristomerellä ollaan menty taaksepäin. Todella vetoan, jos täällä salissa on Itämeren ystäviä, että vetoatte ympäristöministeriin ja maan hallitukseen, [Puhemies: 3 minuuttia!] että voimavarat kohdennetaan vaikuttavasti.

Toivon lakialoitteelleni tukea ja huolellista käsittelyä, kun tämä valiokuntaan menee. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vesiliikennelain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 54/2021 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 11/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 54/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028

Hallituksen esitys HE 46/2021 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 16/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 46/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

14. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 28.5.2021 klo 13.00. Täysistunto lopetetaan klo 21.51.

Pöytäkirja PTK 66/2021 vp

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen